

SLOBODNO VRIJEME MLADIH U VJERSKOM KONTEKSTU

Karalić, Ines

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:181380>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

INES KARALIĆ

SLOBODNO VRIJEME MLADIH U VJERSKOM KONTEKSTU

DIPLOMSKI RAD

Split, 2020. godine

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Odsjek za pedagogiju

Pedagogija slobodnog vremena

DIPLOMSKI RAD

SLOBODNO VRIJEME MLADIH U VJERSKOM KONTEKSTU

Studentica

Ines Karalić

Mentorica

doc. dr. sc. Ines Blažević

Split, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Ines Karalić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistrice pedagogije, izjavljujem da je ovaj završni/diplomski rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnoga/diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga/diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 22. rujna 2020.

Potpis

Ines Karalić

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA U SPLITU

Student/Studentica: Ines Karalić

Naslov rada: Slobodno vrijeme mladih u vjerskom kontekstu

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Vrsta rada: Diplomski rad

Mentor/Mentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): doc. dr. sc. Ines Blažević

Sumentor/Sumentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): /

Članovi Povjerenstva (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): prof. dr. sc. Ivana Batarelo Kokić; doc. dr. sc. Anita Mandarić Vukušić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a) u otvorenom pristupu
- b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a
- c) dostupan široj javnosti, ali nakon protoka 6mjeseci / 12mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemuočjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 22. rujna 2020.

Potpis studenta/studentice: Ines Karalić

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	2
ABSTRACT	3
1. UVOD	4
2. TEORIJSKI OKVIR.....	5
2.1. Pojemna određenja slobodnog vremena	5
2.2. Povijesni razvoj slobodnog vremena	6
2.3. Funkcije slobodnog vremena.....	13
2.4. Aktivnosti slobodnog vremena	14
2.5. Pedagogija slobodnog vremena	17
2.6. Vjerski kontekst slobodnog vremena	18
3. ISTRAŽIVANJE	22
3.1. Problem i cilj istraživanja	22
3.2. Metodologija istraživanja.....	22
3.2.1. Tehnike prikupljanja podataka	23
3.2.2. Analiza podataka	24
3.3. Rezultati istraživanja	24
3.3.1. Prvo istraživačko pitanje: specifičnosti vjerskih aktivnosti u Splitu	24
3.3.1.1. Studentski katolički centar Split (Skac_St)	24
3.3.1.2. Ured za pastoral mladih	36
3.3.1.3. Katolički skauti	39
3.3.1.4. Oratorij Don Bosco Kman	42
3.3.1.5. Vjeronauk za mlade	43
3.3.2. Drugo istraživačko pitanje: odgojni aspekti vjerskih aktivnosti za mlade u Splitu	44
4. ZAKLJUČAK	58
LITERATURA	62
PRILOZI	64

SAŽETAK

Slobodno vrijeme je izrazito važan dio života svakog čovjeka, a to dokazuje i činjenica njegova kreativnog osmišljavanja od samih početaka civilizacije. Neke od aktivnosti slobodnog vremena su: igra, hobiji, stvaralaštvo, izviđaštvo, volonterstvo te sportske aktivnosti. Slobodno vrijeme ima višestruke funkcije (odmor, razonoda i razvoj ličnosti) kao i preventivno, odgojno-formativno i kurativno djelovanje na mlade. S obzirom na navedene funkcije, posebno je značajno kvalitetno provoditi slobodno vrijeme u mladenaštvu kao izuzetno složenom razdoblje prijelaza iz djetinjstva u zrelost koje je obilježeno nizom fizičkih, kognitivnih, socijalnih i emocionalnih promjena. Kako bi se mladima osiguralo pozitivno ozračje odrastanja i razvoja, potrebno im je ponuditi kvalitetne sadržaje u slobodno vrijeme. Crkva i njezin pastoralni rad značajan je čimbenik koji može pozitivno utjecati na odgoj mladih u slobodno vrijeme. U Republici Hrvatskoj su osnovani različiti vjerski katolički centri za studente i mlade koji organiziraju mnogobrojne aktivnosti. Ovaj rad daje prikaz vjerskih aktivnosti koje se nude mladima u Splitu gdje mogu provesti svoje slobodno vrijeme te odgojne aspekte istih. U radu su temeljito opisane specifičnosti dvanaest vjerskih aktivnosti za mlade u Splitu kao i njihovi odgojni aspekti (duhovni rast, rekreacija, razonoda, informiranje, osobni razvoj).

Ključne riječi: mladi, odgojni aspekti, pedagogija slobodnog vremena, slobodno vrijeme, vjerske aktivnosti

ABSTRACT

The paper presents a detailed overview of religion-related leisure activities available to young people in Split. Adolescence – a complex transitional period between childhood and adulthood – is characterised by a variety of physical, cognitive, social and emotional changes. In order for young people to have a positive atmosphere for growth and development, they must be provided with quality leisure-time content. The importance of leisure within every man's life is further demonstrated by his creative development of leisure activities since the dawn of civilization. Leisure time has multiple functions (rest, entertainment, character development). It also has a protective, educational, formative and therapeutic effect on young people. Leisure activities include playtime, hobbies, creative activities, scouting, volunteering and sports. Pedagogical science – leisure-time pedagogy – possesses a crucial role in designing educational leisure activities. The Church and its pastoral work are a significant factor which positively affects the education of young people during their leisure time. In Croatia, there are various Catholic religious centres for college students and young people, which organise many activities. This paper thoroughly describes the peculiarities of twelve religion-related activities aimed at young people in Split and their educational aspects (spiritual growth, recreation, entertainment, spreading information, character development).

Keywords: *young people, educational aspects, leisure-time pedagogy, leisure-time, religion-related activities*

1. UVOD

Slobodno vrijeme važna je sastavnica života djece i mladih. To je vrijeme pogodno za razvoj socijalnih i komunikacijskih vještina, međusobnog uvažavanja, suradnje i kreativnih izazova. S obzirom na to da je slobodno vrijeme nužnost, smisao i sastavni dio života djece, mladih i odraslih, potrebno ga je funkcionalno, fleksibilno i racionalno rasporediti i prilagoditi njihovim potrebama, željama i mogućnostima. U svrhu zadovoljenja vlastitih interesa i potreba, mladi se obraćaju obitelji, školi, medijima, crkvi i drugim odgojnim čimbenicima koji će im pružiti zanimljive i primjerene aktivnosti. Ako im oni ne pruže zadovoljavajuće aktivnosti, mladi pokušavaju svoje potrebe zadovoljiti na drugim mjestima, s vršnjacima sličnih interesa i motivacije. Svjedoci smo neprestanog razvoja tehnologije koja postaje neizostavan medij u životu djece i mladih, stoga ni ne čudi činjenica da djeca i mladi veći dio svog slobodnog vremena provode gledajući televiziju i koristeći se računalom. Mladi su sve manje organizatori zabave i slobodnog vremena, a sve više konzumenti sadržaja koje nudi visoko profesionalna industrija (zabava, koncerti, utakmice, spektakli i sl.). Konzumenti postaju pasivni auditorij, nepripremljeni za aktivno provođenje slobodnog vremena. Reklamna potrošačka industrija mladima nudi sadržaje koje one pasivno prihvaćaju, čime se smanjuje njihova kreativnost i aktivnost. Interdisciplinarna istraživanja slobodnog vremena mladih upozoravaju na nužnost nadilaženja pasivističkih i konzumentskih oblika koji dehumaniziraju i pasiviziraju mladež, kao i na potrebu za povećavanjem aktivnosti koje pozitivno djeluju na svestrani razvoj ličnosti mladeži.

Mladi predstavljaju posebno zanimljivu skupinu za proučavanje načina provođenja slobodnog vremena iz više razloga. Naime, mladi su u fazi razvoja fizičkih, kognitivnih, socijalnih i emocionalnih vještina, stoga na njihov razvoj mogu utjecati mnogobrojni čimbenici, poput obitelji, nastavnika, vršnjaka, različitih institucija i slično. Mladenaštvo je složeno razdoblje osobe na putu traženja svojeg identiteta – ono predstavlja individualni izlazak iz djetinjstva prema zrelosti. Osnovna je borba adolescenata borba za samostalnost i neovisnost. Kako je sloboda zahtjevna i traži od svakog pojedinca odgovornost, to je za mlade često velik teret kojeg se boje i od kojeg žele pobjeći. Mladi najčešće bježe u automatizam, destruktivnost, protest i konformizam. Također, mladi imaju potrebu jakih osobnosti i uzora s kojima bi se željeli identificirati u procesu svog sazrijevanja na psihološkoj i duhovnoj razini. Kako bi se mladima osiguralo pozitivno ozračje odrastanja i

razvoja, potrebno im je ponuditi kvalitetne aktivnosti u slobodno vrijeme. Jedan od utjecajnih čimbenika na razvoj mladih svakako je Crkva koja svojim pastoralnim rad utječe na svestrani razvoj ličnosti mladih.

Ovaj rad daje sažeti prikaz definicija slobodnog vremena, njegova razvoja tijekom povijesti, funkcija i aktivnosti slobodnog vremena, razvoja znanstvene discipline pedagogije slobodnoga vremena i sadržaja vjerskih aktivnosti koje se nude mladima u Republici Hrvatskoj. U radu je predstavljen i širok spektar vjerskih aktivnosti koje se nude mladima na području Splita kao i njihov odgojni utjecaj.

2. TEORIJSKI OKVIR

2.1. Pojmovna određenja slobodnog vremena

Slobodno je vrijeme društveni fenomen koji zahtijeva detaljan pristup u svim područjima života. To je ono vrijeme u kojem čovjeka upoznajemo u različitim ulogama, kao *homo univerzalis*, *homo ludens* i *homo autocreatora* (Mlinarević i Gajger, 2010). Pojam slobodnog vremena različito se definira jer je slobodno vrijeme predmet istraživanja različitih znanstvenih disciplina (filozofije, sociologije, pedagogije, psihologije). Većina autora definira slobodno vrijeme kao vrijeme koje pojedinac ima na raspolaganju izvan profesionalnih, društvenih i obiteljskih obveza te fizioloških potreba, a ispunjava ga pozitivnim društvenim sadržajima za odmor, razonodu, obrazovanje, kulturno usavršavanje te razvoj ličnosti. Janković (1973; Livazović, 2018) naglašava razliku između pojmova slobodno vrijeme i dokolica. Slobodno vrijeme produktivna je sastavnica koja obuhvaća stanje/djelovanje s određenim funkcijama, a dokolica je neproduktivne sastavnica koja obuhvaća stanje u kojem nema posebnih namjera obogaćivanja života čovjeka, odnosno stanje “kad se ništa ne radi”, besposlica, plandovanje.

Previšić (2000; Mlinarević i Gajger, 2010) definira slobodno vrijeme kao prostor i mogućnost interakcije u procesima individualizacije, socijalizacije, inkulturacije – dakle, samoaktualizacije koja predstavlja stupanj osobnih postignuća i zadovoljstva osobnog stvaranja.

Njemačko društvo za slobodno vrijeme razlikuje slobodno vrijeme u širem i užem smislu. U širem smislu slobodno vrijeme podrazumijeva vrijeme izvan radnog vremena, a u užem smislu podrazumijeva količinu vremena izvan radnog vremena tijekom kojeg pojedinac može sam odlučiti hoće li ga koristiti za dokonost ili za kulturne, ekonomske, komunikacijske, socijalne, vjerske i političke aktivnosti, samostalno ili s drugima (Livazović, 2018).

Osim slobodnog vremena i dokolice javlja se i pojam besposlice. U Anićeveu *Rječniku hrvatskog jezika* (1996, Livazović, 2018) besposlica je definirana kao nepromišljeno slobodno vrijeme, dangubljenje, a dokolica kao slobodno vrijeme osmišljeno nekim radom ili aktivnošću. Iz navedene definicije može se zaključiti da i dokolica i besposlica pripadaju slobodnom vremenu, ali se nipošto ne smiju poistovjećivati. Polić (2006; Livazović, 2018) tvrdi da je slobodno vrijeme ono vrijeme u kojem je osoba slobodna od rada, pri čemu dokolicu određuje kao vrijeme slobode za samodjelatnost i samoostvarenje.

Havighurst (1977; Mlinarević i Gajger, 2010) dokolicu definira kao ostvarivanje individualne slobode, a Anderson (1996) ističe važnost slobode izbora i spontanosti. Ilišin (2002; Mlinarević i Gajger, 2010) definira dokolicu kao područje u svakodnevnom životu koje pojedinac može iskoristiti za ostvarenje neke od svojih sposobnosti ili interesa koji su u drugim područjima zanemareni. Kačavenda-Radić (1992; Mlinarević i Gajger, 2010) tvrdi da je dokolica preduvjet za stvaralaštvo – predstavlja stav mentalni i duhovni stav.

Kako bi se bolje uočila razlika između dokolice i besposlice, Martinić (1977; Livazović, 2018) ističe razliku između produktivnog i neproduktivnog slobodnog vremena. Pri tome, dokolica kao produktivna dimenzija predstavlja kreativni i stvaralački potencijal u slobodnom vremenu, dok besposlica kao neproduktivna dimenzija predstavlja pasivnu i neproduktivnu sastavnicu u slobodnom vremenu.

2.2. Povijesni razvoj slobodnog vremena

Na ušću Eufrata i Tigrisa u 5. i 4. tisućljeću pr. n. e. javlja se prva civilizacija u povijesti - sumerska civilizacija. U slobodno vrijeme stanovnici Asirija i Babilona upuštali su se u rekreativne aktivnosti poput boksa, hrvanja, streljaštva i niza igara na ploči. Osim zabave na plesovima ili slušanja glazbe, popularan je bio i lov na divlje zvijeri bojnim kolima s kopljem. Također, postoje i dokazi koji svjedoče o uređivanju parkova i lovišta za kraljevsku svitu, ali i za zabave, okupljanja te društvene ceremonije među kojima su posebnu pozornost

privlačili babilonski vrtovi. Drugo civilizacijsko središte nastalo je na području današnjeg Egipta uz rijeku Nil u 5. tisućljeću pr. n. e. Egipćani su se bavili sportom kao sastavni dijelom obrazovanja i slobodnog vremena, poput hrvanja, gimnastike, podizanja utega i igara loptom. Poseban događaj bila je i borba s bikovima koja je predstavljala religijski ritual. Društvena zabava uključivala je glazbu, dramu i ples s bogatim instrumentalnim orkestrima, a u dane važnih obljetnica ili svečanosti imale su i vjerska obilježja, pa su postojale grupe izvođača i zabavljača koji su bili pripadnici pojedinog hrama ili palače. Treće civilizacijsko područje razvilo se u dolini Inda u 3. tisućljeću pr. n. e. Četvrto civilizacijsko središte pojavilo se na Dalekom istoku gdje se oblikovala kineska civilizacija. Plesom, pjevanjem, pripovijedanjem i sviranjem prenosila se kultura, pamtila tradicija, a šamani i vračevi prakticirali su rituale liječenja. Peto civilizacijsko središte bila je Amerika sa svoja dva središta – prvim u Srednjoj Americi gdje se u 2. tisućljeću p. n. e. javlja *olmečka* civilizacija i drugim u Južnoj Americi gdje se prije kraja 1. tisućljeća javlja *chavin* kultura. U navedenim civilizacijama radne su aktivnosti bile praćene molitvom, plesom, žrtvovanjem ili gozbom. Izvori igre i sporta u slobodno vrijeme za primitivna su društva bile simbolične predodžbe rata, instrumenti s religioznim i obrednim svrhama, lončarstvo, slikanje i izrada predmeta. Aktivnosti koje nisu imale praktičnu svakodnevnu svrhu, poput lova ili ratovanja, postajale su ritualne vrste sporta kojima je pojedinac mogao vježbati tjelesnu snagu. Među pripadnicima indijanskih plemena igra je imala odgoju ulogu, tj. trebala je mlade pripremati za život – mladići su morali iskazati vještinu preživljavanja, spretnost i hrabrost, a djevojke znanja iz domaćinstva i obiteljsko-odgojnog konteksta (Livazović, 2018).

U antičkoj Grčkoj tijekom zlatnog doba Perikla (500. – 400. g. pr. n. e.) privilegirano plemstvo upuštalo se u aktivnosti stjecanja vrlina religijskim festivalima, glazbenim i instrumentalnim nastupima, sportskim natjecanjima, poezijom, teatrom, gimnastičkim i atletskim priredbama. Djeca su od najranije dobi bila uključena u niz sportskih i kulturnih aktivnosti, koristila su se igračkama, zmajevima i lutkama, a nakon 7. godine u školi učila su boks, ples, bacanje koplja i diska, plivanje i igre loptom. Grci su posebnu pozornost pridavali uređenju prostora za slobodno vrijeme i rekreaciju stanovnika pomoću parkova i vrtova, otvorenih kazališta i vježbaonica, kupelji, igrališta, borilišta i stadiona. U staroj Grčkoj jedan dio slobodnog vremena aristokracija je provodila na organiziranim javnim spektaklima poput Olimpijskih igara, Dionizijskih, Pitijjskih ili Nemejskih igara na kojima su natjecali najbolji pojedinci u različitim aktivnostima (Livazović, 2018).

Rimski se stil provođenja slobodnog vremena za sve slobodne građane događao na javnim mjestima, forumu, amfiteatrima ili termama s raznovrsnim sadržajima kao što su kupališta, bazeni, knjižnice i stadioni. Najpoznatije igre bile su *ludi circenses* s natjecanjima dvoprega i četveroprega, kazališne predstave i javni pogrebi vestalki. Nakon večere u tišini bi se prinosilo žrtvu kućnim larima, a zatim bi se uz zdravice pjevalo, plesalo, recitalo i govorilo ili smijalo uz igre lutrije. Mladi su voljeli ići u šetnje vrtovima, plivati, posjećivati krčme gdje su kartali, kockali te igrali zabranjene igre poput šaha, dame i igre oraha. Najveću zabavu činile su priredbe s utrkama, borbama, komedijama, tragedijama i pantomimom kad su se posebno odijevali, kitili i pripremali za dostojanstven izgled. Rimljani su u sadržajima slobodnog vremena kod patricija održavali i kulturne aktivnosti, javne govore filozofa, javne recitacije i kazališne predstave (Livazović, 2018). Stari Rimljani svoje slobodno vrijeme provodili su na javnim mjestima, poput foruma, amfiteatara, stadiona, knjižnica, termi s kupalištima gdje su upražnjavali kulturne, umjetničke, sportske i zabavne sadržaje (Štefanek, 2017).

Nakon propasti Rimskog Carstva Crkva se nametnula kao ujedinjavajući čimbenik građanstva Europe. Kulturu zabave, razonode i opuštanja Rima zamijenila je kršćanska filozofija rada. Međutim, Crkva nije zabranila sve oblike rada, a dio se religijske prakse održao kroz blagdane i festivale tijekom kojih se molio, plesalo i pjevalo. Kao oblik sportske aktivnosti, lov i sokolarstvo bili su oblik razonode, natjecanja i borbe protiv dosade. Druge vrste razonode bile su ples, glazba, sport i viteška natjecanja s kopljima, igre na ploči te kockanje. Organizirani su javni plesovi na livadama i travnjacima te popularne dramske predstave s temama iz religije ili svakodnevice. Osim toga, privlačna su postala i putovanja te razgledavanja, a na sajmovima, lokalnim svečanostima, vojnim paradama i praznicima okupljao se velik broj ljudi. Priredbe na kojima bi kralj darivao pučanstvo hranom i pićem često su praćene nastupima glazbenika, žonglera, trubadura, zabavljača i glumačkih skupina. Djeca su najčešće slobodno vrijeme provodila u igrama poput špekulanja, kuglanja, žabljih skokova, lovice i preskakanja i sl.

U razdoblju renesanse moć je u rukama kraljeva, stoga dolazi do novog kulturnog vala sekularne umjetnosti, glazbe, kiparstva, slikarstva i drame. Renesansa se naziva „zlatnim dobom dokolice“ koje i dalje pripada isključivo povlaštenima (Štefanek, 2017). Ples i kazalište obiluju raznovrsnim sadržajima, a u dvorcima su priređivani raskošni spektakli, balovi, priredbe i zabave. Plemstvo je ukrašavalo imanja raskošnim vrtovima koji su bili

obogaćeni šetnicama, statuama i središnjim dijelom za okupljanje, dok su vjerski redovi gradili klubove, vrtove i streljane za vježbu u kojima su se održavala natjecanja. U gradovima su se pojavile kavane i okupljališta za čitanje novina, igranje domina, šaha, dame ili bilijara, a na selu se razvio nogomet, kriket te hrvanje s nizom folklornih igara pjevanog ili plesnog karaktera. Bogata je elita slobodno vrijeme provodila u prirodi, baletu, operi ili specijaliziranim klubovima (Livazović, 2017).

U razdoblju reformacije javlja se tendencija posvećenosti poslu pri čemu su se zabranjivale igre i slobodno vrijeme. Puritanizam ponašanja odnosio se na zabranu kockanja, pijenja, plesanja, pjevanja ili proslava te šetnje ulicom u raskošnoj odjeći. Osim toga, zabranjivani su i festivali, zabave i kazališta, kockanje, kuglanje, sokolarstvo, lov te čitanje lascivnih knjiga. Nakon reformacije, kao posljedica tiskanja knjiga i luteranske promidžbe, stanovništvo počinje slobodno vrijeme provoditi u zajedničkom čitanju, slušanju, recitacijama, javnim raspravama ili pjevanju na javnim gradskim prostorima (Livazović, 2018).

U razdoblju industrijske revolucije slobodno je vrijeme imalo terapijske funkcije jer je omogućavalo oporavak i obnavljanje prirodnih i tjelesnih snaga za ponovno sudjelovanje u mukotrpnom radnom procesu. Aristokracija, kapitalistički i građanski sloj slobodno su vrijeme provodili na privatnim imanjima, dvorcima i ljetnikovcima na kojima su lovili ili se bavili sportom, ali i u javnim ustanovama poput kazališta, muzeja, kavana, restorana u kojima se okupljala intelektualna elita na koncertima, baletima i plesovima. U razdoblju prijelaza iz feudalizma u kapitalizam najveći gradovi postali su aktivna središta s industrijskim pogonima i trgovinskim centrima u kojima su ljudi provodili slobodno vrijeme na zabavama, koncertima, konjskim utrkama, balovima, književnim susretima, konferencijama te znanstvenim i stručnim skupovima (Livazović, 2018).

Tijekom apsolutizma u 17. stoljeću ključ stabilnosti u društvu predstavljaju „ceremonija i poredak“. Velika se pozornost pridavala disciplini, misi, vjeronauku, uz pojačanu kontrolu krčmi i plesova, kao i širenje mreže škola s istaknutom spolnom segregacijom. U tom razdoblju otvaraju se prve kavane koje su bile rezervirane isključivo za muškarce. Budući da je kava poticala i razbuđivala te povećavala poslovnu učinkovitost ljudi, kavane su postale mjesta na kojima su se odvijale filozofske, političke i druge intelektualne rasprave. Arhitektura je također pratila duh vremena pa nastaju značajne promjene oblika interijera, kao i javnih površina poput poznatih francuskih i engleskih parkova koji su osmišljeni za odmor i razonodu stanovništva. Već je u 17. stoljeću, u znaku značajnih pedagoških učenja,

Komensky isticao važnost razdoblja opuštanja učenika tijekom boravka u školi. Pestalozzi je također naglašavao važnost slobodnog vremena za učenike koje bi im omogućilo slobodu individualnog razvoja osobnosti, odmor i samorazvoj. Slobodno vrijeme oblikuje se za „obrazovanje i slobodu“. Kulturno slobodno vrijeme prvi put postaje pravo i privilegija svakog pojedinca kao priznata društvena norma (Livazović, 2018).

Nakon 18. i 19. stoljeća kao vremena revolucije otvaraju se prve taverne i saloni, a slobodno je vrijeme obilježeno plesom, glazbom, igrama, veseljem koje je pratilo izgradnju nastambi, rad u polju ili s domaćim životinjama, u pčelarstvu i uzgoju konja. U dane izbora, odnosno vojnih vježbi, vojnici su vježbali gađanje na javnim mjestima, a poslije bi odlazili u gostionice na partije bilijara, kartanje ili druge oblike zabave. S vremenom je počela popuštati stroga religijska dogma i zabrana uživanja, ali su i dalje nedjeljom bile zabranjene igre i drugi oblici zabave. 18. i 19. stoljeće smatra se zlatnim dobom razvoja avenija i bulevara koje su u to vrijeme bila središta društvenih okupljanja. Izvor zanimacije nove elite postaje um, a ne više snaga – javni događaji počinju se vezivati za poetska natjecanja, verbalne igre i govore, javne konferencije i polemike. Nova aristokratska klasa čita knjige u vlastitim bibliotekama, proučava se lijepa književnost, kultura i klasici, odnosno rađa se novi „sloj koji raspravlja“ (Livazović, 2018).

Tijekom 19. stoljeća događala se najdublja promjena društva Europe i Sjeverne Amerike kao posljedica industrijalizma, kapitalizma, urbanizacije te razvoja liberalne demokracije. Takvo je ozračje omogućilo pojedincu veću količinu slobodnog vremena, kao i pravo odabira stila i provođenja slobodnog vremena koje je osnaživalo njihove radne i potrošačke sposobnosti. Od 19. stoljeća slobodno se vrijeme razvijalo u smjeru jačanja prosocijalnih vrijednosti društva te poboljšavanje pokreta „rezervne radne snage“ u slučaju potrebe za ratnom mobilizacijom. S ciljem poticanja javne uključenosti organizirane su šetnje, stručni čitateljski klubovi i likovne družine. Između 1880. i 1980. država je zadirala u brojne privatne aspekte slobode pojedinca, ali nije zadirala u slobodno vrijeme temeljeći se na načelu uvažavanja privatne svijesti pojedinca. Razdoblje od polovine 19. stoljeća do početka 20. stoljeća naziva se razdobljem *Pokreta za slobodno vrijeme*, a karakterizira ga razvoj rekreativnih aktivnosti i infrastrukture u svrhu postizanja željenih socijalnih ponašanja. Pokret za slobodno vrijeme objedinjavao je četiri glavne struje – pokret obrazovanja odraslih, razvoj državnih i lokalnih parkova, utemeljenje volonterskih organizacija i pokret za javna igrališta. Odgoj za slobodno vrijeme nalazio se u *pokretu razumne dokolice*, a temeljio se na četirima tradicijama. *Prva tradicija*

pokreta razumne dokolice vezana je za osobni rast i samorazvoj, a slobodno vrijeme služi jačanju tjelesnog zdravlja pojedinca. Temelj *pokreta razumne dokolice* bila je tjelesno osposobljavanje rezervne vojske u slučaju potrebe za vojnim angažmanom pa su u tu svrhu organizirane sportske aktivnosti na otvorenom. Građena su kazališta, organizirane su umjetničke turneje s grupama žonglera, artista i akrobata. Najposjećenija mjesta bila su gostionice u kojima su se konzumirali alkohol i cigarete, a klijenti su se zabavljali s prostitutkama uz popratnu glazbu. Od 1800. godine u Americi se promovira profesionalni sport poput hrvačkih mečeva, veslačkih regata, atletike, utrke konja, streličarskih priredbi i bejzbola. U tom su razdoblju crkve počele organizirati knjižnice, vježbaonice i radne prostore za slobodno vrijeme vjernika. Razvojem tehnike i tehnologije, kao i potrebe za dokumentiranjem društvenih promjena, javlja se hobi fotografiranja, a na javnim površinama igrao se tenis i kriket, klizalo se, jedrilo i jahalo te igralo nogomet, košarku i bejzbol. Tijekom 19. stoljeća i žene su počele aktivno sudjelovati u slobodnovremenskim aktivnostima poput gimnastike, plesa, atletike, biciklizma, planinarenja, ribolova i kampiranja. *Druga tradicija* vezivala se za uljepšavanje krajobrazne arhitekture gradova, odnosno pokušavao se uskladiti odnos prirode i industrije stvaranjem „betonskih vrtova“. U tu svrhu započinje izgradnja javnih parkova za slobodno vrijeme uz posebne prirodne rezervate i nacionalne parkove. Države su prepoznale važnost i javnu potrebu zakonskog uređivanja prostora za boravak i druženje te igru stanovnika zbog čega su se izgrađivali parkovi, vrtovi, igrališta, kazališta, muzeji, stadioni i trkališta. *Treća tradicija* vezivala se za javno dostupne usluge u slobodnom vremenu kojim se nastojalo utemeljiti vezu između aktivnosti u slobodnom vremenu i moralne obnove društva. Ističe se uloga igre kao izraza težnje za uspjehom, istraživanjem, napretkom i postignućem kod djece. Uočava se pozitivan utjecaj tjelesnog kretanja i odgoja na djecu i mlade u čiju se svrhu razvijaju državni obrazovni i javni programi. Osim toga, prepoznaje se uloga slobodnog vremena kao sredstva prevencije ovisnosti, nasilja i kriminala što će kasnije dovesti do afirmacije i globalnog širenja udruga civilnog društva. *Četvrta tradicija* odnosila se na važnost zdravlja i prevencije kriminala kao dijela filozofije uljepšavanja života i urbanih prostora. Kao posljedica naglašavanja tjelesnog zdravlja razvijali su se gradski parkovi, knjižnice, javni prostori za vježbu i boravak građana, kupelji i bazeni. Nakon Prvog svjetskog rata u Velikoj Britaniji primjenjuje se filozofija obrazovanja i osobnog razvoja prekršitelja zakona umjesto kažnjavanja i represije, stoga ih se potiče na tjelesnu aktivnost i sport. Značajnu ulogu u širenju fenomena slobodnog vremena imali su različiti sportski klubovi, nacionalni

gimnastički, atletski, biciklistički, mačevalački ili hrvački pokreti koji su poticali zajedničku identifikaciju kroz lokalpatriotizam i brigu za podmladak. Između dvaju svjetskih ratova, s razvojem tehnologije, medija, kinematografije i širenjem obrazovanja, došlo je do rasta ekonomskog statusa pojedinca, ali i povećanog ulaganja u osposobljavanje djece i mladih za slobodno vrijeme. U tu svrhu osnivaju se raznovrsna đачka udruženja i kulturna društva, omladinska ljetovališta i izletišta za izviđače, sportska udruženja. Nastaju i prvi zabavni parkovi za javnost s nizom atrakcija poput različitih dizalica i kotača, kuća straha, igara na sreću, kazališta na otvorenom i koncerata (Livazović, 2018).

Početkom 20. stoljeća mladi su počeli stvarati vlastitu adolescentsku kulturu klubova i zabava na plaži. Novu je masovnu dokolicu karakterizirao individualizam, avanturizam, hedonizam slobode izbora iz bogate ponude atrakcija, kazališta, izložbi, galerija, restorana, plesnih dvorana, zabavnih parkova, poroka i nedoživljenih iskustava. Obrazovni sustavi također su prepoznali važnost izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti pa su škole opremali pomagalima i prostorima za javne rekreativne sadržaje (Livazović, 2018).

U postmoderni dolazi do stapanja rada i slobodnog vremena; virtualna realnost, simulacija i hiperrealnost postaju prihvaćeni kao punovrijedni oblici dokolice; dolazi do izjednačavanja ili čak zamjene uloga, interesa ili aktivnosti mlađih i starijih generacija; dolazi do rušenja barijera između doma i vanjskog svijeta, javnog i privatnog života, rada i dokolice, djetinjstva i starosti, uloga žena i muškaraca. Dok je u moderni slobodno vrijeme disciplinirano, u postmoderni je hedonistički orijentirano, što se očituje u trgovačkim centrima koji potiču na neumjereno uživanje i potrošnju. U postmoderni veliča se kult tijela pa vježbanje u sportskim centrima postaje način ispunjavanja dokolice, a postmoderno društvo sve više traži izmišljena iskustva i osobe koje omogućuju mediji. Postmodernu kulturu obilježavaju tri procesa – *hiperdiferencijacija*, *hiperracionalizacija* i *hiperkomodifikacija*. *Hiperdiferencijacija* označava mnoštvo različitih oblika i žanrova glazbe, umjetnosti, sporta i drugih slobodnovremenskih sadržaja koji brišu razlike između pojedinih tipova kulture, poput visoke ili popularne kulture. *Hiperracionalizacija* odnosi se na prevlast vizualnih medija u društvu pa će pojedinac radije iz topline vlastitog doma pratiti prijenos sportskog natjecanja, pritom slušajući glazbu i igrajući videoigru, nego prisustvovati natjecanju na stadionu. *Hiperkomodifikacija* podrazumijeva da sva područja života postaju roba čime se brišu razlike među pojedincima, a nudi se mogućnost izbora životnog stila – svatko može biti ono što želi (Livazović, 2018).

2.3. Funkcije slobodnog vremena

Slobodno vrijeme ima tri temeljne funkcije – odmor, razonodu i razvoj ličnosti. Pojedinaac odmorom obnavlja svoje produktivne i neproduktivne snage te se opušta od napetosti svakidašnjeg tempa života. Odmor se može promatrati kao pasivan čin, ali i kao regeneracija i obnavljanje energije (Vidulin-Orbanić, 2008). Aktivnosti slobodnog vremena vezane za odmor kreću se od običnog prekida rada (pasivan odmor) do aktivnijih oblika, poput šetnji, lagane gimnastike, kupanja, sunčanja, vožnje autom, biciklom, gledanja televizije, čitanja knjige i slično (Pavić, 2017). Razonoda, za razliku od odmora, uključuje raznovrsnije društvene i kulturne sadržaje, ali sličnost im je što oboje služe osvježenju i stvaranju vedrog raspoloženja. Razonodi mladih mogu pridonijeti aktivnosti društvenih i pokretnih igara, sporta, posjećivanja kina, zabava i priredbi, plesova. Zbog svoje sličnosti odmor i razonoda često se nazivaju rekreacijom odnoseći se na aktivan odmor, zdravu razonodu i društveno pozitivnu zabavu. Aktivnosti koje pogoduju razvoju ličnosti pripadaju različitim područjima – zdravstvenom, fizičkom, moralnom, estetskom, kulturnom, političkom, informativno-poučnom. Aktivnostima slobodnog vremena stječe se viši stupanj obrazovanja, pomaže se razvoju dispozicija, sklonosti i talenata te je ono jedan od nužnih preduvjeta razvoja intelektualnih, tjelesnih, estetskih, moralnih, radnih i emocionalnih kvaliteta u procesu formiranja cjelovite i svestrane osobnosti (Livazović, 2018). Osim odmora, razonode i razvoja ličnosti slobodno vrijeme ima i preventivnu, odgojno-formativnu i kurativnu funkciju. Preventivnim se aktivnostima pokušava mlade zaštititi od utjecaja za koje nisu razvojno, intelektualno ili emocionalno spremni, odnosno koji za njih predstavljaju rizično ponašanje ili imaju loše posljedice. Organiziranim se slobodnim aktivnostima pokušava spriječiti devijantne pojave poput ovisnosti, skitnje, nasilja ili nemarnosti i lijenosti, odnosno naučene bespomoćnosti. Takve su metode učinkovita mjera pozitivnog kanaliziranja energije, interesa i aktivnosti djece i mladih, stoga škole, javne institucije, klubovi i udruge za mlade imaju značajnu ulogu u primarnoj prevenciji maloljetničke delinkvencije. Odgojno-formativno djelovanje podrazumijeva rad s korisnicima s izričito pedagoškim zadatkom usmjeravanja i razvijanja pozitivnih kvaliteta i formiranja ličnosti kod djece i mladih koji su iskazali sklonost devijantnom ponašanju. Pod iskorištavanjem slobodnog vremena u kurativne svrhe prije svega misli se na popravne i odgojne domove, kaznene zavode i ostale ustanove u kojima se preodgajaju djeca i mladi koji su se na neki način ogriješili o postojeće zakonske norme i odredbe. U takvim se institucionalnim sredinama resocijalizacijom utemeljenom na strogom programu života i rada nastoji mladoj osobi pomoći u izgradnji

novih elemenata identiteta, svjetonazora, ideala i interesa aktivnostima u slobodnom vremenu. Različitim radionicama, glazbenim aktivnostima, literarnim i dramskim sekcijama ili sportskim klubovima mlade se preodgaja u duhu pozitivnog stava prema životu i radu kulturnim provođenjem slobodnog vremena (Livazović, 2018).

2.4. Aktivnosti slobodnog vremena

Aktivnosti slobodnog vremena omogućuju individualizaciju, socijalizaciju i inkulturaciju te dovode do samoaktualizacije, odnosno razvoja osobnosti. Slobodno vrijeme intiman je prostor pojedinca u kojem istražuje svoje mogućnosti te razvija sposobnosti i vještine potrebne za osjećaj osobnog zadovoljstva. Područje pozitivnog ustrojavanja slobodnog vremena sadrži velik broj oblika i podvrsta koje se može odrediti kao igru, hobije i stvaralaštvo.

U povijesti se igrom kao spontanom djelatnošću izražavala potreba za rekreacijom, razvijanjem mašte, udovoljavanjem nagonu za dominacijom i pobjedom kao predvježbom za naknadno radno djelovanje u profesijama. Igra u elementarnim oblicima oponaša osnovne ljudske akcije i potrebe – obranu, napad, lov i dokazivanje. U teoriji igre, igra je obilježena kao iskazivanje viška energije, vježbanje instinkta, ponavljanje, katarza i opuštanje. Prema teoretičaru igara R. Cailloisu igre se dijele na *agon* (natjecanje), *alea* (sreća), *mimicry* (prerušavanje) i *ilinks* (vrtoglavica). Natjecateljske igre odnose se na želju za odmjeravanjem snage, vještine, brzine, izdržljivosti, ravnoteže domišljatosti, tj. na potrebu za afirmacijom. U igre na sreću svrstavaju se lutrija, kocka, tombola, kladionica i sl., a riječ je o pasivnim oblicima igara koje razvijaju maštu, domišljatost i snalaženje. U grupi prerusavateljskih igara nalaze se karneval, kazalište, kino, balovi i druge svečanosti koje pružaju mogućnost za razvoj mašte i nastanak iluzionističkih situacija koje opuštaju i rekreiraju. U grupaciji igara *ilinks* nalaze se alpinizam, hodanje po konopu, cirkusni trapez, automobilizam, motociklizam i biciklizam te druge srodne aktivnosti koje igrača suočavaju s izazovima koje treba svladati (Pavić, 2017).

Hobiji imaju značajke igre i stvaralaštva, a sintetiziraju spontanost, rad i stvaralaštvo. Nazivaju se „interesnim zanimanjima“ ljudi, a označavaju strast, interesno bavljenje nekom djelatnošću bez obzira na njezinu tržišnu vrijednost. Ljudi se bave hobiem zbog osobnog interesa i obogaćivanja vlastite duše. Pojedini se oblici hobija nalaze na granici svrhovitog i

nesvrhovitog djelovanja jer imaju i objektivnu korist poput stolarskih poslova, keramike, skupljanja kolekcije maraka i sl. Hobije se prema vrsti može podijeliti na hobije igre, tehnološke hobije, umjetničke hobije i stvaralačke inovativne hobije. Hobije igre karakterizira spontanost, osobnost te vlastiti ritam izvođenja. U tehnološke se hobije ubrajaju modelarstvo, kinoamaterizam, stolarstvo, keramičarske aktivnosti, a zahtijevaju poznavanje tehnoloških vještina i tehničkih znanja. Umjetnički hobiji predstavljaju oazu odmora, interesa i užitaka, a uključuju pjevanje, sviranje, ples i sl. Stvaralačko inovativni hobiji vezuju se za stvaranje novih proizvoda, (re)dizajniranje i dr. te potiču pojedinca na uspostavljanje novih veza među stvarima i pojavama (Livazović, 2018).

Oblici slobodnog vremena kao što su „uradi sam“ vrhunac su osamostaljivanja te predstavljaju sintezu ugodnog i korisnog. Djeca i mladi takvim aktivnostima „svaštarenja“ osposobljavaju se za održavanje domaćinstva, pripremu hrane, uređivanje vlastita doma ili radnog prostora, brigu o vrtu, održavanju i uzgoju domaćih životinja ili kućnih ljubimaca, izradu predmeta ili alata te pomagala koji mogu smanjiti troškove života ili pomoći povećanju kućnog budžeta. Aktivnosti svaštarenja snažno su vezane za kulturu stanovanja i boravka u vlastitom okolišu, dok su aktivnosti „uradi sam“ iste, ali ponešto zahtjevnije jer uključuju i inovacije. Inovacije se odnose na otkrivanje niza korisnih naprava i tehnika kao i oblika više razine tehničke kulture i spoja suvremene tehnologije i kućanstva (Livazović, 2018).

Izviđaštvo ili skautizam djelatnost je koja ima odgojno-obrazovni karakter čiji je cilj radom i životom u prirodi pridonijeti razvoju i odgoju mladih. Kao organizacijski oblik, skautizam djeci pruža intenzivan tjelesni odgoj, zadovoljenje neposrednih kulturnih potreba te igre i zdrave zabave, pomaže u socijalizaciji i osposobljavanju za kasnije odgovorne obiteljske, profesionalne i druge društvene uloge jer uči samostalnosti, odgovornosti, poznavanju prirode i temeljnih životnih vještina, brizi za okoliš i aktivnom učenju povijesti vlastitog naroda. Objekti poput izletničkih kampova, škola u prirodi, planinarskih domova, rekreativno-sportskih centara osiguravaju boravak djece i mladih u zdravom okružju ispunjenim kretanjem i istraživanjem prirodnog i društvenog okoliša, ali i vlastite povijest, društvenih i prirodnih znamenitosti, kao i istaknutih događaja lokalne kulture (Livazović, 2018). Temelji su organizacije izviđača *izviđački zakoni i zavjet* (životni kodeks svakog izviđača koji mu osigurava konkretan i praktičan način razumijevanja vrijednosti izviđačkog pokreta), *učenje na temelju praktičnog rada* (aktivno stjecanje znanja, vještina i stavova), *patrolni (timski) rad*

(osnovna organizacijska struktura lokalne jedinice koja se sastoji od malih skupina članova i voditelja), *simbolični okvir* (skupina simbola izviđačkog pokreta čiji je cilj izgradnja stvaralačke mašte, smisla za pustolovinama, kreativnost i inventivnost mladih), *osobni napredak* (element koji pomaže svakoj mladoj osobi razviti unutarnji poticaj za aktivno sudjelovanje u svom razvoju), *priroda* (prirodan okoliš kao što su šume, mora, pustinje, planine) i *potpora odraslih* (voditelj aktivnosti, odgajatelj i facilitator skupine) (Štefanek, 2017).

Jedan je od oblika provođenja slobodnog vremena volonterski rad. Volonteri su osobe koje uz različite oblike i sadržaje ozbiljne dokolice sudjeluju i u slobodnim dobrovoljnim aktivnostima pomaganja drugima bez plaćene naknade radi dobrobiti drugih. Svaki tip volontiranja nudi volonteru priliku za upražnjavanje altruističnih interesnih aktivnosti ovisno o specifičnom području bavljenja neke osobe. Volonterstvo na osnovi ozbiljne dokolice uključivalo bi karijerne prilike, poput skijaških patrola, službi za spašavanje, jezičnih tutora ili čuvara kvartova. Volonterstvo na osnovi povremene dokolice može biti vezano za pratnju, podjelu društvenih namirnica, brošura ili letaka, prikupljanje donacija ili rad u različitim društvenim udrugama, a volonterima pružaju osjećaj osobne ispunjenosti. Projektna dokolica podrazumijeva sudjelovanje osoba na različitim konferencijama, dječjim ili glazbenim festivalima u organizaciji velikih sportskih događanja (Livazović, 2018). Stebbins (2004; Baretić, 2015) navodi deset tipova nagrada koje volonteri dobivaju svojim aktivnostima u slobodno vrijeme, a dijele se na osobne i društvene nagrade. Osobne nagrade podrazumijevaju stjecanje iskustva, razvijanje i umnažanje vještina, sposobnosti i znanja, samozadovoljenje, rekreacija (regeneracija) nakon radnog dana ozbiljnom zabavom. Društvene nagrade odnose se na socijalnu privlačnost (povezivanje s drugim sudionicima) te doprinos održavanju i razvoju grupe (osjećaji pomoći, korisnosti, altruizma).

Jedan od načina kvalitetnog provođenja slobodnog vremena svakako su sportske aktivnosti. Pozitivni aspekti redovite tjelesne aktivnosti očituju se kod fizičkog i mentalnog zdravlja te psihosocijalnog razvoja. Djeca koja se bave sportskom aktivnošću već u ranoj životnoj dobi razvijaju navike i samodisciplinu (Metikoš, 2015). Sport pomaže razvijanju osjećaja zajedništva, osobne žrtve, ustrajnosti, podijeljene odgovornosti i grupnog postignuća koji odgovaraju demokratskim društvima. Bez obzira na natjecateljski karakter sporta, važnost sudjelovanja u odnosu na pobjeđivanje preuzima primat jer sport uči da treba omogućiti

kreativni izričaj, pružiti prigodu sudjelovanja, učiti poštivanju u pobjedi i dostojanstvu prihvaćanja poraza, poštenju i odgovornosti (Livazović, 2018).

2.5. Pedagogija slobodnog vremena

Pedagogija slobodnog vremena područje je pedagoške znanosti koje se bavi odgojem u slobodnom vremenu te je kao takva iznimno važna jer „...uključuje osmišljavanje, kreiranje, poticanje i slobodan izbor aktivnosti kojima ćemo se baviti u slobodno vrijeme.“ (Štefanek, 2017: 9; prema Pešorda, 2007). Pedagogija slobodnog vremena kao grana znanosti o odgoju utemeljena je oko 1960. godine djelovanjem pedagoških pionira koju su postavili temelje osnovne discipline. 70-ih godina 20. stoljeća razvijaju se različiti društveni prostori za javno slobodno vrijeme (igrališta, parkovi ili igraonice) koje su financirale strane lokalne vlasti i volonterske organizacije. Tijekom 60-ih i 70-ih godina turistička je industrija omogućila regionalne i lokalne ponude kao što su zabavni parkovi, vodeni parkovi, teretane, izložbe, mjuzikli. Od početka 70-ih godina došlo je do intenzivnog razvoja obrazovnih modela osposobljavanja stručnjaka za slobodno vrijeme. Središte pedagogije slobodnog vremena postaju znanje, vještina i sposobnost osmišljavanja i upravljanja vlastitim slobodnim vremenom. S obzirom na to da nezakonito i nestrukturirano slobodno vrijeme može izazvati ekološke probleme, kršenje zakona, stres, mentalnu otuđenost ili nezdrave stilove života koji narušavaju normalan život pojedinca u društvu, slobodno vrijeme postaje predmet odgojno-obrazovnih i političkih intervencija. Slobodno je vrijeme moderan fenomen koji prožima sva područja društvenog života, od socijalnog, pedagoškog, ekonomskog, političkog i zdravstvenog pa sve do komercijalnog. Slobodno vrijeme značajna je pedagoška kategorija jer utječe na zdravlje i pravilan fizički razvoj, na intelektualni, umjetnički, radni i tehnički odgoj, na društveno-moralni aspekt pedagoške prakse i na socijalizaciju osobe. Edouard Breusse (1965; Livazović, 2018) naveo je tri ključna razloga potrebe za zasnivanjem pedagogije slobodnog vremena. Prvi je razlog da će adolescenti u budućnosti već živjeti u civilizaciji slobodnog vremena; drugi je razlog postojanje skrivenih snaga koje iskorištavaju potrebe masa u slobodnom vremenu i usmjeravaju ih prema zaglupljujućim aktivnostima s opasnim posljedicama za pojedince; a treći je razlog nedostatak suradnje kulturnih institucija, škola, sportskih i drugih organizacija u brizi o slobodno vremenu. S ciljem postizanja kvalitetnog provođenja slobodnog vremena definirani su posebni zadatci, a oni uključuju: „teorijsko proučavanje, istraživanje i obrađivanje pedagoške strane cjelokupnog područja

slobodnog vremena; analizu slobodnog vremena kao faktora odgoja i ostalih činitelja korištenja slobodnog vremena; ispitivanje utjecaja pojedinih aktivnosti slobodnog vremena na formiranje ličnosti; razmatranje i određivanje mjesta slobodnog vremena na današnjem stupnju razvoja odgoja i obrazovanja i njegove perspektive u budućnosti; analizu pedagoških sadržaja i vrednovanje slobodnog vremena u pojedinim vrstama odgoja; pronalaženje i tumačenje specifičnih načela i metoda korištenja aktivnosti slobodnog vremena, proučavanje društvenih i materijalnih uvjeta provođenja slobodnog vremena, briga o osposobljavanju potrebnih kadrova za znanstvenoistraživački rad, organizaciju i vođenje aktivnosti slobodnog vremena; izrađivanje prijedloga i planova za studij pedagogije slobodnog vremena na nastavničkim fakultetima i smjerovima“ (Livazović, 2018). Dakle, pedagogija slobodnog vremena mora se usmjeravati na savjetovanje, pomaganje, upućivanje, poticanje i pronalaženje što povoljnijih uvjeta za ostvarivanje njegova korištenja pazeći da se zadrže glavne postavke slobodnog vremena – sloboda, spontanost, dobrovoljnost, kreativnost, samoaktivnost i individualnost.

2.6. Vjerski kontekst slobodnog vremena

Istraživanja pokazuju kako mladi dio slobodnog vremena provode na vjerskim aktivnostima. Ilišin (2001; Čunović, 2016) u svom istraživanju zaključila je da djeca u mlađoj dobi u slobodno vrijeme najčešće prakticiraju druženje s prijateljima, gledanje televizije, slušanje glazbe i odlaske u crkvu. Također, istražujući slobodno vrijeme osnovnoškolske djece otoka Hvara, Arbunić (2006) zaključuje da većina djece neradnim danom pohađa vjerske aktivnosti. Istražujući slobodno vrijeme i vrijednosti maturanata u Zadru, Dragun (2012) uočio je da vjera zauzima veoma važno mjesto u životu većine punoljetnih srednjoškolaca (73%).

Crkva u okvirima kršćanske vjere zauzima važno mjesto bez koje ne možemo razmišljati o temeljnim odrednicama kršćanske vjere. Crkva spada u red temeljnih vjerskih istina kršćanstva te predstavlja znak prisutnosti Krista u povijesti i nastavak njegova djela. Crkva je zajednica ljudi u kojoj su prepoznatljive sljedeće dimenzije: slušanje i prihvaćanje Božje riječi koja potiče i poziva na poslanje, narod koji prihvaća spasenjski poziv Krista i okuplja se u zajednici koja ispovijeda istu vjeru, sakramenti, teritorij na kojem se živi kršćansko iskustvo, služenje čovjeku u njegovu promicanju kako bi se u povijesti ostvarilo Božje

kraljevstvo, iskustvo intenzivnog zajedništva ljudi s Bogom i međusobno. Na psihosocijalnom planu priklanjanje pojedinca uz određenu skupinu događa se procesom identifikacije koji se naziva osjećajem pripadnosti. Ona se može temeljiti na kulturnom nasljeđu, etničkom i obiteljskom porijeklu, religioznoj opredijeljenosti itd. Pripadnost se učvršćuje mrežom odnosa koji se grade unutar jedne skupine u kojoj se pojedinac osjeća prihvaćenim i u kojoj mu se pruža mogućnost za ostvarenje. Jedan od važnih pokazatelja povezanosti mladih s Crkvom njihova je (ne)uključenost u život župne zajednice koja nudi različite aktivnosti, poput sportskih aktivnosti, župnog vjeronauka, svetih misa, molitvenih susreta, biblijskih večeri, crkvenog zbora i sl. Istraživanje pokazuje da više od trećine srednjoškolaca grada Zagreba smatra da Crkva može znatno doprinijeti u rješavanju društvenih problema s kojima se suočava naše društvo razvijanjem novih i kvalitetnijih oblika i struktura zajedništva u kojima će mladi prepoznati pozitivno ozračje za razvijanje vlastite osobnosti; odgojnom brigom za mlade, posebno za one u rizičnim skupinama; senzibiliziranjem članova da se više zauzimaju za siromašne i najugroženije slojeve u društvu; nuđenjem materijalnih sredstava, prostora i prikladnih sadržaja u osmišljavanju slobodnog vremena za mlade u vrijeme ljetnih školskih praznika, primjenom socijalnog nauka Crkve u konkretnom djelovanju kako bi bila prepoznatljiva promicateljica temeljnih ljudskih prava (Mandarić, 2001).

Na području Republike Hrvatske u većim gradovima djeluje studentski katolički centri koji mladima nudi raznolike vjerske aktivnosti.: Zagrebu (*Skac Palma*), Splitu (*Skac_St*), Osijeku (*Duhos*), Rijeci (*Centar za mlade „Bl. Miroslav Bulešić*) i Dubrovniku (*Skac_Du*).

Zagrebački studentski katolički centar – Palma mladima omogućuje cjelovitu formaciju kako bi mogli prikladno odgovoriti na životne izazove i tako doprinijeti izgradnji hrvatskog društva. Skac Palma osnovao je pater Luka Rađa s nekolicinom entuzijasta 2001. godine s ciljem pružanja mladima prilike za pripadanje i rast. Temeljne su vrijednosti Skac Palme herojstvo (ohrabrivanje za izvrsnost i požrtvornost u svim okolnostima), jednostavnost (konkretno i slobodno djelovanje prema cilju), domišljatost (sustvaranje, otkrivanje, prilagođavanje promjenama u svijetu) i ljubav (stvaranje odnosa, darivanje sebe) (<http://www.skac.hr/>, 29. 7. 2020.).

Skac_St neprofitna je udruga civilnog društva koju su osnovali i koju vode studenti i mladi radnici okupljeni oko raznih projekata koje samostalno pokreću, vode i realiziraju, a koji se

bave mladima u duhu kršćanskog svjetonazora s posebnim naglaskom na studente. (<http://skac.st/>, 29. 7. 2020.).

Zajednički su projekti Skac Palme i Skac_St-a: Mise mladih, 3D formacija, volonterski centar i ljetni kamp.

Mise mladih koje se održavaju u Splitu i Zagrebu omogućuju mladima zajedničko okupljanje na svetoj misi – središtu katoličke vjere, molitvu, euharistijsko klanjanje, evangelizaciju i upoznavanje s vršnjacima sličnih svjetonazora.

3D formacija trogodišnji je program cjelovitog razvoja mladog kršćanina u svim sferama njegova života kako bi ga se uspješno uključilo u lokalnu zajednicu sukladno njegovim afinitetima i talentima.

Volonterski centar organizira kratkotrajne i dugotrajne volonterske akcije, pruža podršku, praćenje i edukacije volontera te pomoć pri pronalaženju pravih volonterskih mjesta za mlade različitih interesa.

Ljetni kampovi omogućuju mladima ljetovanje u prirodnom okruženju i dobrom društvu duhovnim, edukativnim, sportskim i radnim aktivnostima te tematskim katehetskim radionicama. Razvijajući svoj duhovni identitet, mladi uče životne vještine koje im mogu pomoći u svladavanju svakodnevnih poteškoća, razvijanju samopouzdanja, prepoznavanju svojih talenata i izgradnji cjelovite osobnosti.

Skac Palma i Skac_St okupljaju *zbor mladih* čija je primarna zadaća služenje na Misi mladih. Zbor mladima pruža mogućnost rada na vlastitim talentima na duhovnoj i tehničkoj razini koje nesebično daju u službu Bogu.

Skac Palma nudi aktivnost iDOM – Ignacijevske duhovne obnove za mlade. Projekt je pokrenut 2015. godine na inicijativu mladih isusovaca kao odgovor na posvemašnju žed mladih za Bogom. Na temeljima 500 godina stare ignacijevske tradicije iDOM nudi duhovne vježbe u šutnji, duhovne vježbe u svakodnevici, vikend duhovne obnove, vikende pokore, tečaj odlučivanja, glazbene duhovne vježbe, duhovna štiva. Duhovne vježbe omogućuju mladima da otkriju kako tražiti i nalaziti Boga u svemu (<http://www.skac.hr/>, 29. 7. 2020.).

Skac_St organizira *Planinarski križni put*, a riječ je o aktivnost koja se održava dva puta godišnje, a sastoji se od dvodnevno hoda po nekom području i obilaženju sakralnih

objekata. Tijekom planinarenja mladi se suočavaju s različitim nedaćama te se uče strpljenju, poniznosti, toleranciji, razvijaju kondiciju, mole, druže se i sklapaju prijateljstva s drugima. U Zagrebu Planinarski križni put organizira udruga Ekosspiritus koja je ujedno i idejni začetnik pobožnosti križnog puta mladih. Tijekom godine Skac_St često organizira različita putovanja, izlete, hodočašća i duhovne obnove na kojima mladi šire poznanstva i sklapaju nova prijateljstva. Također, svake godine mladi volonteri Skac_St-a organiziraju putovanje na *novogodišnje europske Taize susrete mladih*. Zajednica iz Taizea organizira godišnje europske susrete „hodočašća povjerenja na zemlji“ koja se uglavnom održavaju u većim europskim gradovima između Božića i Nove godine. Svake godine, deseci tisuća mladih sudjeluju na tim susretima, a prihvaćaju ih župe i obitelji grada domaćina. Uz samo hodočašće, organizatori putovanju pokušavaju dodati i posjete još nekim europskim gradovima u blizini kako bi mladima omogućili bogato i ispunjeno iskustvo. Za svaki odlazak na Taize susret, bira se i svećenik zadužen za duhovno vodstvo, kao i svetac – zaštitnik puta. *Akademski krug Skac_St* okuplja mlade koji više nisu studenti, ali su bili aktivni članovi udruge te i dalje žele doprinosti udruzi pružanjem podrške studentima kao mladoj volonterskoj snazi (<http://skac.st/>, 29. 7. 2020.).

Zdrug katoličkih skauta osnovan je 2002. godine u Rijeci, u župi sv. Križa Srdoči, a pokrenut je s namjerom da mladima ponudi kvalitetniji kršćanski život u ljubavi prema Bogu, Crkvi i domovini u zajedništvu sa stvorenom prirodom i svakim čovjekom. Smisao je katoličkih skauta u zdravom tijelu odgojiti zdrav duh, potaknuti svoje članove na kreposniji kršćanski život, ponuditi kvalitetne programe koji će doprinijeti stvaranju dobrih temelja pojedinca, lokalne zajednice i domovine. Zdrug katoličkih skauta Hrvatske ima sjedište u pastoralnom domu „Bl. Alojzije Stepinac“ u Driveniku gdje skauti provode cjelogodišnji program, humanitarne projekte te projekte organiziranja ljetovanja za siromašnu djecu Srebrenice, Slavonije i Vukovara. Zdrug katoličkih skauta osnovan je u Varaždinskoj, Zagrebačkoj, Zadarskoj, Šibenskoj, Đakovačko-osječkoj, Riječkoj te Splitsko-makarskoj nadbiskupiji (<http://katolickiskauti.hr/>, 29. 7. 2020.).

Molitvene zajednice za mlade u okviru *katoličke karizmatske Obnove u Duhu Svetom*¹ djeluju u više gradova na području Hrvatske – u Splitu je zajednica Ignis, a u Zagrebu su

¹ Katolička karizmatska Obnova u Duhu Svetom prisutna je u dvjesto trideset i osam zemalja svijeta i trenutno ima oko sto dvadeset milijuna članova. Sjedište pokreta nalazi se u Vatikanu i zove se ICCRS - International Charismatic Renewal Services (Međunarodna služba Katoličke karizmatske obnove; osnovana 1978. godine).

najpoznatije zajednice Nanovo rođeni, Božja pobjeda i Srce Isusovo. U spomenutim zajednicama mladi produbljuju svoj duhovni život, otkrivaju svoje talente te ih iskorištavaju za osobni rast, ali i za rast cijele zajednice.

3. ISTRAŽIVANJE

3.1. Problem i cilj istraživanja

Problem istraživanja definiran je pitanjem kako mladi provode svoje slobodno vrijeme sudjelovanjem u aktivnostima vjerskoga sadržaja ta kakav odgojni učinak imaju na njih.

Cilj istraživanja bio je istražiti aktivnosti vjerskoga sadržaja koje se nude mladima u Splitu. U tu svrhu postavljena su dva istraživačka pitanja:

- 1) specifičnosti vjerskih aktivnosti u Splitu;
- 2) odgojni aspekti vjerskih aktivnosti za mlade u Splitu.

3.2. Metodologija istraživanja

Za ostvarivanje cilja istraživanja odabrana je kvalitativna metodologija, a tehnika prikupljanja podataka jesu polustrukturirani intervjui s voditeljima vjerskih aktivnosti. Na istraživanje se dobrovoljno odazvalo dvanaest voditelja aktivnosti koje su organizirane pod okriljem Studentskog katoličkog centra u Splitu (*2=1, Misa mladih, 3D formacija, Ljetni kamp za mlade na Braču – Dračeva luka, Planinraski križni put, 72 h bez kompromisa, Agenti dobrote*), Ureda za pastoral mladih (*Hrvatsko nadzemlje, Ignis*), *Zdruga katoličkih skauta, Oratorija Don Bosco Kman i Vjeronauka za mlade*. Istraživanje je provedeno na

Statute ICCRS-a odobrilo je Papinsko vijeće za laike. Na svjetskoj je razini ICCRS glavno tijelo koordinacije pokreta, koje koordinira odnos Svete Stolice i biskupija te biskupskih konferencija u kojima je prisutna Katolička karizmatika Obnova u Duhu Svetom. Karizmatika obnova u Duhu kroz svoje sazrijevanje otkriva novo značenje Isusova poziva na jedinstvo svih kršćana te tako doprinosi svijesti o potrebi ekumenske otvorenosti i djelatnosti. U većini zemalja pokret je strukturiran na sljedeći način: svaka biskupija ima svojeg duhovnika-svećenika i koordinatora-laika koji predstavljaju molitvene zajednice u biskupiji. Obnova u Duhu Svetom temelji se na molitvenim zajednicama čiji je cilj pomoći vjernicima da se otvore djelovanju Duha Svetoga (<https://www.obnovauduhu.com/Dokumenti/Smjernice.pdf>, 29. 7. 2020.).

području Splita, Solina i Kaštela, u vjerskom svetištu u Kaštelima te u jednom volonterskom centru u Splitu. Na istraživanje su se dobrovoljno odazvali voditelji vjerskih aktivnosti, a etičnost istraživanja osigurana je potpisivanjem privole. Sa svakim voditeljem vjerske aktivnosti proveden je jedan polustrukturirani (dubinski) intervju od 28. do 7. srpnja 2020, a intervjuovi su snimani diktafonom.

3.2.1. Tehnike prikupljanja podataka

Tri su najčešće tehnike koje se koriste u kvalitativnim istraživanjima – opažanje, intervjuiranje i analiza dokumenata (Dawidowsky, 2004). U ovome istraživanju odabrana je tehnika intervjuiranja kako bi se došlo do podataka primjerenih postavljenim istraživačkim pitanjima. Postoji više metoda intervjuiranja, a najčešće spominjani jesu strukturirani, polustrukturirani i nestrukturirani intervju (Stanić, 2015). Dok strukturirani intervju ima strogu strukturu pitanja koja ne dopuštaju da se razgovor preusmjeri, polustrukturirani intervju je otvoren, omogućuje stvaranje novih ideja i pitanja koja proizlaze iz odgovora ispitivačevog sugovornika. Voditelj u polustrukturiranom intervjuu ima općenit okvir tema koje treba istražiti, nema specifična pitanja, o svakoj temi ima nekoliko pitanja koja uvode sugovornika u temu razgovora. Navedena tehnika može otkriti bogate opisne podatke o osobnim iskustvima sudionika. Podatci prikupljeni tijekom polustrukturiranih intervjuova mogu preobraziti temu intervjuova iz općih u preciznije teme što se može iskoristiti za razvoj hipoteze, za objašnjenje odnosa i stvaranje temelja za daljnja istraživanja. Glavni je zadatak istraživača stvoriti atmosferu u kojoj će se ispitanik osjećati ugodno te usmjeravati razgovor prema dubini teme kako bi mogao prikupiti što više prikladnih odgovora za temu. Prednost je polustrukturiranog intervjuova u ovome istraživanju mogućnost ispitanika da izraze vlastito mišljenje čime se dobivaju temeljitiji odgovori nego kada je u pitanju strukturirani intervju. Osim toga, ispitanici mogu razgovarati o temi dublje i detaljnije pa se značenje odgovora može zapaziti promatranjem njihova stava dok pričaju o nečemu. Primjena navedene tehnike u istraživanju zahtijeva određeno znanje i vještine istraživača kao i kvalitetnu pripremu prije samog procesa intervjuiranja kako bi se izbjegla pitanja koja utječu na rezultate intervjuiranja. Analiziranje odgovora složen je i dugotrajan proces – odgovori se mogu krivo protumačiti, a istraživač može nesvjesno davati znakove koji potiču ispitanika da daje očekivane odgovore. S obzirom na to da intervjuovi traju od 45 do 60 minuta, može se pretpostaviti da je intervjuiranje većeg broja ljudi dugotrajno (Stanić, 2015).

3.2.2. Analiza podataka

U završnoj fazi istraživanja podaci prikupljeni intervjuom predstavljaju materijal za analizu na temelju koje se donose zaključci i interpretiraju nalazi. Prijepis intervjua (djelomičan ili potpun) predstavlja prvu pripremu podataka za analizu. Analiza se često vrši nekom vrstom kodiranja ili bodovanja. Za analizu podataka prikupljenih polustrukturiranim intervjuom prvi je korak preslušavanje snimke i prijepis intervjua. Drugi korak predstavlja iščitavanje prijepisa nekoliko puta u određenom vremenskom periodu kako bi se istraživač dobro upoznao s onim što je izrečeno. Treći je korak kodiranje intervjua prema temama koje su se iskristalizirale tijekom brojnih čitanja prijepisa. Svaku se temu definira jednom riječju (izrazom) ili kratkom frazom, a riječ ili fraza postaje kod. Kodove treba definirati tako da se dosljedno mogu primjenjivati u više intervjua. Četvrti je korak pisanje sažetka kodiranih podataka. U novom se dokumentu na računalu zapišu kodovi, a ispod svakog koda upiše se što je ispitanik rekao. Na taj se način nekoliko stranica prepisanog materijala reducira na jednu stranicu komentara prema različitim kodovima. Završni peti korak pisanje je nalaza (Žentil Barić, 2016). Analizom prikupljenog materijala istraživač pronalazi određene veze i odnose među odgovorima ispitanika. Na temelju prikupljenih saznanja tijekom terenskog istraživanja i tijekom analize, istraživač tumači nalaze, ono što je otkrio i naučio, a zatim svoje zaključke predstavlja u tekstualnoj formi. U provedenom istraživanju transkribirani podaci sadržajno su podijeljeni u pet kategorija od kojih se tri kategorije odnose na prvo istraživačko pitanje, a dvije kategorije na drugo istraživačko pitanje.

3.3. Rezultati istraživanja

3.3.1. Prvo istraživačko pitanje: specifičnosti vjerskih aktivnosti u Splitu

3.3.1.1. Studentski katolički centar Split (Skac_St)

Skac_St neprofitna je udruga civilnog društva koju su osnovali i koju vode studenti i mladi radnici okupljeni oko raznih projekata koje samostalno pokreću, vode i realiziraju, a koji se bave mladima u duhu kršćanskog svjetonazora s posebnim naglaskom na studente. Udruga djeluje na području splitskog Sveučilišta, grada Splita i Splitsko-dalmatinske županije. Rad

Skac_St-a potaknut je suvremenom zbiljom koja danas dotiče i zahvaća svakog mladog čovjeka te je inspiriran suvremenim znanstvenim napretkom usmjerenim prema čovjeku i za dobrobit čovjeka, Svetim pismom, tradicijom Crkve te njezinim socijalnim naukom. Skac_St potiče i provodi projekte koji nose vrijednosti poput promicanja dostojanstva svake ljudske osobe, duhovne i opće ljudske izgradnje te svijest o vlastitom vjerskom identitetu. Glavna načela rada Skac_St-a jesu zajedničko dobro, suradnja, svjedočenje primjerom, poticanje kreativnosti i evangelizacija dijalogom (<http://skac.st/>, 29. 7. 2020.).

Projekti Skac_St-a:

1. 2=1

2=1 projekt je pokrenut u ožujku 2017. godine suradnjom splitskog Skac-a i Hrvatske zajednice bračnih susreta. Odvija se svakog prvog utorka u mjesecu na Franjevačkom klerikatu oca fra Ante Antića, a namijenjen je za sve koji osjećaju bračni poziv kao i sve parove koji su već stupili u brak. Cilj projekta 2=1 simbolički je sadržan u nazivu projekta:

(...) u Bibliji, u Knjizi postanka i u Matejevom evanđelju i još puno puta se spominje ona rečenica: I dvoje njih bit će jedno tijelo. (...) ženidbenim savezom i, naravno, kasnije i činom kojim njih dvoje postaju jedno tijelo, vidimo da je to Božji pečat u samom tome (...) ženidba nije samo ljudska ustanova, nego da je to ono što je u suštini sveto, što je od Boga zamišljeno i što, kako kažemo, nikakva ljudska sila ne može rastaviti, dakle, ono, kako se kaže: Dok vas smrt ne rastavi.

Zamisao projekta bila je pomoći mladima u njihovom hodu i pripremi za brak, pružanje znanja koja im pomažu u pripremi za bračni i obiteljski život.

Organizacijski tim projekta 2=1 čini studentska i radnička mladež u rasponu od dvadesete do tridesete godine. Uloga je organizacijskoga tima odabir predavača i benda za svaki susret, oblikovanje teme koja će se obrađivati svaki mjesec, stoga na početku akademske godine organizacijski tim napravi okvirni program za tekuću akademsku godinu. Svi mladi dobro su došli pomoći svojim sudjelovanjem u realizaciji projekta neovisno o vrsti i stupnju obrazovanja. Na susrete projekta 2=1 većinom dolaze srednjoškolci (treći i četvrti srednje), studenti te radnička mladež: „A raspon godina, možda, evo, od osamnaeste do trideset druge, trideset pete, stvarno nema pravila.“ Prosječan broj mladih koji dolazi na susret prvi utorak u mjesecu kreće se od sto do dvjesto ljudi.

Susret započinje svetom misom u 19 sati koju svaki mjesec predvodi drugi svećenik, a animira drugi bend, čitači, poslužitelji i ministranti. Nakon svete mise slijedi predavanje koje traje 45-60 minuta. Nakon predavanja organizacijski tim bira u kojem će se smjeru odvijati susret – na raspolaganju su tri opcije: forum, pitanja/odgovori i svjedočanstvo. Pitanja/odgovori omogućuju mladima da anonimno na papiriće napišu pitanja na koja žele dobiti odgovor od tadašnjeg predavača. Forum podrazumijeva podjelu mladih u grupe čiji rad vodi i nadgleda animator. Mladi u grupama raspravljaju o određenim pitanjima u skladu s obrađivanom temom i na kraju svaka grupa iznosi vlastite zaključke. Svjedočanstvo omogućuje mladima da od drugih ljudi (bračnog para, laika, redovnika) na životnom primjeru uoče glavne postavke obrađivane teme.

2. Misa mladih

Petero mladih ljudi iz Splita preuzelo je projekt Misa mladih iz zagrebačkog Skac-a te ga u suradnji s nadbiskupijom pokrenulo u Splitu s ciljem pronalaženja odgovora na svakodnevna pitanja.

Organizacijski tim Mise mladih čine ministranti, čitači te oni koji pomažu u tehničkom području, a riječ je o studentima s različitih splitskih fakulteta. Svaki petak na Misi mladih bude od dvjesto do tristo mladih ovisno o fazi studentske godine.

Mise mladih slave se svaki petak tijekom akademske godine u crkvi Gospe od Zdravlja u 20:30. Na Mise mladih dolaze različiti svećenici iz cijele Hrvatske, ali i šire (Njemačke te Bosne i Hercegovine), a svaki petak drugi sastav mladih animira pjevanjem i sviranjem. Pri odбору svećenika uzima se u obzir njegov angažman u području rada s mladima. Posebnost je Mise mladih i mogućnost da mladi samostalno napišu molitvu vjernika koja se čita nakon propovijedi. Specifičnost je Mise mladih i ta što se tema prilagođava vremenu u kojem živimo:

(...) nekad će to odgovarat' studentskim potrebama pa kad su ispiti ćemo ih ohrabrivati tematski, je li, temom, ako je neko liturgijsko razdoblje, onda ćemo se usmjerit' na to, ako je korizma ili došašće, ali trudimo se da svakako bude aktualna i evanđelje je takvo da je životno i da ne poznaje granice pa to i nije toliko teško.

Nakon svete mise slijedi petnaestominutno euharistijsko klanjanje. U mjesecima pobožnosti Mariji prije misnog slavlja moli se Gospina krunica, a cijelu korizmu moli se križni put koji mladi pišu svake godine iznova.

3. 3D formacija

3D formacija trogodišnji je program cjelovite kršćanske formacije koji je proizašao iz dugogodišnjeg rada s mladima. Prilagođen je za sve mlade koji žele aktivno raditi na izgradnji svoje osobnosti, duhovnosti i angažiranosti u društvu. Projekt je prvotno pokrenuo svećenik iz zagrebačkog Skac-a s ciljem produblјivanja duhovnosti kod mladi Ignacijskim duhovnim vježbama:

Pokrenut je u Zagrebu, pater I. je imao viziju formacije za mlade jer su mladi bili na Misama mladi, bili bi na kampovima i, ono, nakon toga nisu imali nikakve čvrstine, nikako, ono, otišli bi, razišli bi se svojim kućama i nekako to ne bi utjecalo na njih da bi se formirali i onda je, zapravo, došla ideja da i oni imaju kao svoje grupe male, kao 3D i da rade kroz taj način Ignacijevu duhovnost na sebi.

Projekt se na početku zvao *Effata*, što znači *otvori se*, stoga je poslije preimenovan u neutralniji naziv 3D formacija kako bi privukao više mladih. 3D podrazumijeva tri dimenzije – prva dimenzija odnosi se na otkrivanje istine o sebi s naglaskom na dušu i provodi se prvu godinu, druga dimenzija odnosi se na produblјivanje vlastite duhovnosti kroz Ignacijske duhovne vježbe i odvija se drugu godinu, a treća dimenzija podrazumijeva da mladi na trećoj godini aktivno žive u društvu sve ono što su naučili tijekom prve dvije godine:

I zapravo, prva godina je psihološki rad na sebi, to jest psihološki su teme, radionice koncipirane. Druga godina je više prožeta duhovnosti, to jest priprema za duhovne vježbe i same duhovne vježbe te treća godina je društvo, davanje društvu kroz rad, mi ih zapravo pripremamo i na neki način potičemo da počnu raditi za druge u društvu.

Svaka godina 3D-a ima svog koordinatora i duhovnika, dok prva i druga godina 3D-a ima i stručni tim koji pomaže animatorima. Stručni tim pomaže animatori svake grupe koji prolaze kroz različite radionice kako bi se socijalno-pedagoški osposobili za rad s mladima:

(...) pokazujemo im dinamiku, kako funkcioniraju dinamike grupe, ono nekako, ukazujemo kakve ljude mogu očekivati u skupinama. Onda im pomažemo kroz, ne znam, tipa da prebrode kad dođu nakon nekog vremena na te radionice, ako pokažu neki problem, onda razgovaramo s njima, pokušavamo doći do srži problema, zašto se to događa u grupi i, nekako, dajemo im podršku na neki način i pripremamo ih što znači animatorstvo.

Tijekom vikenda odlučivanja animatori razmišljaju poziva li ih Bog na animatorstvo i žele li preuzeti vodstvo. Stručni tim predstavlja animatorima koja je njihova uloga, upućuje ih na moguće probleme u grupi, na rad s ljudima. Zatim animatori dobivaju svoje grupe s kojima rade svaki tjedan, a jednom mjesečno imaju supervizije sa stručnim timom s kojim raspravljaju o dotadašnjem radu grupe. Animatori su većinom mladi koji su prošli 3D formaciju, a važan uvjet je da su prošli Ignacijske duhovne vježbe. Stručni tim čine socijalni pedagozi i pedagozi koji pripremaju i oblikuju radionice, rade s animatorima na dinamici odvijanja grupe, pomažu im u prevladavanju problema koji se dogode u grupi. Svaki polaznik 3D-a mora obaviti motivacijski razgovor sa stručnim timom koji vode socijalni pedagozi, koordinator i duhovnik, a posebna se pozornost posvećuje psihičkoj stabilnosti polaznika. Stručni tim oblikuje grupe uzimajući u obzir dob polaznika, a svaka grupa ima od osam do deset članova. Zbog nedostatnih prostornih uvjeta, stručni tim ograničio je broj prijavljenih na šezdeset. Dobna skupina mladih koja se prijavljuje na 3D formaciju kreće se između osamnaeste i tridesete godine. Organizacijski tim uočio je potrebu za stvaranjem grupe koja će okupljati osobe iznad tridesete godine pa možda u skoroj budućnosti oblikuju takvu grupu: „*jer smo primijetili da svi ovi mladi od osamnaest do trideset mogu na kampove i tako dalje, a ljudi koji su stariji od trideset, a nisu prošli nikakvu formaciju, su prepušteni sami sebi.*“

Susreti prve godine 3D-a održavali su se ponedjeljkom u 20 sati na Manušu u Isusovačkoj rezidenciji. Šezdeset sudionika bi se okupilo u istoj prostoriji gdje bi slušali predavača. Predavači su većinom bili socijalni pedagozi i stručni tim koji pomaže ljudima. Nakon predavanja slijedi vježba u kojoj mladi u grupama raspravljaju o slučaju /situaciji povezanoj s obrađivanom temom:

(...) na primjer tu smo imali slučaj blagajnice koja je imala loš dan i onda se, ne znam, izdere na nekoga kupca ili tako nešto i onda zapravo možemo na nju gledati, ne znam, ajme kako je grozna, zapravo empatija je bila možda da sagledamo, možda je i ona danas imala loš dan, možda je i tako dalje, možda ima problema kući i tako to. I zapravo, na takav način i oni, zapravo, otvaraju neke šire sebi vidike, raspravljaju možda o nekim svojim slučajevima kad su oni reagirali neempatično na ljude i onda ih potičemo, mislim, kroz tu radionicu zapravo trebali potaknut' da postanu empatični.

Svaki susret počinje i završava molitvom. Cilj radionice je pomoći polaznicima da se otvore i međusobno razmijene vlastita iskustva koja će im pomoći u vlastitom rastu:

Na primjer, prolazimo, ne znam, tipa problem, imamo temu strah, onda će oni zapravo, u toj radionici je čega se vi najviše bojite, neće animator pričat' o tome što je strah, nego će polaznici pričat' o svojim

najvećim strahovima. Na takav način su koncipirane radionice, tako da se, praktički, polaznici moraju i ne moraju otvoriti'. Nama je princip da mi kažemo da se oni ne moraju otvoriti', da zapravo ne forsiramo niti jednog sudionika, polaznika na to, ali su radionice napravljene tako da ako se ne otvore, onda vjerojatno, oni se sami osjećaju da nisu dio grupe zato što drugi rastu, oni ostaju na tome.

Susreti druge godine 3D-a odvijaju se srijedom u Isusovačkoj rezidenciji na Manušu u 20 sati. Susreti se sastoje od predavanja duhovnika koji priprema mlade za Ignacijske duhovne vježbe². Nakon predavanja mladi u grupama rade *lectio divina*.³ Čitajući odlomak Svetog pisma, mladi traže što im Bog progovara, što ih posebno dotiče i zaključke međusobno dijele u grupama. Susreti treće godine 3D-a održavaju se utorkom u prostorima Gospe od Zdravlja u 20 sati. Svrha je treće godine aktivirati mlade u društvenom životu nakon dvogodišnjeg rada na sebi. Na trećoj godini mladi slušaju predavanja o aktivnom djelovanju, pripremanju i realizaciji projekata:

(...) onda smo njih poticali da pripremaju, mi to zovemo eksperimenti za prvu i drugu godinu. (...) ne želimo samo da sīde u prostoriji, da se povezuju na takav način (...) smatram, da kroz rad i kroz neke druge stvari se ljudi puno lakše upoznaju i vide jedni druge. I onda, u biti, imamo te eksperimente. Ove godine smo proveli samo jedan zbog koronavirusa. Zamisli smo ove godine tri eksperimenta – prvi je bio da su mladi kupili namirnice, polaznici su kupili namirnice, to je treća godina organizirala, oni su osmislili cili koncept toga eksperimenta, sudionici su trebali kupiti namirnice i onda smo se okupili svi u jednoj prostoriji gdje smo svrstavali te namirnice i onda su nakon toga polaznici 3D-a nosili najsiromašnijim ljudima u gradu te namirnice i zapravo bio nam je bitan taj doticaj jer oni su mogli kupiti i dati novce, ali eksperiment je bio u tome da se oni susretnu sa tim ljudima.

4. Ljetni kamp za mlade na Braču – Dračeva luka

Ljetni kamp za mlade u Dračevoj luci projekt je koji omogućuje mladima cjelovitu osobnu formaciju koja će im biti na osobnu korist, ali i na korist društva u kojem jesu. Po uzoru na postojeće ljetne kampove na Modravama i Mljetu, Skac_St u suradnji s bračkim župnikom

² Duhovne vježbe svetog Ignacija Lojolskog rezultat su njegova duhovnog puta i dubokog iskustva susreta s Kristom koji mu je u potpunosti promijenio život. Ignacije je u duhovnim vježbama prepoznao metodu koja bi i drugima mogla pomoći otkriti njihov duhovni put. Sveti Ignacije ističe da je svrha duhovnih vježbi: „da čovjek samoga sebe pobijedi i svoj život uredi ne dajući se voditi ni od kakva nagnuća koje bi bilo neuredno.“ (<https://www.isusovci.hr/dv/>, 2. 8. 2020.)

³ *Lectio divina* molitveni je pristup Božjoj riječi kojim su monasi nastojali biti pažljivi slušači kako bi čuli, a potom na sebe primijenili Božju riječ. Sastoji se od tri stupnja: čitanje odlomka Svetog pisma, meditacija, molitva i kontemplacija (<https://benediktinke-zadar.com/>, 2. 8. 2020.)

pokrenuo je ljetni kamp na Braču. Kamp se nalazi u uvali Dračeva luka pokraj mjesta Murvica na otoku Braču. Program se održava u organizaciji udruge Skac_St, u suradnji s udrugom *Talent 4 You* te uz podršku župe svetog Petra iz Supetra. Kamp se organizira u tri termina (20. – 26. srpnja, 27. srpnja – 2. kolovoza, 3. – 9. kolovoza). Svaki termin uključuje petnaest mladića i petnaest djevojaka, a broj je sudionika ograničen zbog smještajnih kapaciteta kampa. Kamp je radnog, duhovnog, rekreativnog i edukacijskog karaktera. Radni dan započinje ustajanjem u 6 sati kako bi se aktivnosti obavile prije izlaska sunca. Nakon ustajanja slijedi molitva i doručak, a potom rad na kampu. Nakon radnog dijela slijede duhovni nagovori te zajednički ručak. Nakon ručka mladi imaju slobodno vrijeme za razmišljanje o duhovnim nagovorima i temama koje je pripremio duhovnik. Zatim mladi odlaze na plažu, kupaju se i međusobno se druže. Po povratku s plaže slijedi vrijeme šutnje u kojem mladi razmišljaju o duhovnim nagovorima, mole različite pobožnosti i krunicu. Zatim slijedi sveta misa. Poslije svete mise mladi imaju slobodno vrijeme za druženje uz gitaru, pjevanje i zabavu do kasno u noć. Ponekad bude organiziran obilazak Bola, Zmajeve špilje gdje vodiči mladima pričaju o povijesti otoka. Jedan dan bude dan otvorenih vrata kada u kamp dolaze župljani i mještani Brača, pa čak i stranci, koji navrate do mladih u kamp i pitaju ih kako provode dane u kampu:

Onako, to bude dosta jedan živ razgovor – njih zanima tko smo mi, što smo mi, što mi tu radimo. To je nekakva razmjena iskustava –mi njima ispričamo šta mi tu doživljavamo, šta mi tu radimo, čime se mi tu bavimo, a oni s nama podijele neka druga životna iskustva. Obično svi budu oduševljeni i žele ostat' s nama. Bude i jedne i druge populacije – znači, od žitelja otoka koji, ne znam, naučili su da je ta tu pustinja tu godinama zapuštena, da je to ruševina kojoj ni'ko ne prilazi, ne dolazi, pa onda odjedanput sad gore žive mladi tri tjedna. Ovaj, tako da to bude zanimljivo i starima i mladima. A mladi dolaze zbog atraktivnosti lokacije, to je zaista prekrasna lokacija, spoj netaknute prirode, vrhunskog pogleda na more, kulture.

Osnovni je cilj projekta kroz kvalitetno ispunjeno slobodno vrijeme u netaknutoj prirodi unaprijediti kvalitetu života mladih. Dugoročne promjene, koje će uslijediti po završetku projekta, bit će informiranost mladih o stilu cjelovitog zdravog načina života i njihovo umrežavanje dijeljenjem zajedničkog iskustva, što će utjecati na povećavanje poboljšanja kvalitete njihova života povratkom u lokalne zajednice. Osnovni je cilj ovog kampa približavanje mladih Bogu u prirodi: „nekako imaju za isti cilj – nove evangelizacije.“

5. Planinarski križni put

Planinarski križni put pobožnost je za mlade koju je Skac_St preuzeo iz zagrebačkog Skac-a gdje se pokazao kao kvalitetna sinteza duhovnosti, rekreacije i razonode:

U Zagrebu se jasno vidilo da je to uspješan projekt, da mladi kvalitetno provode svoje vrime i da mladi žele živiti u duhovnosti i da ima dosta planinara koji su aktivni u Crkvi i žele to spojiti u jedno. Tako da, kroz PKP im je cilj bio i u Splitu mlade kulturno podići, podučiti i tako provući kroz neku duhovnost.“ Nazivom projekta Planinarski križni put želi se istaknuti glavna misao ove aktivnosti – „za križem slijediti Isusa kroz planinu i da mi kroz tu planinu osjetimo žrtvu, puninu koju je Isus osjetio na križu i da se puno lakše upotpunimo s otajstvima i postajama.

Planinarski križni put održava se dva puta godišnje, tijekom korizme i na jesen. Sastoji se od dvodnevnog hoda po nekom području i obilaženju četrnaest sakralnih objekata koji se tamo nalaze i kod kojih se razmatra po jedna postaja križnog puta. Područja na kojima se do sada održavao Planinarski križni put obuhvaća Dalmaciju, Bosnu i Hercegovinu i otoke. Organizacijski tim Planinarskog križnog puta čine voditelj i nekoliko članova koji se međusobno dogovaraju i rješavaju određene probleme. Organizatori su većinom studenti različitih područja obrazovanja. Prosječan broj sudionika Planinarskog križnog puta jest dvjesto pedeset ljudi. Dobno ograničenje sudionika Planinarskog križnog puta jest između šesnaest i trideset godina. Planinarski križni put otvoren je za sudionike Hrvatske, ali i cijeloga svijeta:

Naš PKP, ka' i svi PKP-ovi u Hrvatskoj, su otvoreni prema svim sudionicima, znači iz cilog sveta. Najviše imamo tu iz Splita i okolice iako to, to varira. Znači, nekad dođu i, nama dolaze možda i četrdesetak ljudi po PKP-u iz Zagreba, često dođe iz okolnih mesta – iz Trilja dođe deset-petnaest ljudi, onda na primjer ako smo u nekom mistu, sad je treba bit' u Metkoviću PKP, tu bi nam se sigurno pridružili mještani.

Po svakom Planinarskom križnom putu najveći je broj sudionika koji se prvi put prijavljuju:

Oni koji se prijavljuju prvi put, njih je tridesetak posto, onda opada linearno. Znači, oni koji se prijavljuju drugi put, njih je otprilike možda petnaestak posto, pa oni koji se pojavljuju treći put, njih je sve manje i manje zato što ljudi već prođu godine kroz te PKP-ove, a možda nekad i priskoče PKP pa onda prođu još više godina, a i plus šta, ako nama dolaze u nekim godinama dvadeset tri, dvadeset četiri godine, oni kad prođu već dva-tri PKP-a, oni se i vjenčaju ili već jednostavno sazriju i nije više to za njih.

Planinarski križni put započinje u ranim jutarnjim satima polaskom s autobusne postaje prema prvoj predviđenoj lokaciji. Dolaskom na lokaciju svećenik blagoslovi mlade,

organizatori Planinarskog križnog puta predstavljaju se mladima, mladi se upoznaju s mještanima koji im pripreme zakusku. Potom slijedi hodanje do druge lokacije tijekom koje se izmoli sedam postaja križnog puta, a to ujedno bude i prilika za stanku gdje mladi imaju priliku pojesti hranu koju im pripreme mještani te se mogu upoznati s njima i ostalim sudionicima. Svaki Planinarski križni put ima svoju temu i geslo te se svaki put sastavlja poseban križni put koji se tiska i dijeli sudionicima u obliku knjižica, a čita se na svakoj postaji križnog puta. Duhovni dio Planinarskog križnog puta sastoji se od križnog puta, krunice koja se moli tijekom oba dana te popratne duhovne glazbe. Prvi dan završava dolaskom u crkvu gdje se izmoli sedma postaja križnog puta, zatim svećenik pripadajuće župe pozdravi mlade i izrazi dobrodošlicu nakon čega slijedi sveta misa koju slave duhovnici Planinarskog križnog puta. Nakon večere slijedi zabavni program u kojem se mladi upoznaju i međusobno druže. Specifičnost Planinarskog križnog puta jest spavanje u vrećama u prostorijama škole:

Spava se najčešće u školama koje mi upitamo ravnatelja/ravnateljice da nam ih posude na tu jednu večer. S njima se dogovorimo da će to bit' sve uredno održavano, da su to mladi koji su uredni, paze na, na interijer – mi im pospremimo samo te stolove i stolice, tako da ti mladi ponesu sa sobom vrieće za spavanje i svoju robu za prisvuć' se.

Drugi dan Planinarskog križnog puta započinje u ranim jutarnjim satima, mladi doručkuju nakon čega slijedi hodanje do idućeg mjesta. Nakon cjelodnevnog planinarenja uz molitvu postaja križnog puta, dan završava svetom misom u crkvi nakon čega slijedi agape – slavljenje kroz jelo. Tada se mladi najčešće pozdravljaju sa sudionicima koje su upoznali i vraćaju se svojim kućama.

Ipak, to nije tek običan hod ili planinarenje, već susret ljudi koji žele proslaviti Gospodina, a to se ostvaruje molitvom, slušanjem i razmišljanjem o Božjoj Riječi. Ovakav križni put želi mlade upoznati s Lijepom našom, ljudima i krajevima, Crkvom – da bi obogaćeni tim iskustvom bili kvalitetniji dio i vlastite župne zajednice. Planinarski križni put podrazumijeva da će mladi biti spremni prihvatiti sve ono što nosi svaki križni put: žuljeve, bol u nogama i leđima, tvrđi pod, moguću kišu, blato, uspone, ali da će se usprkos tome učiti strpljenju, poniznosti, toleranciji te razvijati kondiciju i ljubav za sve moguće nepredvidljive situacije. Iako je hod uvijek popraćen molitvom i žrtvom, također ga karakterizira i zajedništvo, pjesma, smijeh, prijateljstvo i uporno svladavanje prepreka.

6. 72 h bez kompromisa

72 h bez kompromisa međunarodni je volonterski projekt za mlade koji promiče solidarnost, zajedništvo, kreativnost i volonterstvo. Projekt je prvotno nastao u Njemačkoj, a Hrvatska ga je preuzela od Bosne i Hercegovine (Sarajevo):

Tamo su mladi pri Nadbiskupijskom centru Papa Ivan Pavao II. pokrenuli taj projekt po uzoru na Njemačku, a tadašnja studentica teologije L. P. je bila na nekakvoj razmjeni u Sarajevu, vidjela je taj projekt i svidio joj se, i odlučila ga je pokrenuti u Splitu.

U Hrvatskoj je projekt prvi put proveden 2014. godine upravo u Splitu, u organizaciji Skac_St-a, a okupio je dvjesto mladih u dobi 16-30 godina. Od 2014. godine do danas projekt je neprestano rastao i danas se provodi u deset gradova i jednoj općini diljem Hrvatske gdje više od 3 000 volontera, od čega samo u Splitu i njegovoj okolini preko 700, odvaja vrijeme za beskompromisno volontiranje. Sama bit projekta leži u tome da veliki broj mladih istovremeno volontira na različitim mjestima. Mladi, nakon što se prijave za volontiranje, do zadnjeg trena ne znaju na kojoj će točno volonterskoj akciji volontirati tijekom iduća 72 sata, zbog čega projekt i nosi naziv „bez kompromisa“. Nakon što saznaju svoje volonterske akcije, mladi tijekom tri dana beskompromisno volontiraju na dodijeljenim radnim, ekološkim, humanitarnim, socijalnim i kreativnim akcijama. Projekt uz velik broj volontera obuhvaća i velik broj udruga, institucija i organizacija, čime se potiče društvo na aktivnije sudjelovanje i promovira se volonterstvo.

Organizacijski tim projekta 72 h bez kompromisa čini sedmero članova koji djeluju kao mala demokracija. Članovi samovoljno preuzimaju zaduženja te na tjednim sastancima izvještavaju svoje kolege o rezultatima svog rada. Organizacijski tim dogovara volonterske akcije, brine se za financije i prostorne uvjete. Za svaku volontersku akciju postoji voditelj koji vodi svoju grupu volontera. Jedanput godišnje svi voditelji volonterskih akcija imaju zajednički *team building* gdje se pripremaju za vođenje volonterskih akcija edukacijskim radionicama. Dva-tri tjedna prije održavanja projekta 72 h bez kompromisa organizacijski tim organizira cjelodnevnu radionicu za voditelje volonterskih akcija u kojima ih organizatori motiviraju, upozoravaju na moguće poteškoće, upućuju kome se obratiti za pomoć i kako se suočiti s mogućim problemima. Dan prije početka projekta 72 h bez kompromisa organizira se završni sastanak s voditeljima akcija u kojima dobivaju završne upute i informacije. Najčešće voditelji volonterskih akcija budu ljudi koji su već volontirali ili rade sa

specifičnom skupinom ljudi. Organizacijski tim pažljivo bira voditelje volonterskih akcija, a najčešće to budu istaknuti članovi grupe koje prepoznaju tadašnji voditelji akcija:

I voditelji akcija koji vode tu generaciju volontera najčešće prepoznaju potencijal par ljudi iz svoje grupe i na taj način neki voditelji odluče bit' i ovu godinu voditelji, a neki preporuča nekog 'ko bi mogao bit' voditelj. I plus, imamo još puno projekata drugih SKAC-ovih, je li, 3D formaciju, Planinarski križni put, kamp na Braču. Tu se zaista prepoznaju neki ljudi i onda, zapravo, unutar samog SKAC-a koji je ogroman, po par tisuća ljudi godišnje prođe kroz projekte – stvarno se nekako izrodi ta šačica ljudi.

Na projekt 72 bez kompromisa najčešće se prijavljuju srednjoškolci, a zatim studenti i radnička mladež. U velikom postotku prevlada ženska populacija (85%). Po svakom projektu bude velik odaziv volontera:

Pa evo, znači, lani smo samo za Split i ovo područje oko Splita, znači preko splitske aplikacije imali prijavljenih sedamsto četrdeset osam volontera, to jest nešto malo manje. Pa onda imamo i last minute prijave na licu mjesta pa je bila ta ukupna brojka od sedamsto četrdeset osam. To je stvarno velika brojka i nekad je izazov, ovaj, 'očemo li imat' dovoljno volonterskih akcija.

Projekt 72 h bez kompromisa održava se jedanput godišnje, i to najčešće tijekom trećeg vikenda u listopadu. Projekt započinje u četvrtak ujutro i traje do nedjelje. Volonterske akcije koje organizira tim iz Splita obuhvaća područje Splita i okolice (Omiš, Podstrana, Solin, Kaštela, Kozjak, Mosor). U četvrtak ujutro održava se svečana konferencija za medije u Splitu kada se predstavlja projekt 72 h bez kompromisa. U četvrtak predvečer prijavljeni volonteri okupljaju se u velikoj sportskoj dvorani Studentskog centra u Splitu gdje sudjeluju na zajedničkoj svečanoj svetoj misi. Potom svaki voditelj akcije stoji pokraj svojeg broja akcije koji je vidljiv prijavljenim volonterima. Prethodni dan volonteri dobiju poruku u kojoj saznaju tko im je voditelj akcije s dodijeljenim brojem akcije. U dvorani volonteri potraže svoj broj akcije, upoznaju voditelja akcije i saznaju gdje će volontirati iduća tri dana. U petak volonteri volontiraju na dodijeljenim akcijama, a navečer se okupljaju na svetoj misi i večeri. U subotu se volontira cijeli dan, zatim slijedi misa, večera i velika volonterska zabava. Posljednjeg dana volonterske akcije 72 h bez kompromisa održava se svečani domjenak, slavi se završna misa, zajednički se objeduje te se dijele pokloni i suveniri za sve sudionike akcija. Volonterske akcije uključuju rad sa socijalno ugroženim skupinama – šišanje beskućnika, vođenje osoba s posebnim potrebama na terapijsko jahanje kao i izvođenje kreativnih radionica i didaktičkih igara s njima, renoviranje stanova korisnika Centra za socijalnu skrb u Splitu. Ekološke akcije uključuju čišćenje Marjana, botaničkog vrta, sadenje borova na

Mosoru, uređivanje planinarskih staza, a humanitarne akcije uključuju prikupljanje potrepština u trgovinama za osobe u sustavu socijalne skrbi.

7. *Agenti dobrote*

Agenti dobrote projekt je koji predstavlja poveznicu između dobrote u srcima ljudi i onih koji su u patnji. Svojim talentima unutar volonterskog tima traže i nude pomoć za potrebite i socijalno ugrožene obitelji i pojedince. Posebnost ovog projekta baš je u neposrednom kontaktu između dobrotvora koji pomaže i potrebitih pojedinaca i obitelji koje primaju pomoć. Agenti dobrote u Splitu djeluju od početka akademske godine 2013./2014. kad su na ideju jednog mladića mladi počeli skupljati donacije za studente u potrebi, a vrlo brzo se djelovanje proširilo na obitelji ili starije u potrebi. Projekt je preuzet iz Zagreba na inicijativu mladića koji je odlučio pokrenuti projekt u Splitu po povratku sa studija u Zagrebu. Naziv Agenti dobrote ističu svoj osnovni cilj – pomaganje drugima u tajnosti, bez potrebe za javnim priznanjem:

Pa, Agenti su na neki način tajni, znači oni se ne eksponiraju javno, nitko ne zna tko su, a čine dobra djela pa evo, Agenti dobrote stvarno čine jako puno u ovom gradu za potrebite. Naime, nisu eksponirani.

Na vrhu piramide organizacijskog tima projekta Agenti dobrote jest koordinatorica čija je uloga komunikacija s Centrom za socijalnu skrb i s gradom Splitom, kao i traženje slučajeva kojima je potrebna pomoć te nadgledanje grupa na terenu. Također, postoje četiri koordinatora koji vode svoje grupe – *Alfa, Beta, Gama, Delta*. Riječ je o mladićima koji su završili fakultete i koji su uspješni u svojim poslovima te su odlučili doprinijeti društvu volontiranjem. Svaka grupa ima po desetak članova, a članovi postaju nakon što organizacijski tim obavi razgovor s njima i nakon što samostalno prođu određenu akciju te uvide jesu li spremni pomagati socijalno ugroženim skupinama ljudi. Glavna koordinatorica i četiri koordinatora organiziraju *team building* gdje nastoje motivirati svoje grupe, osnažiti zajedništvo među članovima, pomoći im u nošenju s teškim slučajevima. Volonteri koji sudjeluju u projektu Agenti dobrote većinom su pripadnici radničke mladeži nakon čega slijede studenti. Četiri grupe volontera kontinuirano se izmjenjuju svaki tjedan po volonterskim akcijama, stoga svaka grupa volontira jednom mjesečno, a u jednom se mjesecu

obave četiri volonterske akcije. Svoju predanost i želju za pomaganjem potrebitima svjedoči činjenica da više od 40 volontera aktivnih u Agentima dobrote samo tijekom godine dana ostvari oko 3600 volonterskih sati i pomogne 40 obitelji ili pojedinaca u potrebi.

Volonteri najčešće pomažu u obnavljanju egzistencijalnog prostora (bojenje zidova, montiranje prozora), traženju donacija, kupnji potrebnog školskog pribora i obuču za obitelji s više djece, obavljanju kućanskih poslova starijim, nemoćnim i dementnim osobama:

Pa ima svega, evo, znači, ne znam, tipa nalijevali su rampu za samohranu majku koja ima dijete sa cerebralnom paralizom, pituravali su zidove jednoj višečlanoj obitelji, jednoj obitelji su doslovno štemali zidove i mijenjali sve te električne instalacije, popravljali bojler, vodokotlić, znači, doslovno uvjete života popravljali. Jednoj obitelji višečlanoj su djecu odveli u trgovinu, proveli s njima dan, kupili im obuću, torbe za školu, sve šta im je trebalo za školu. Isto, tipa obitelji koja ima problema sa psihičkim oboljenjima – samohrana majka i djeca – njima su čistili generalno, znači, cijelu njihovu stambenu jedinicu. Stvarno različiti su primjeri, nekad i samo popričaju s ljudima pa ih upute na njihove mogućnosti kroz Centar za socijalnu skrb, znači, na jednokratne novčane pomoći, na pomoć za ogrjev, na, ne znam, na tu socijalu na koju oni imaju pravo primat'. Stvarno je raznoliko. Neke posjećuju kontinuirano pa svaki put nešto drugo se radi.

3.3.1.2. Ured za pastoral mladih

Ured za pastoral mladih Splitsko-makarske nadbiskupije osnovao je splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić 2002. godine kako bi brinuo o trajnom vjerskom odgoju novih generacija srednjoškolaca, studenata i mladih Splitsko-makarske nadbiskupije. Ured svoju zadaću ostvaruje sljedećim aktivnostima: tribinama, duhovnim obnovama, svetim misama, klanjanjem, hodočašćima, izletima, koncertima, festivalima te sportskim aktivnostima.

Projekti ureda za pastoral mladih:

1. Hrvatsko nadzemlje

Hrvatsko nadzemlje projekt je Ureda za pastoral mladih Splitsko-makarske nadbiskupije koji je pokrenut u ožujku 2010. godine na inicijativu trojice mladića želeći ponuditi mladima kontinuiranu duhovnu dimenziju:

I, evo, zapravo su se našli u tim svojim različitostima i odlučili nešto pokrenuti zbog toga što u Splitu tada nije bilo nekakve formacije za mlade nakon krizme.

Tadašnji povjerenik za mlade objeručke je prihvatio ideju te je prvi susret Hrvatskog nadzemlja održan u ožujku 2010. godine s temom grijeha. Kada je projekt Hrvatsko

nadzemlje pokrenut, hrvatsku su javnost tresle afere hrvatskog podzemlja, stoga su inicijatori projekta nazivom Hrvatsko nadzemlje odlučili na kreativan način suprotstaviti se tadašnjoj društvenoj situaciji i ponuditi mladima nešto pozitivno, podsjetiti ih na ljepotu dobara, poštenja i pravde, potaknuti ih da živeći vrijednosti u svom društvu mijenjaju svoje društvo, a sve u duhu tradicionalnih vrijednosti Katoličke Crkve.

Organizacijski tim Hrvatskog nadzemlja čini dvadeset pet mladih koji se tijekom cijele godine nalaze jednom tjedno kako bi se kvalitetno pripremili za mjesečne susrete. Vodstvo Hrvatskog nadzemlja raspoređeno je u šest sekcija, a voditelji tih sekcija čine vijeće. Riječ je o mladim srednjoškolcima, a u najvećoj su mjeri zastupljeni studenti različitih područja obrazovanja. Mladi koji dolaze na susrete Hrvatskog nadzemlja većinom su srednjoškolci, studenti i radnička mladež:

Na susrete Hrvatskog nadzemlja dolaze stariji srednjoškolci i studenti, naravno, bude tu i ljudi koji su već završili studij, ali ono, dok se ne poudaju i ne požene, tada lagano napuste veliku dvoranu. Pa evo, više, više je žena definitivno, ali za razliku od ostalih nekako organizacija, mislim da imamo tu stvarno dobar omjer da žene ne prevladavaju previše. Ja bi rekla da je možda šezdeset-četrdeset ili sedamdeset-trideset posto omjer, zapravo, za žene.

Posebnost je Hrvatskog nadzemlja humor kojim progovara i tako privlači djevojke i mladiće na susrete. Humor nije samo sredstvo zabave, već ima osobiti potencijal unutar društvene interakcije jer može poslužiti kao obrazac ponašanja te prenijeti određene društvene vrijednosti i znanja (Dramac i Lazarich, 2016). Prosječan je broj mladih koji dolaze na susrete Hrvatskog nadzemlja četristo pedeset, a kad su teme ili predavači zanimljivi broj raste i do sedamsto-osamsto:

A kada su zanimljiviji predavači, općenito aktualnije i zanimljivije teme, kao na primjer kad je bila tema Karizmatici ili fanatici, tada smo uvjereni da je bilo i do sedamsto-osamsto ljudi jer su ljudi doslovno stali u atriju velike dvorane i čak postoji fotografija na kojoj se netko popeo na skale da bi mogao vidjet šta se unutra događa, tako da, recimo da je nekakav prosjek petsto ljudi po susretu.

Susreti Hrvatskog nadzemlja održavaju se svaku treću srijedu u mjesecu u Nadbiskupijskom sjemeništu u Splitu u 20:30. Susret otvara bend dvjema pjesmama nakon čega slijedi humorističan skeč ili film napravljen u produkciji Hrvatskog nadzemlja. Na susretu gost predavač održi predavanje o određenoj temi koja je važna za život mladih. Posebnost Hrvatskog nadzemlja jest u tome što je cjelokupan susret prožet humorom i opuštenom atmosferom. Nakon što predavač održi tridesetminutno predavanje, prikazuje se humorističan

skeč/film ili bend otpjeva pjesmu. Nakon toga publika ima priliku pitati predavača što je zanima o odrađenoj temi. Potom ponovno slijedi određeni humoristični uradak ili bend odsvira pjesmu. Susret završava čitanjem obavijesti u kojima se najavljuje tema idućeg susreta i gost predavač, a potom slijedi meditacija i završna pjesma benda.

2. Ignis

Ignis je zajednica mladih Katoličke karizmatičke obnove u Duhu Svetom uz suradnju s Uredom za pastoral mladih Splitsko-makarske nadbiskupije koja okuplja mlade željne dubljeg upoznavanja Boga. Prije nastanka zajednice, nekoliko članova Ignisa okupljalo se na večerima slavljenja⁴ jednom mjesečno:

To se dogodilo u prvi mjesec dvi i devetnaeste godine kada smo jedna prijateljica i ja pričale o mladima u karizmatičkom pokretu i kako nema ništa takvog tipa baš za mlade u Splitu. Ima dosta zajednica, ali nema konkretno za mlade. Mladi se ne nalaze, a uočili smo da ima interesa u vezi toga. I onda smo gledale što ćemo, i kako smo obe tako u glazbi dosta, odlučile smo krenuti s tim večerima slavljenja tako da nije neka prevelika obaveza, a opet da možemo, da ima nešto. I onda smo šest mjeseci jedanput mjesečno na klerikatu imali susrete slavljenja i to je bilo jako lijepo. Onako, nekad nas je bilo više, nekad manje.

Na ljetu 2019. godine voditeljica i prijateljica odlučile su pokrenuti zajednicu, a u organizaciji su imale još nekoliko osoba koje su se odlučile priključiti i pomoći u oblikovanju zajednice. Ideja zajednice kao načina okupljanja vjernika slijedi dugogodišnju tradiciju – vjera u Krista od početka je ukorijenjena u zajedništvu (Šito Ćorić, 1998). Naziv zajednice Ignis dolazi od latinske riječi što znači vatra čime se naglašava glavna misao zajednice – „(...) mi želimo probuditi vatru među mladima da osvijeste sebi Boga i Njegovu prisutnost i snagu Duha Svetoga i to proširiti dalje koliko možemo.“

Vijeće zajednice Ignis sastoji se od pet članova. Sadašnja voditeljica zajednice Ignis i dvije članice zajednice studentice su pedagoške naobrazbe. Glavno tijelo s kojim surađuje katolička karizmatička zajednica Ignis jest pokret Katolička karizmatička obnova u Duhu

⁴ Jedna od bitnih karakteristika Katoličke karizmatičke obnove u Duhu Svetom jest ljubav prema molitvi, kojom se radosno slavi i hvali Gospodin. Kao što Papa kaže: „Na osobit način nastavite gajiti i širiti ljubav prema molitvi pohvale, obliku molitve koji najneposrednije Boga priznaje Bogom; takva ga molitva hvali zbog njega samog; slavi ga jer On Jest, daleko prije razmišljanja o onome što on čini.“ (<https://www.obnovauduhu.com/Dokumenti/Smjernice.pdf>, 7. 8. 2020.)

Svetom. Svaka katolička karizmatska zajednica ima svog duhovnika pa tako i zajednica Ignis, a njegova je uloga duhovna i molitvena potpora zajednici. Mladi koji dolaze na susrete zajednice Ignis većinom su studenti ili radnička mladež, a u manjem broju dolaze srednjoškolci.

Susreti zajednice Ignis održavaju se svaki ponedjeljak – prvi ponedjeljak je zatvoreni susret u kojem se članovi vijeća s duhovnikom ili bez njega dogovaraju oko organizacije mjesečnih susreta. U iduća dva ponedjeljka održavaju se otvoreni susreti u kapelici studentskog doma *Dr. Franjo Tuđman* na kojima se okuplja manji broj mladih na molitvu, druženje, slavljenje, razmatranje Biblije. Cilj je na manjim susretima poticati razvoj karizmi (duhovnih darova) kod mladih. Posljednji ponedjeljak u mjesecu održava se veliki susret u župi duhovnika na kojem se okupi veći broj mladih. Susret započinje dvjema pjesmama slavljenja⁵ nakon čega slijedi svjedočanstvo pozvanog gosta:

Pozovemo ljude za koje znamo da su baš onako pravi svjedoci vjere i neki su bili mladi, neki su bili stariji, al' i ti stariji koji su svjedočili većinom su se osvrnuli na svoje mlade dane. I onda budu jako dobra ta svjedočanstva, baš se na ljudima vidi da ih potakne i da mnogo znače.

Nakon svjedočanstva mladi imaju priliku postaviti gostu pitanja koja ih zanimaju. Susret završava klanjanjem uz slavljenje koje se izmjenjuje s periodima šutnje i čitanjem Biblije.

3.3.1.3. Katolički skauti

Zdrug katoličkih skauta osnovan je 2002. godine u Rijeci gdje je katoličke skaute vodio njihov vjeroučitelj Marin Miletić (<http://katolickiskauti.hr/>, 12. 8. 2020.). Zdrug katoličkih skauta pokrenut je kako bi mladi živjeli kršćanskim životom u ljubavi prema Bogu, Crkvi i domovini u zajedništvu sa stvorenom prirodom i svakim čovjekom. Zdrug katoličkih skauta aktivan je u deset (nad)biskupija diljem Republike Hrvatske. Na području Splitsko-makarske nadbiskupije Zdrug katoličkih skauta postoji tri godine, a pokrenula ga je studentica teologije koja je iz rodnog mjesta poslana u Split s ciljem osnivanja zdruha. Sjedište okupljanja zdruha odraslih katoličkih skauta u Splitu jest Franjevački klerikat fra oca Ante Antića. Posebnost

zdruga katoličkih skauta jest u tome što osim avanturističke dimenzije (priroda, kampiranje, skautske vještine) ima i duhovnu dimenziju:

(...) jer skautu je bitno da u prirodi vidi Božje djelo. Skautu je bitno da poštuje, da voli sve životinje, da nauči suživot s njima, da ih ne ubija i tako. Znači, ajmo reć, kroz sve se prožima neka Božja ruka, Božje djelo i taj Božji duh.

Temelji organizacije katoličkih skauta jest kratica BCD – 100%, a označava Boga, Crkvu i domovinu. Poznati izviđački pozdrav u kojem palac prekriva mali prst simbolički predstavlja načelo Zdruga katoličkih skauta:

A ovaj veliki prst (palac) je na malome zato što veliki čuva maloga i kod nas je najbitnije da se onaj stariji ponizi pred onim malim. Znači, obično djeca mala kad idu na prvo kampiranje ili, ne znam, tako planinarenje, ponesu tu veliku torbu i to tol'ko teži, to tol'ko stvari ima, i onda ti imaš svoje stvari na leđima koje su duplo veće od njegovih, ali nosiš i to njegovo i nije ti, ono, do ničega, ali nosiš zbog njega jer mu želiš na taj način pomoć. Tako da je zapravo to veliki pomaže malog i to nekakvo zajedništvo koje se veže za sve, dok svi ne dobiju i dok onaj mali najzadnji ne dobije, nema da se i kreće jest, da se kreće bilo šta radit', nego je svugdje nekakva ta ravnopravnost.

Posebnost katoličkih skauta u odnosu na obične skaute jest u tome što se radi na muško-ženskom zajedništvu kako bi se međusobno bolje upoznali:

Ne odvajaju se muški i ženske zbog toga što, to izviđači imaju recimo, oni su odvojeni muško-ženski, ne u svima, al' u nekim grupacijama da i u svitu recimo isto se odvajaju, kod nas nema odvajanja jer radimo na tome da, ajmo reć, djeca – dječaci i curice odrastaju zajedno, da kasnije dolaze u tu adolescentsku dob i predadolescentsku dob gdje oni ženu, sutra dječak, muškarac neće gledat' kao predmet, nego kao svoju sestru u Kristu i prijateljicu i ne kao objekat, nego da nauči da je ne gleda kao nešto sa požudom, nego kao svoju sestru u Kristu i na taj način on odrasta skupa s njom i ona s njim i sazrijevaju na puno bolji način nego šta je to da izađu, samo idu vanka, piju i na taj način upoznaju ženu kao osobu jer ne dobivaju iskrivljenu sliku, nego dobivaju jasnu sliku žene, cure sutra ili djevojčice.

Na čelu Zdruga katoličkih skauta jest starješina – predsjednik na nacionalnoj razini. Razina ispod starješine jest nacionalno vijeće koje čine glavni predstavnici svake (nad)biskupije. Na najnižoj razini strukture nalaze se vođe, tj. punoljetni ili stariji članovi skauta koji su položili obećanja. U Splitsko-makarskoj nadbiskupiji tri su djevojke vođe odreda katoličkih skauta. Predstavnica Zdruga katoličkih skauta Splitsko-makarske nadbiskupije, koja je ujedno i vođa jednog odreda djece, studentica je predškolskog odgoja, a osnivačica Zdruga katoličkih skauta u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji završila je studij teologije. Odred katoličkih skauta u Kaštelima podijeljen je u dobne skupine (od šestog razreda osnovne škole do punoljetnih

članova uz troje sedmogodišnjaka), dok na kampovima sva djeca budu zajedno upravo kako bi međusobno učili jedni od drugih. Na Neslanovcu (Split) odred katoličkih skauta čine djeca do osmog razreda osnovne škole, u Strožancu je odred mladih od šestog razreda osnovne škole do kraja srednje škole, a na Kmanu (Split) odrasli su punoljetni članovi. Unutar pojedinog odreda dobne skupine nose naziv po životinjama – *dabrovi, kune, vučići, vukovi i čuvari* (punoljetni članovi). Svaki odred ima svog zaštitnika pa se tako u Kaštel Sućurcu razlikuje odred *Gospe na Hladi* (najstariji članovi), odred *Svetog Roka* te odred Svetog Jurja mučenika (najmlađi članovi). Nacionalni zaštitnik Zdruga katoličkih skauta jest sveti Juraj. Prijave za ulazak u Zdrug katoličkih skauta otvorene su tijekom cijele godine, a katolička se obećanja daju jedanput godišnje za blagdan koji je najvažniji u određenoj (nad)biskupiji, a u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji obećanja se daju uoči devetnice svetog Dujma. Broj katoličkih skuta bilježi porast te na području Splitsko-makarske nadbiskupije trenutno ima oko 60 članova.

Na nacionalnoj razini susreti Zdruga katoličkih skauta (djece) održavaju se jednom tjedno, dok se zajednički kampovi održavaju svako tromjesečje. Tjedni susreti sastoje se od desetominutne molitve i duhovnog razgovora. Zatim slijedi kratka tema o nekom svecu i radionica u skladu s liturgijskom godinom (Duhovi, Tijelovo, adventsko vrijeme – pletenje narukvica, prodavanje fritula, odlazak po betlehemsko svjetlo) i zajedničke (natjecateljske ili logičke) igre nakon čega slijedi završna molitva. Posebnost zdruga katoličkih skauta odlasci su na kampove. Prvo kampiranje skauta Splitsko-makarske nadbiskupije bilo je na otoku Prviću gdje su mladi proveli četiri dana, a drugo kampiranje slijedi u svetištu Gospe na Hladi u Kaštel Sućurcu. Dan u kampu započinje jutarnjim buđenjem u sedam sati, a u sedam sati i petnaest minuta podiže se zastava uz pjevanje himne *Lijepa naša*. Potom slijedi tjelovježba i doručak. Tijekom dana održavaju se dvije velike igre. U prvoj igri djeca moraju pronaći dvjesto pedeset stvari koje su napisane na papiru, a nalaze se u njihovoj okolini. Sa svakom pronađenom stvari skauti moraju se fotografirati sa skautskom maramom. Nakon igre skauti se mogu kupati na plaži ili se odmarati. Zatim slijedi ručak, a potom započinje edukacijski program o skautskim vještinama – šifrirano pismo, putni znakovi, snalaženje u vremenu i prostoru, natjecanje u sastavljanju šatora. Tijekom čitavog boravka u kampu skauti su podijeljeni u grupe (patrole) koje nadgledaju vođe, a svaka se igra boduje. Tijekom dana uključena je i duhovna dimenzija – čita se Sveto pismo te se razmatra pročitani tekst u šutnji. Zatim slijedi druga velika igra u kojoj se primjenjuje stečeno znanje, primjerice igra se grupa traži grupu u kojoj se ostavljaju poruke šifriranim pismom, otkrivaju se putni znakovi koji

mogu biti napravljeni od žala ili grančica. Po završetku igre skauti se vraćaju u kamp nakon čega slijedi sveta misa, večera i druženje uz logorsku vatru, gitaru i pjevanu krunicu, a dan završava odlaskom na počinak prije ponoći.

3.3.1.4. Oratorij Don Bosco Kman

Ideja osnivanja oratorija vezuje se uz don Ivana Bosca koji je, vršeći svećeničku službu u Torinu u 19. stoljeću i posjećujući mladiće u zatvorima, osjetio potrebu za osnivanjem centra gdje bi se mladi, napušteni od društva i obitelji, osjećali prihvaćenima i gdje bi imali potrebnu podršku i pomoć. Don Boscova odgojna metoda temelji se na trima principima – zdravlje, znanost i svetost. Navedene riječi sinonim su za ljudske, kulturne i duhovne aspekte koji skladno izgrađuju mladu osobu. Don Ivan Bosco 1859. osnovao je Salezijansku družbu koja je radila za dobrobit djece i mladih te siromašnih i ugroženih društvenih slojeva (Bazina, 2018). Dolaskom salezijanaca na Kman 60-ih godina 20. stoljeća kroz aktivnosti razvila se ideja o osnivanju oratorija. 80-ih godina 20. stoljeća započeo je strukturirani rad s djecom i mladima u potkrovlju crkve, a početkom 90-ih, izgradnjom pastoralnog centra *Ivan Pavao II.* u sklopu župe, započeo je rad Oratorija. Oratorij vode salezijanci u suradnji s animatorima (srednjoškolci i studenti) i laicima (profesori, pedagozi, socijalni radnici, odgajatelji). Glavni je cilj odgoj mladih i sprječavanje devijantnih oblika ponašanja mladih. Aktivnosti u oratoriju prilagođene su svim dobnim skupinama, od predškolaca pa sve do odraslih osoba. Najprivlačnija aktivnost koju nudi Oratorij jest ljetni oratorij koji okupi oko četiristo djece iz cijeloga Splita:

(...) prijave za ljetni oratorij obično ne potraju niti dva dana zato šta najavimo dovoljno rano tako da djeca već budu spremna i, jednostavno, po dolasku sa roditeljima se prijave i ispune prijavnicu i sudjeluju.

Tijekom školske godine u Oratoriju je svakodnevno aktivno oko pedeset djece, a ljeti čak i sto. Oratorij *Don Bosco Kman* nudi tri vrste aktivnosti za djecu i mlade – svakodnevni oratorij, subotnji oratorij i ljetni oratorij. Svakodnevni oratorij podrazumijeva polustrukturirano druženje djece i animatora – igraonica je otvorena svakim danom od osamnaest sati i trideset minuta do dvadeset i jedan sat i trideset minuta tijekom cijele godine. Svakodnevni oratorij nudi većinom sportske aktivnosti poput stolnog tenisa, pikada, stolnog nogometa, teretane i slično. Osim sportskih aktivnosti svakodnevno se održavaju i molitvene

zajednice. Aktivnosti subotnjeg oratorija oblikuju animatori i salezijanci, a namijenjene su djeci od trećeg do osmog razreda osnovne škole. Program se sastoji od vjerskih tema koje su provučene kroz svjetovne svakodnevne djelatnosti, primjerice kroz biblijske teme djeci se na zanimljiv način nastoji prikazati ispravan način ponašanja u svakodnevnim situacijama. Subotnji susret započinje i završava molitvom. Najsloženija aktivnost za organizaciju, a ujedno i najtraženija jest ljetni oratorij. Riječ je o strukturiranom četverotjednom programu namijenjenom djeci od trećeg do osmog razreda osnovne škole. Četrdeset do pedeset animatora tijekom četiri tjedna rade s mladima na određenu temu. Jutarnji program započinje molitvom nakon čega slijedi igrokaz kojim se djecu uvodi u temu dana, a zatim slijedi predavanje o toj temi. Djeca su podijeljena u radionice u kojima uče praktične vještine, primjerice izrađuju origamije ili vježbaju borilačke vještine. Tijekom jutarnjih sati djecu često posjete poznati glumci ili sportaši koji im posvjedoče kako vjera utječe na njihov život:

(...) bili su gosti Ivano Balić i Mijo Caktaš, Blanka Vlašić, Željko Babić, bio je glumac Trpimir Jurkić – znači, ljudi koji su, ajmo reć, tako poznati, ali su ispričali nekakvu svoju životnu priču koja može bit' nadahnuće tim mladima za nešto s čime se oni u budućnosti žele baviti, da budu nekakvi putokazi.

Jutarnji program traje do ručka, a djeca se ponovno vraćaju u oratorij oko petnaest sati kada se organiziraju različite igre, druženja i sportska natjecanja. Nakon toga slijedi sveta misa i večernji zabavni program – karaoke, film, druženje. Tijekom ljetnog oratorija organizira se poludnevni i cjelodnevni izlet (Kninska tvrđava, vožnja vlakom do Knina, odlazak u *Solaris* u Šibeniku, odlazak na Brač, Klis, Sinj) te zajednički dan u kojem se sastaju djeca iz svih devet središta u salezijanskom pastoralnom centru na Plitvicama.

3.3.1.5. Vjeronauk za mlade

Vjeronauk za mlade pokrenut je u rujnu 2018. godine na inicijativu svećenika, koji je došao u Split na župničku službu, uz suradnju animatora i salezijanaca. Posebnost ovog vjeronauka za mlade jest ta što se odvija svaki tjedan, dok se ostali vjeronauci u Splitu održavaju rjeđe ili su otvoreni samo za određenu skupinu ljudi.

Vjeronauk drži najvećim dijelom spomenuti župnik, a ponekad budu i laici ovisno o temi koja se obrađuje. Na vjeronauke za mlade dolaze srednjoškolci, studenti i radnička mladež, a na svakom vjeronauku bude između sto i sto dvadeset mladih. Vjeronauci se održavaju svaki četvrtak od rujna do svibnja, od 20:30 do 21:30-22 u crkvi Pomoćnice kršćana na Kmanu.

Prvih petnaest minuta vjeronauka župnik napravi uvod u temu u kojem iznosi općenite podatke o temi, a zatim slijedi aktualizacija, odnosno povezivanje teme s današnjim svijetom. Nakon poslušane teme, dok bend pjeva pjesmu, mladi mogu postaviti pitanja vezana za obrađenu temu, a župnik nastoji odgovoriti na što više pitanja. Potom slijedi petnaestominutno klanjanje koje predvodi župnik, a druženje mladih nastavlja se u oratoriju.

3.3.2. Drugo istraživačko pitanje: odgojni aspekti vjerskih aktivnosti za mlade u Splitu

1. 2=1

Susreti projekta 2=1 osmišljeni su na način da teme budu upravo one koje se mladima stalno nameću kao potrebne, tako da su se proteklih godina obrađivale teme o tome kako bolje razumjeti žene i muškarce, o prirodnom planiranju obitelji, usklađivanju obitelji i karijere, pripremi za brak, obredu vjenčanja, prijateljstvu, samaštvu, ljubavi:

(...) tema Zar stvarno misliš da je zaljubljenost ljubav?, dakle, što je tu ljubav, ljubav je jedna veća, važnija dimenzija, bilo je tema, evo i o zasebno o muškarcu, zasebno o ženi.

Gosti predavači bile su svećenici i bračni parovi koji su o temama progovarali iz svojeg iskustva i perspektive: „*Tako da smo imali, mislim da smo evo svaki put se potrudili i dovesti predavače koji mogu i kvalitetno predstaviti tu temu.*“ Pri odabiru tema organizacijski tim projekta putem 2=1 anketama je uzimao u obzir želje mladih koji dolaze na susret.

Najčešći razlog dolaženja mladih na susrete 2=1 želja je za otkivanjem vlastitog životnog poziva:

Evo moj nekakav osobni dojam da najčešće možda dolaze osobe koje još uvijek nisu sigurne koji je njihov poziv – jesu li pozvani na jedan posvećeni život kroz redovništvo, svećeništvo ili su pozvani na bračni, obiteljski život. Zapravo, cilj ovoga projekta jest na nekakav način pomoći im to razlučiti.

Mladi ponajviše dobivaju saznanja o kvalitetnom katoličkom hodaњу, zaručništvu i pripremi za sklapanje braka:

(...) a ukoliko su već odabrali taj drugi, dakle, poziv, ne manje važnji – obiteljski i bračni, da se u tome usmjeravaju, da slušaju teme koje su iznimno važne za jedno hodaње mladića i djevojke, za jedan

period zaručništva, za, evo, period braka koji kako kažemo od tog časa do kraja života i da na takav način olakšamo, da nešto što možda nikad nisu imali priliku čuti, tu mogu poslušati, upiti ili dobiti nekakav savjet, dobiti nekakav odgovor koji na neko pitanje koje se njima možda stalno postavlja. Dakle, evo, pomoći im u onom za što su se oni odlučili. I zato, kroz tu mogućnost pitanja i odgovora predavačima ili nekome tko svjedoči, mislim da njima jako znači da oni mogu postaviti to pitanje bez nekakvog ustručavanja i na njega dobiti odgovor.

2. Misa mladih

Mise mladih projekt su udruge Skac_St koje pružaju duhovnu potporu mladima na životnom putu, a jedan od načina pružanja potpore jesu i teme o kojima svećenici progovaraju u svojim propovijedima. Mladima su najprivlačnije teme ljubavnog karaktera. Mladi također žele ostvariti dublji i povezaniiji odnos s Bogom pa ih privlače i duhovne teme:

(...) jedna koja mi je u glavi, baš zanimljiv naslov, to se isto trudimo – Bog u kupe, ja u špade, kao nekakva kalkulacija koju često svi proživljavamo u odnosu s Bogom. Također, tema koja je privukla dosta mladih je 4G molitveni život – kroz četiri točke smo prošli jedan oblik molitve, ono što je potrebno za osobnu molitvu, susret s Gospodinom pred Presvetim, Sveto pismo, osobna molitva, osobni intiman odnos s Bogom koji treba biti temelj naše duhovnosti.

Mladi najčešće dolaze na Mise mladih da se odmore od napornog studentskog tjedna, da pronađu mir i susretnu se sa svojim vršnjacima istih svjetonazora: „Došla sam na Misu mladih i tu sam se susrela s puno ljudi, pronašla nove prijatelje, stvorila novu zdravu ekipu.“

Misa mladih isključivo je duhovan projekt kroz koji mladi obogaćuju svoju duhovnost, primaju utjehu i mir te rastu u vjeri. Sveta misa za vjernike predstavlja najsvetiji događaj gdje se mladi susreću s temeljnim središtem svog života – Isusom Kristom. Tema o kojoj svećenik propovijeda tijekom mise pruža mladima saznanja o duhovnim sadržajima što im pomaže u duhovnom sazrijevanju: „a u svetoj misi sudjeluju na euharistiji, vrhuncu naše vjere i kroz temu, kroz propovijed obogaćivaju svoju duhovnost, obogaćivaju sebe.“ Duhovna dimenzija koja je u središtu Mise mladih potiče mlade da se osvrnu na sebe, prepoznaju svoje slabosti te ih počnu nadilaziti, da primijene duhovna načela i vrijednosti u svakodnevnom životu:

Zahvaljujući Misi mladi kao jednom od projekata sam počela raditi na sebi, upoznavati svoje vrijednosti, uglavnom to je bio proces sazrijevanja, odrastanja u vjeri i van vjere – to me je baš obogatilo. (...) Baš me je obogatilo i obilježilo, usmjerilo moj put. Imala sam problema sa samopouzdanjem i samopoštovanjem pa sam kroz Skac-ove projekte i Misu mladih, možda jedan od najintenzivnijih u tom smislu, najviše pobijedila to.

3. 3D formacija

Projekt 3D napravljen je sa svrhom da osoba u odnosu s drugima, ali i samostalno, aktivno radi na sebi. Cilj mu je omogućiti formaciju mladog kršćanina nudeći mu poticajno okruženje za osobni razvoj, rast u vjeri i odgovornom društvenom djelovanju.

Na prvoj godini 3D formacije naglasak je na duši mladih te za cilj ima postizanje zrelosti na naravnoj razini. Za izgradnju karaktera ključne su kreposti pa to čini temelj programa. Pohadanje predavanja na kojima se obrađuju teme poput straha, empatije, različitosti, emocija, kreposti omogućit će sudioniku da stekne jasniju sliku o sebi te će ga motivirati na izgrađivanje potrebnih kreposti:

Empatija, ispravna ljubav prema sebi, obogaćivanje različitostima, koliko je važno bit' drugačiji, različit, onda smo imali, radili smo onaj disk, graf boja, temperamente, onda imamo empatija, strah, emocionalne reakcije, imamo kreposti, to su na kraju godine.

U svrhu postizanja određenih kreposti koriste se različite metode poput egzamina (metoda dnevnog ispitivanja savjesti) – stari isusovački recept koji mladima omogućuje da bolje upoznaju same sebe. Mladi vježbaju kreposti kroz zadatke te zajedno mole.

Na drugoj godini 3D formacije naglasak je na duhu mladih pa se kroz prokušane metode i iskustva hodočasnika svetog Ignacija Loyole nastoji mladima ponuditi sve što je potrebno na putu do svetosti kroz dublje upoznavanje osobe Isusa Krista i suživot s Njim u duhovnim vježbama. Tijekom druge godine mladi otkrivaju smisao života, otkrivaju svoj poziv i poslanje, postižu jasnoću u odlukama i veću odlučnost u življenju onog što su odabrali. Druga je godina osmišljena kroz tri faze – najprije se vježbaju različiti molitveni stavovi kako bi se mladi pripremili za duhovne vježbe, zatim slijede susreti s ciljem da se sudioniku omogući ubiranje plodova duhovnih vježbi te pripremanje za konkretan društveni angažman na trećoj godini. Na drugoj godini 3D formacije teme su raspoređene prema tjednima duhovnih vježbi pa se tako obrađuju teme poput ljubavi, grijeha, rana, Isusove muke i uskrsnuća povezane s iskustvom sudionika.

Glavni je razlog zbog kojih se mladi odluče prijaviti na 3D formaciju pozitivne promjene koje uoče kod drugih:

Pa ja sam gledala, zapravo, meni je brat bio polaznik 3D formacije i zapravo vidila sam da se nešto dogodilo i bilo mi je baza gledat' da on ima sad tu neku ekipu od deset ljudi, on nikad nije bio po ekipama pa mi je to bilo kao wow i, jednostavno, u tom trenutku života mi je trebalo nešto. Tražila sam

tad, ono, sve živo moguće i onda, zapravo, to je bio moj motiv da se prijavim na 3D. (...) jer ljudi kroz 3D nekako dobiju prijatelje prije svega i to su prijatelji koji najčešće ostanu do kraja života.

Trogodišnja formacija pomaže mladima da upoznaju sebe, nadiđu vlastite slabosti, steknu socijalne vještine:

Pa ja mislim da je meni, ono, 3D promijenija život, Bog kroz 3D, naravno, ali, ne znam, ja bi samo vratila se na to da je prije šest godina, kad sam krenila na 3D, da sam bila osoba koja nije bila pomirena sa sobom, sa ljudima oko sebe, bila sam osoba koja je mucala, bila je u strahu od drugih ljudi, od svega, susreta, bilo čega i ne mogu reć' da danas, nakon šest godina ono sam idealna i tako dalje.

Rad sa socijalnim pedagozima omogućuje mladima da se izgrađuju, upoznaju vlastitu osobnost te psihologiju čovjeka:

(...) meni je nekako čast surađivat' sa socijalnim pedagozima i dosta sam se zapravo ja sama orijentirala prema tom području, dosta me to zanima, čak sama proučavam neke stvari – čitam psihoterapeutske knjige tako da, ovaj, ne znam, ja mogu reć' da, ne znam, veliki rast u svim poljima.

3D formacija omogućuje mladima sustavan i temeljit rad na sebi, uočavanje vlastitih mana kao i razvijanje kreposti što rezultira sazrijevanjem: „Sazriju, počnu radit' dublje na sebi, promišljat' dublje o sebi.“

4. Ljetni kamp za mlade na Braču – Dračeva luka

Ljetni kamp za mlade na Braču u Dračevoj luci projekt je koji uključuje radne, duhovne, rekreativne i edukacijske aktivnosti. Radni dio odnosi se na samu obnovu, čišćenje i uređenje prostora te doprinos osiguravanja nužnih životnih uvjeta u kampu. Duhovni rad usredotočen je na otkrivanje dubina vlastitog srca, međuljudske odnose te odnos s Bogom kroz duhovne nagovore, slobodno vrijeme za razmišljanje, čitanje i proučavanje Svetog pisma. Edukativna dimenzija ostvaruje se kroz učenje povijesti pustinjaštva na srednjodalmatinskim otocima koja seže još u prva stoljeća kršćanstva. Rekreativni vid odnosi se na vrijeme provedeno u čudesnom ambijentu i očaravajućim plažama južnih padina otoka Brača. Jedan od termina ljetnog kampa rezerviran je za suradnju s Centrom za razvoj talenata – *Talent 4 You*. Kroz edukacije i program *Eduikator ID* (osobna iskaznica talenata i potencijala) cilj programa je pomoći mladima da upoznaju svoju jedinstvenost, talente i darove koje im je Bog utkao rođenjem, da prihvate sebe i da se daju više na raspolaganje Bogu i bližnjima kako bi svojim

darovima proslavili Boga. Njihovo geslo glasi: *Upoznaj svoje talente i sposobnosti i ostvari svoj poziv i poslanje jer darivanjem svojih jedinstvenih darova proslavljaš Boga, blagoslivljaš bližnje i izgrađuješ zajednicu i svijet u kojem živiš.* Spomenuti program omogućuje mladima da shvate vrijednost različitosti i autentičnosti svake osobe koja ima vlastiti mehanizam ponašanja, reagiranja i razmišljanja (<http://skac.st/>, 16. 8. 2020.):

Znači, ja sam ono prvi mislio da smo svi isti, da svi, svi isto reagiramo. Međutim, kad smo tamo malo razgovarali, kad smo gledali, ovaj, osobnosti koje imaju drugi oko sebe, onda sam ostao onako zapanjen. E, onda sam tu zaista shvatio onako da je svatko od nas jedinstven, da je svatko od nas drugačiji, da svatko od nas ima neke skrivene talente koje treba otkriti. (...) Shvatio sam da sam onako dosta kompleksan, ovaj, i da smo svi različiti.

Program pruža priliku mladima da prepoznaju vlastite talente, osobnost (temperament) i mehanizam ponašanja i reagiranja na vanjske čimbenike kako bi stekli kontrolu nad njima:

Postoji, znači, tim koji s nama radi, postoje neki testovi koje mi rješavamo prije samog kampa kako bi oni znali pripremit' sve materijale koji su im potrebni. To su ti Galupovi testovi. I ne znam, ja sam otkrio moj prvi talent je da sam dobar strateg. Ja uvijek o svemu razmišljam i jednostavno, to je moj način funkcioniranja, da sam unaprijed pripremljen za svaku situaciju koja me može zadesiti, tipa, ne znam, evo, našeg druženja, posla, bilo čega. To je zaista bila novost za mene jer sam smatra da to svi rade. Ali, u biti, ne, to je moj način funkcioniranja. (...) I onda, recimo drugi moj veliki talent kojeg ja imam je belief – kao jedna potreba za vjerom. (...) Cijeli život ja doživljavam k'o jedan mozaik – slažu se puzzle. (aaa) Puzzle su se slagale i prije i kasnije, ali tek nakon tih stvari, kad sam ja upoznat s njima, e onda ja vladam s njima, kad ih poznam. Znači, zato sam reka puno više me glava bolila u određenim situacijama jer nisam zna kako ja funkcioniram, što ja, koji su moji mehanizmi s kojima ja mogu radit' u svakodnevnim životnim situacijama, kako odnosima s ljudima, tako u poslovnim prilikama, ne znam, ljubavnim prilikama, čemu god. (...) Imam taj jedan talent, taj navodno svi žele imat', a to je maxymiser (aaa). Maxymiser, u principu, znači da taj talent imaju kao, ajmo reć, neki lideri, vođe. Ovaj, sad, uvijek guraš svoju ekipu, svoj tim i samog sebe da želiš više.

Jedan je od plodova ljetnoga kampa sposobnost razlučivanja situacija koje čovjeka iscrpljuju u užurbanoj svakodnevici, kao i prepoznavanje kvalitetnih sadržaja koje ga ispunjavaju i donose mir:

Reka sam već da su naši životi pretrpani sa svim i svačim, svakakvim sadržajima, stvarima koje nas u nekim situacijama više opterećuju, nego nam, nego nas ispunjavaju, pomažu nam. Ovaj, tako da, to je nekakav plod kampa – da jednostavno više cijeniš prave stvari, a stvari bez kojih možeš prepoznati ih lako, stvaraš taj jedan osjećaj za prolaziti' kroz svakodnevna iskustva. Nekako sve to vodi da u svijetu kaosa i, ne znam, trke, zbrke, svega-čega, ti znaš pronaći' mir. I znaš promisliti' u kom pravcu ide tvoj život, znaš preispitati' sebe u određenim životnim situacijama i znaš ispravno odredit' smjer, kompas.

U opuštеноj atmosferi ispunjenoj mirom i ljepotom prirode mladi se udaljuju od ispraznih sadržaja svakodnevice te imaju vremena da ostvare dublji odnos s Bogom i spoznaju Božju volju za njihov život:

Najveća dobrobit kampa – Bog je uvijek uz nas, ali mi nismo uvijek blizu Bogu. U tih sedam dana na Braču, kad se isključe mobiteli, kad se ti isključiš iz vanjskog svijeta, e sad je problem izraziti se tu riječima, ali pokušat ću ovako: doslovno počneš opipavati Božju prisutnost oko sebe, znači u toj svakodnevici koja je ispunjena radom, molitvom, duhovnim proučavanjem, ti jednostavno počneš osjećati, doslovno opipavati kol'ko ti je Bog blizu. Bog je, kažem, uvijek uz nas, ali u životnoj svakodnevici koja je ispunjena sa svime i svačime i što nam stvara svakojaku zbrku, mi to ne možemo osjetiti'.

U oskudnim uvjetima kampa mladi se uči poniznosti i jednostavnosti, uočavaju što im je potrebno za miran i ispunjen život te usvajaju navike zdravog života:

(...) kad ti spomeneš da svaki dan tamo moraš nositi vodu u kamp, dizati to na visinu od sedamsto metara nadmorske visine, da moraš nositi namirnice koje ćete jest svaki dan, da nema mobitela, da nema, jednostavno nema, jer nema tu ni struje, ni vode, ni nekakvih osnovnih životnih uvjeta kojima smo mi navikli živjeti. Ali, to je zaista potrebno da bi dotakli sami smisao kampa. Znači, tih tjedan dana svakako je bilo jedno jako pozitivno, jako milosno iskustvo u mom životu koje bih svakako želio ponoviti'.

5. Planinarski križni put

Planinarski križni put pobožnost je koja sadrži rekreacijske, duhovne i zabavne elemente. Duhovni sadržaj podrazumijeva molitvu četrnaest postaja križnog puta koje su podijeljene u dva dana, postaju šutnje, svetu misu, molitvu krunice, pjevanje duhovnih pjesama, slušanje duhovnih nagovora, mogućnost svete ispovijedi i duhovnih razgovora sa svećenicima. Rekreacijski dio odnosi se na dvodnevno planinarenje različitim krajevima Lijepe naše u različitim klimatskim uvjetima (kiša, vjetar, sunce), posjećivanje sakralnih objekata, slušanje o kulturnim i povijesnim značajkama mjesta koja se obilaze, spavanje u vrećama za spavanje i upoznavanje s mještanima. Zabavni sadržaj uključuje upoznavanje vršnjaka istih svjetonazora, pjevanje, ples i druženje.

Planinarski križni put pruža mladima duhovnu dimenziju koja je prožeta zabavnim i rekreacijskim sadržajima:

To je, ta dva dana su ljudima nezaboravna ka' šta su meni bila nezaboravna, di su mene skrenila s mog puta, nije to bio neki strašan put, ali opet, skrenuli su me s puta, otvorili su mi oči di sam ja stvarno spozna dubinu. Kad sam iša na taj šesti PKP, sestra me nagovorila i kroz tu šetnju, muku, kroz te ljude koji su srdačni, kroz organizaciju koja je tada bila di su bili D. D. i J., otvorenost, pomoć konstantna i druželjubivost između sudionika, punina programa, duhovnici koji su otvoreni poslušati najgore riječi, nemam pojma, grijeha.

Na Planinarskom križnom putu mladi imaju priliku upoznati se s drugima, podijeliti svoja iskustva, proširiti mrežu poznanstava te ojačati socijalne vještine:

Mladi nakon PKP-a stvarno odu punih baterija, šta se kaže. Upoznaju prijatelja, spoznaju šta je to šetat' po planini u čistom zraku, upoznat' nove ljude, nemaju to iskustvo nigdi drugo za doživiti'. (...) Socijalizacija je dosta naglašena – ljudi su non-stop skupa, spavaju skupa, jedu skupa, smiju se, pivaju skupa po meni je to ono vrhunska stvar.

Tijekom dvodnevnog planinarenja mladi se uče strpljenju, poniznosti, toleranciji, suočavaju se s nepredvidljivim situacijama, razvijaju kondiciju te prihvaćaju težinu križnog puta (žuljeve, bol u nogama i leđima, tvrdi pod, moguću kišu, blato i uspone): „U prosjeku po danu se prođe dvadeset pet kilometara, ruta nije lagana. Sve skupa nekih do pedeset kilometara čime dobivaju neku i rekreaciju.“

6. 72 h bez kompromisa

72 h bez kompromisa projekt je koji se sastoji od radnih, ekoloških, humanitarnih, socijalnih i kreativnih volonterskih akcija. Radne akcije podrazumijevaju obnavljanje stanova korisnicima Centra za socijalnu skrb u Splitu; ekološke akcije uključuju čišćenje Marjana i botaničkih vrtova, sađenje borova, uređivanje planinarskih staza; humanitarne akcije odnose se na vođenje osoba s posebnim potrebama na terapijsko jahanje kao i igranje didaktičkih igara s njima, prikupljanje potrepština u trgovinama za korisnike u sustavu socijalne skrbi; socijalne akcije uključuju rad sa socijalno ugroženim skupinama poput šišanja beskućnika; a kreativne radionice podrazumijevaju rad kreativnih radionica s osobama s posebnim potrebama.

Mladi se ponajviše prijavljuju na projekt 72 bez kompromisa iz želja da svojim djelovanjem pomognu potrebitima i marginaliziranim, odnosno da se osjete korisnima, da steknu nova iskustva i upoznaju nove ljude:

Znači, mladi dobivaju osjećaj korisnosti, neka nova iskustva, nova prijateljstva i to jedno zajedništvo koje je onako, mene svaki put šokira koliko se ljudi povežu u samo jedan vikend, neki iznjedre i u parove ljubavne. (...) I evo, stvarno različite su motivacije, ali mislim da je mladima to, ovako, jedan izazov jer nešto jako pozitivno, to je hrpa mladih na okupu u tim zelenim majicama po gradu – to je jedno zajedništvo koje se, ono, izrodi i eto, stvarno ta euforija traje taj vikend, je li, cili grad, zapravo, zna da se nešto događa u gradu.

Nakon sudjelovanja u projektu 72 h bez kompromisa pojedinci osjete poziv za uključivanjem u pojedine volonterske udruge tijekom cijele godine, a nekima volontersko iskustvo bude

presudno za izbor fakulteta u kojem se očekuje visoka motiviranost za samovoljnim pomaganjem potrebitima:

(...) neki nastave volontirat' i tokom cijele godine u tim institucijama/udrugama u kojima su bili za vrijeme 72 h, neki se dodatno educiraju, angažiraju pa to na kraju usmjeri i odabir njihovog fakulteta.

7. Agenti dobrote

Agenti dobrote volonterski su projekt u kojima mladi pomažu potrebite i socijalno ugrožene obitelji i pojedince na različite načine, poput bojenja zidova, montiranja prozora, nalijevanja rampe, obavljanja kućanskih poslova starijim i dementnim osobama, popravljanja kućanskih aparata, traženja donacija, prikupljanja namirnica i potrepština, kontaktiranja Centra za socijalnu skrb u svrhu ostvarivanja socijalnih prava. Edukacijama i *team buildingom* nastoji se volontere motivirati da ostvare zajedništvo, da se nauče nositi s izazovima rada s marginaliziranim i socijalno ugroženim skupinama ljudi.

Evo, D. i njih četvero organiziraju i edukacije, isto team building, znači, pokušavaju te svoje grupe motivirat', nekako povezat' da su k'o jedno, da su jedna zajednica, da se osjeti to zajedništvo i u konačnici da se skuži smisao Agenata. Agenti imaju jedan viši smisao – nije to samo dođem, vidim obitelj, idem ća. Zna bit jako teških slučajeva tako da tu treba podrška i s te strane da se ljude nauči nosit' s tim, reagirat' na te slučajeve.

Najveći je razlog zbog kojeg mladi pristupaju Agentima dobrote osjećaj zadovoljstva nakon što svojim djelovanjem pomognu marginaliziranima i odbačenima od društva:

Pa mislim da mladi tu najviše dobivaju taj osjećaj satisfakcije kroz pomaganje drugima. Znači, oni se tu osjećaju dobro jer čine dobro i ja sam se sama uvjerila puno puta kad ja idem činit' dobro da na kraju više to meni donose, nego osobi kojoj to činim.

Volontirajući u različitim akcijama mladi se međusobno povežu, stvori se zajedništvo, dobiju objektivniju sliku grada u kojem žive, razvijaju empatiju, solidarnost, razumijevanje prema marginaliziranima, osjećaju se ispunjeno i zadovoljno:

Mladi se prijatelje, mladi usvajaju nove vještine, širi im se srce za one potrebite, dobivaju realniju sliku o gradu u kojem žive. Evo, sve su to neke lipe stvari koje njih guraju. (...) Isto tako, mislim da dosta mladih kad krene radit', skuži besmisao tog poslovnog svijeta – na neki način donosi ti novac, ali OK, koji je smisao toga? I onda mladi radnici često imaju potrebu uz svoj posao osjećat' se i da svojim sposobnostima i talentima, osim što doprinose profitnom sektoru i sebi privređuju za život, ali žele i doprinijet' onima koji to ne mogu, koji su u potrebi, je l'.

8. Hrvatsko nadzemlje

Hrvatsko nadzemlje projekt je koji nastoji mladima u humorističnoj i opuštenoj atmosferi prikazati određene teme u skladu s naukom Katoličke Crkve. Najčešće se obrađuju aktualne teme važne za mlade katoličkih svjetonazora, poput ratifikacije Istanbulske konvencije, odnosa između muškaraca i žena, predbračne čistoće, grijeha (ljubomora), abortusa, karizmatiskog pokreta. Hrvatsko nadzemlje prati pastoralni rad Splitsko-makarske nadbiskupije pa je tako 2017. godine održan susret o majčinstvu, 2019. održan je susret o očinstvu, a ove godine susret je posvećen osobama treće životne dobi – bakama i djedovima. Pri izboru gosta predavača organizacijski tim Hrvatskog nadzemlja poziva svećenike i laike koji su stručni u području o kojem se progovara na susretima. Kad je održan susret o važnosti tradicije i kulture, gost predavač bio je profesor Filozofskog fakulteta u Splitu. *Život biraj* tema je o kojoj je govorio svećenik, a doticala se važnosti svakog ljudskog života od začeca. Temu *Sila daje ti krila* održao je profesor Filozofskog fakulteta u Splitu, a govorio je o nasilju.

Dominantna je dimenzija Hrvatskog nadzemlja humor kojim je prožet svaki susret i koji privlači mladiće i djevojke da dolaze na susrete u velikom broju.

Tako da, evo, primijetili smo da ono što njih zanima, zapravo je baš taj naš humor s kojim progovaramo. I zbog toga, zbog toga mislim da se vraćaju jer kroz, evo, takav diskurs, jednostavno, bolje se pamti, bolje se, bolje se, bolje se doživljavaju poruke koje želimo poslat'.

U opuštenoj i zabavnoj atmosferi mladi imaju priliku upoznati mlade istih svjetonazora te dobiti informacije o aktualnim temama s katoličkih stajališta istaknutih stručnjaka laika i svećenika:

A ono što bih ja rekla da, a mislim da to svi primjećujemo, zapravo, što mladi dobivaju od Nadzemlja, dobivaju svakako druženje s ljudima koji su sličnih stavova kao i oni. Znamo koliko je danas to teško s obzirom na mlade vjernike i na način, jednostavno, života u dvadeset prvom stoljeću. Što se tiče ostalih stvari koje dobivaju osim nekakvog tog zajedništva u mišljenju i načinu života, to je svakako nova saznanja, saznanja stručnjaka, saznanja i ljudi koji, koji, evo stvarno, znaju o čemu govore. (...) dobivaju naviještenoga Isusa Krista i evo, Radosnu vijest, stavove Katoličke Crkve, kako bi mogli na tome, kao čvrstom temelju, gradit' svoj daljnji život.

9. Ignis

Ignis – katolička karizmatiska zajednica mladih u Splitu – svojim sadržajima nastoji privući mlade i pomoći im u vlastitoj izgradnji na temelju karizmatске duhovnosti. U tu svrhu, vijeće

Ignisa na velikim susretima, koji se održavaju posljednji ponedjeljak u mjesecu, obrađuju teme različitih sadržaja. Uoči Božića prošle godine tema je bila radost jer se uočilo kako upravo radost nedostaje mladima:

Znam da smo imali radost i da smo to baš odlučili zato što smo primijetili da toga mladima dosta nedostaje. I onda smo izabrali nove ljude koji su tako iz. Obnove isto – voditelje zajednice koji su onako pravi primjer te radosti pa smo njih zvali.

Jedna od tema bila je povezana s ozdravljenjima dviju djevojaka od bolesti koje su u tim situacijama spoznale Božju prisutnost: „Znam da su dvije cure bili govorile o ozdravljenjima svojim, al' više kao kako su kroz to pronašle Boga i put svoj.“ Pozvani gosti svjedočili su o vlastitom obraćenju i uočavanju Božje volje u situacijama u kojima su se nalazili:

I također imamo prijatelje iz Zadra, znači jedna zajednica mladih iz Zadra, Misionari svjetla, oni su isto tako došli jedanput pa, znači oni su isto mladi, pa su njih dvoje iz zajednice – tadašnji voditelj i još jedna cura došli pa svjedočili. On je baš dao svoje svjedočanstvo o tome kako je na tom prijelazu iz srednje na fakultet upao u drogu i onako, to je baš malo skrenuo s puta i onda kako ga je privuklo kroz pjevanje, kroz te zajednice i slično. A ta cura je pričala o svome odnosu s bivšim momkom, kao na koji način su živjeli tu svoju vezu i kako je ona došla do toga da više ne bude s njim jer oni su se, mislim čak da su se bili zaručili, i onda je ona shvatila da to nije to, da joj nešto ne odgovara, ali kako je jako teško doći do toga da tu osobu trebaš ostaviti i kako je, zapravo, do tog došla kroz molitvu i kroz razgovor s tom osobom, tako da je sve na kraju dobro ispalo.

Ono što mlade privlači na manje susrete zajednice Ignis primanje je duhovne okrjepe i snage na početku radnog tjedna:

Dakle, nama su susreti ponedjeljkom što je, onako, malo čak i nezgodno jer je početak tjedna, ali ono što smo primijetili i što smo već tako za par medija i govorili da jednostavno dođeš na taj susret, ne da ti se, nemaš volje, jednostavno jer, na primjer, ja sam znala bit' po cijeli dan na fakultetu, doć' doma, na brzinu nešto pojest' i vratiti se nazad. Jednostavno, kome se to da? I onda dođeš, i tu sjedneš tako, malo moliš se s ljudima u tom zajedništvu, jedinstvu, dođeš bliže Gospodinu i onda shvatiš da odjedanput sav taj teret kojeg si imao je nestao. I dakle, to je prva stavka šta se tiče pogotovo tih malih susreta, šta jednostavno u tom nekom odnosu s ljudima se stvara nešto, tako predivna atmosfera da Bog ulije mir i milost da možemo nastaviti ostatak tjedna. Tako da, taj ponedjeljak mi se na taj način sviđa što nam omogućuje snagu za dalje kroz tjedan.

Mladi koji dolaze na susrete zajednice Ignis imaju priliku produbiti svoj odnos s Bogom i primjenjivati duhovnost u svakodnevnom životu:

Onda na tim većim susretima u principu je bit dublje spoznanje Boga kao nekog 'ko je živ, koji nije tu samo sa strane da nas gleda ili nešto, sudi nam, nego je baš živ i s Njim možemo stvarati odnos na čemu, zapravo, ovako s članovima zajednice baš najviše inzistiramo da sva'ko pronađe svoj odnos s Bogom kroz svoju osobnu molitvu i osobni način komunikacije s Njim.

Zajednica mladih Ignis svojim susretima nastoji mladima ponuditi priliku za osnaživanje karizmi⁶, tj. darova koje im je darovao Bog:

Pa onda zapravo, vrhunska stvar u karizmatičkim zajednicama te karizme koje su, dakle, darovi koje nam Bog daje po Duhu Svetomu, ali u principu se to može prepoznati kroz bilo koji talent osobe, koji onda Bog izbrusi ili čak ako neka osoba misli da nema nešto u sebi, Bog joj to pokaže, Bog to izbrusi i onda ona to može iskorištavati na svoju izgradnju i izgradnju drugih. Tako mi je vrhunska stvar ta jedna cura, dakle ona ide u glazbenu školu, na solo pjevanje i nama više inače svira gitaru, ne pjeva toliko, al' onako često bi razgovarali s njom, pružali joj podršku, onda bi ona kroz naše primjere, jer smo mi dosta stariji od nje, vidjela kako se zapravo otvoriti, kako skinuti te neke svoje maske i kako to sve donijeti u molitvu i da iz toga proizađu plodovi. I onda je to nju baš potaknilo, da kroz ovo cijelo vrijeme korone, radi dosta na sebi, što je dovelo do toga da, kad smo izašli vanka prvi put, ona je trebala samo svirati, i na kraju sam ja njoj rekla: ako ti želiš, ja te ne želim siliti na to, ali ako ti želiš, ti reci koje bi ti pjesme pjevala i možeš ih slobodno pjevati'. I to je dovelo do toga da smo mi čak uspjele ukomponirati neke duete da možemo obje pjevati onako višeglasje. Koliko se ona otvorila kroz taj cili proces kroz koji smo mi prošli kroz ovu godinu dana je nevjerojatno, a činjenica da ima šesnaest godina i koliko toga još može ponuditi'. (...) Prva stvar su te karizme koje onako, pogotovo, ako ljudi dođu na manje susrete, onako to ih zainteresira pa ih to i privuče.

Budući da je Ignis zajednica, može se zaključiti da je cilj okupiti mlade, stvoriti ozračje zajedništva u kojem bi svi mogli rasti i izgrađivati se u podržavajućoj okolini:

Šta je još važno šta bi htjela spomenuti je to zajedništvo na kojem se inzistira u CHARIS-u općenito, pa tako i u Katoličkoj karizmatičkoj obnovi u Duhu Svetom u Crkvi u Hrvata, mi se međusobno dosta spajamo, toliko da postoje nekakve službe koje onda se međusobno ujedinjuju. Tako na primjer, postoji služba slavljenja pa se svi koji služe slavljenju se nađu barem jedanput godišnje i onda glavni koordinator slavljeničke službe drži nekakva predavanja ili dođu neki drugi ljudi sa strane i slično. Pa sad, nedavno je službeno nastala služba za mlade, šta je isto vrhunska stvar jer se onda spajamo s mladima iz cijele Hrvatske koji su u jednakim zajednicama kao što su velike zajednice tipa Božja pobjeda, Nanovo rođeni, mladi iz Slavenskog Broda, pa se spajamo s ovima iz Istre. Ono saznajemo zapravo kol'ko nas ima i to nam daje novu snagu, to zajedništvo upravo. I onda smo baš ovu zimu imali zajednički susret u Međugorju. To je bija prvi susret mladih Obnove, dakle samo su bili mladi. Bilo nas je oko četiristo, ako ne i više. To je bilo za doček Nove godine, što je onda opet jedan predivan način na koji smo ušli u Novu godinu kroz klanjanje, pa kasnije i druženje i sve to. (...) I ono što je to kasnije donijelo, donijelo je jako lijepo plodove jer tipa neki koji su tek počeli dolaziti u zajednicu, nisu još upoznati s karizmama, sad vidim koliko ih to više zanima, koliko ulaze dublje u to.

U ozračju zajedništva i karizmatičke duhovnosti mladi se osjećaju dobrodošlima i prihvaćenima što je jedan od razloga zašto dolaze na susrete zajednice Ignis:

Znači, to je jedna stavka, druga stavka je, što sam isto primijetila da nam znaju reći kao da prihvaćamo dosta ljude iako smo mi dosta primijetili da možda na tome možemo čak poraditi, al' kad vidimo da je

⁶ Karizma je grčka riječ koja se nalazi u biblijskom jeziku. Grčki izraz *charisma* ima isti korijen kao i riječ *charis* – milost. To govori da se izrazom karizma označava dar koji netko dobije posve nezasluženo, po čistoj milosti Božjoj, a koji Duh Sveti daje u Crkvi nekoj osobi ili grupi osoba da bi one time drugima koristile. U užem smislu, izraz karizma uglavnom se koristi za darove koji se smatraju izvanrednima: čudesa, molitva u jezicima, ozdravljanje bolesnih, dar spoznaje i sl. (Glavinić, 2017).

neko novi došao, odmah pridemo, odmah pričamo s ljudima, pitamo ih kako im je bilo, čime se bave, baš uđemo, onako, dobro s njima i odmah neko uđe u komunikaciju s njima i ovako priko nekih društvenih mreža pa dođu ponovo i, ovaj tako da neki znaju dolazit' samo zbog društva.

Jedan je od plodova sudjelovanja u zajednici vlastita izgradnja putem novog iskustva u kojem mladi imaju priliku upoznati sebe i mijenjati vlastite obrasce ponašanja i reagiranja, kao i razvijanje komunikacijskih i socijalnih vještina:

Ja znam da meni kao budućem pedagogu, jer ja sam prije ove zajednice već bila voditelj u drugoj zajednici, mi je to jako puno značilo da se otvorim i u komunikacijskim vještinama, u razgovoru s ljudima, pogotovo tako u pojedinačnim razgovorima jer uvijek kad si voditelj, dođu ti ljudi, uvijek se prelazi preko tebe pa tako i neki konflikti koji su bili jer smo znali imat'. Dogodilo nam se slučajno da smo jedanput, imamo naviku da na našim stranicama, taj put smo na Facebooku objavili svjedočanstvo čovjeka koji je došao kod nas svjedočiti i dakle, ta cura koja se time bavi, ona je napisala sve što treba napisati, sve što je on rekao i onda je on mene zvao, ja sam ispala kriva, što smo mi to sve prenijeli jer neke informacije on nije htio da izađu. I onda smo mi to iskoristili kao priliku da naučimo nešto, al' opet se prešlo preko mojih leđa. Dakle, nitko nije okrivio tu curu šta je ona pisala nego sam kriva ja jer sam ja voditelj i jer, ono, šta je skroz normalno i u redu. I onda mi je to super kako zapravo smo iskoristili takve prilike da učimo i da se izgradimo jer i ja sam u toj situaciji jako dobro reagirala, jer da se to dogodilo možda prije, prije fakulteta i prije nego što sam bila voditelj u toj drugoj zajednici, ne znam kako bi reagirala – vjerojatno bi me povridilo, možda bi se čak derala na tog čovjeka, ne znam.

10. Katolički skauti

Katolički skauti organizacija je koja potiče mlade na njegovanje ljubavi prema Bogu, Crkvi i domovini u zajedništvu s prirodom i čovjekom. Katolički skauti objedinjuju duhovne i rekreacijske elemente. Duhovni se sadržaj sastoji od molitve, duhovnih razgovora, vjerskih tema, radionica vjerskog karaktera, čitanja Svetog Pisma, razmatranja vjerskih tekstova, svete mise i molitve krunice, a rekreacijski sadržaj uključuje boravak u prirodi, kampiranje, jutarnju tjelovježba i pjevanje himne, nošenje skautske marame, davanje obećanja, razvoj skautskih vještina (šifrirano pismo, putni znakovi, snalaženje u vremenu i prostoru, sastavljanje šatora) i druženje uz logorsku vatru.

Djeca najčešće budu privučena avanturističkom dimenzijom koja dominira u skautizmu zbog čega odluče pristupiti Zdrugu katoličkih skauta:

Mislim da djecu najviše na prvu privuče taj neki avanturistički duh, to kampiranje, šatori, vreće za spavanje, druženje, šuma, priroda, skautske vještine, ne znam, gađanje mete sa lukom i strijelom, baš to neko, više taj neki aktivizam, sportski duh i onda jednostavno kroz tu jednu zabavu, igru se upoznaju s Bogom i srastu nekako da je sve to prirodno, da je to sve, onako, glatko ide s Njim i zabavno i da ti je On najbolji prijatelj u jednu ruku u tom svemu i da ti na taj način otvara sva vrata.

Sudjelovanjem u skautskim aktivnostima mladi se uče suživotu s prirodom, suočavaju se s nepredvidljivim izazovima, jačaju strateške vještine, nadilaze vlastite granice upuštanjem u nepoznato:

Pa preporučila bi svim mladima koji traže nekakvu, ajmo reć, aktivnost slobodnog duha, nešto avanturistički, neočekivano i nešto di će pomicat' svoje granice, izaći iz svoje zone komforta. Mene prije tri godine ni'ko nije moga natirat' da spavam negdi u divljini, a sad mi je to ono k'o dobar dan.

Zdrug katoličkih skauta pridržava se deset pravila koja nastoje primjenjivati u svakodnevnom životu. Prvo pravilo glasi: *Skautu je čast dobiti povjerenje:*

Ovo se odnosi kad si mali skaut, malo dijete, to jest ono, osnovna škola, trebaš svom vođi pokazat' da on može imat' povjerenje u tebe i da ćeš ti statat' u jednog odgovornog, ozbiljnog dječaka i da ti možeš vodit svoju patrolu. Znači, na taj način to se prenosi i na obitelj jer ti želiš zadobit' automatski povjerenje i svojih roditelja tako da je to na jedan način, ono, uvučeno onako ispod.

Drugo pravilo glasi: *Skaut je odan: „Znači, kad si uša u ovo sve, da si uša ozbiljno i da baš živiš i goriš za to.“ Skaut je koristan i svaki dan učini jedno dobro djelo* glasi treće pravilo, a ono podrazumijeva da se skaut osvrne na potrebe drugih i pomogne im u različitim situacijama: *„vidiš baku kako nosi vrećice i tebi je samo u glavi ta neka misao pa zašto joj ja ne bi ponila te vrećice i olakšala joj dan.“* Četvrto pravilo glasi: *Skaut je prijatelj svima i brat svim skautima*, a podrazumijeva ljubav i poštovanje prema svakom čovjeku. Peto pravilo glasi: *Skaut je prijatelj životinja i u prirodi vidi Božje djelo: „to je meni, nekako, najdraža i za sva ona skričanja kad vidi nekog pauka, nauče se svemu, izađu iz te svoje komforne zone.“* *Skaut je uljudan* šesto je skautsko pravilo, a podrazumijeva pristojno ponašanje bez obzira na trenutno raspoloženje:

Znači, kad si onako u pubertetu i nije ti do ničega, ljut si na sam sebe, želiš sve i onda se sjetiš da je skaut uljudan, a u tom bi trenutku najrađe nekog odalamera, ali tu ti je negdi skaut je uljudan i uvik je spreman pomoć.

Sedmo pravilo glasi: *Skaut bez riječi sluša svoje roditelje i voditelje:*

U Zdrugu katoličkih skauta jako se poštuje hijerarhija. Mi to volimo slikovito djeci reć' – ako ti vođa kaže da dubiš na glavi, ima da dubiš na glavi, u tom trenutku nema rasprave, čisto tako uče se poslušnosti.

Skaut se smije i fućka u nevolji glasi osmo skautsko pravilo:

To je ono što se vratimo na uljudan, znači, kad onako poživčaniš i ne'ko te iznervira i ništa ti ne ide za rukom, ti umisto da kreneš skričat' i hysterizirat', kreneš zviždat' i to te odnese.

Skaut je štedljiv deveto je pravilo, a njime se naglašava umjerenost koju skaut treba primjenjivati u svemu:

S tim mislimo da, recimo, kad se peru ruke, najbanalnija stvar, zatvara se voda, da se ne baca plastika, ne znam, tako nešto ne koristimo ništa šta je jednokratno, trudimo se da je sve nekako umjereno.

Deseto pravilo glasi: *Skaut je uvijek čistih misli, riječi i djela: „Mogu reći da je ta najteža, čak i nama velikima i u poslu svakodnevnom, životu da se držiš podsvjesno.“*

11. Oratorij Don Bosco Kman

Oratorij Don Bosco Kman mjesto je okupljanja mladih s ciljem njihova odgoja u salezijanskom duhu i sprječavanja devijantnih oblika ponašanja. Aktivnosti koje se provode u Oratoriju mogu se podijeliti na sportske (stolni tenis, stolni nogomet, pikado, borilačke vještine, teretana), duhovne (molitva, sveta misa, biblijske teme, svjedočanstva vjere), kreativne (izrada origamija), rekreacijske (izleti) i zabavne (karaoke, film, druženje, igrokaz). Tijekom godine obrađuju se različite teme, a jedna od njih bila je *Pošteni građani, dobri kršćani* kojom se mlade nastojalo potaknuti da gaje i razvijaju ispravne vrijednosti, da budu empatični i otvoreni za različitosti. *Budi heroj ulice* tema je u kojoj su se djeci predstavljali uspješni, ali ne tako poznati ljudi poput liječnika i drugih stručnjaka. Različitim temama djeci se predstavljala salezijanska obitelj i salezijanski sveci. Jedna od aktivnosti za mlade bila je i igra koja je predstavljala sintezu vjerskih i obrazovnih sadržaja – mladi su slušali o svecima iz različitih dijelova svijeta, upoznavali su karakteristike tih zemalja te su igrali igre karakteristične za te zemlje:

Recimo jedne godine se radila geografija i onda smo svaku subotu radili jednog sveca i radili smo neke karakteristike zemlje, kad se radila Latinska Amerika, Brazil i Čile, onda su bile igre koje su za njih karakteristične.

Mladi su ponajviše privučeni raznolikošću programa koji se nudi u okviru Oratorija:

Pa prije svega, oni vide primjer tih mladih ljudi koji se za njih pripremaju i trude da to bude zanimljivo i jednostavno, taj sam program šta im se nudi je zanimljiv, kreativan, drugačiji od onoga svega šta možda postoji i onda oni žele sudjelovati u tome. (...) Čak, zadnjih godina, ljetni oratorij je postao prestiž za sudjelovati u ljetnom oratoriju tako da, jednostavno, oni to iščekuju cijele godine.

Aktivnosti koje se nude tijekom cijele godine služe mladima kao izvor zabave i predstavljaju utočište od svakodnevnih školskih i životnih obaveza:

(...) šta se tiče samih tih svakodnevnih aktivnosti i subotnjeg oratorija, to više nekad zna bit' možda bijeg od onoga svakodnevnog nečega šta nas, i škole, i treninga i svega di jednostavno na drugačiji način se mogu zabavit', a opet, znači, kroz tu igru mogu još nešto dodatno naučit'.

12. Vjeronauk za mlade

Vjeronauk za mlade tjedna je aktivnost koja mladima pruža informacije o različitim temama u skladu s naukom Katoličke Crkve. Pri izboru teme u obzir se uzima njezina aktualnost, liturgijska godina te želje mladih. Neke od tema bile su *Zašto Bog dopušta zlo, Teretana i tetovaža – vode li u raj, Zbog jedne ljubavi* (u kojoj je bila riječ o splitskom nogometnom klubu *Hajduk*), *Istina o Stepincu, Predbračna čistoća, Surogat majčinstvo, Ukazanje u Fatimi i fatimske tajne, Izgubljeni svijet besplatnosti, Egzorcizam, Isusov posljednji tjedan.*

Mladi su privučeni aktualnim temama koje se obrađuju te željom za saznanjima o njima manje poznatim temama koje ih zanimaju:

To je nešto šta ih zanima, to ih motivira da dođu, a onda nešto novo nauče i čuju nekakvi primjer osobni ili nečiji primjer koji oni mogu doslovno kopirat' u svojem životu tako da im je to nešto šta ih privlači i s time odlaze, a teme su toliko aktualne i njima zanimljive. To im je nekakav glavni motiv dolaska, ali i to izlaze sa odgovorima onih šta njih zanimaju. Baš je edukativno, a na jedan drugačiji način se sve to prikazuje tako da je to nešto novo u odnosu na ostale aktivnosti u Splitu.

4. ZAKLJUČAK

Slobodno vrijeme sastavni je dio života djece, mladih i odraslih pa ga je važno funkcionalno i racionalno osmisлити. Slobodno je vrijeme predmet istraživanja različitih znanosti, stoga postoje neujednačenosti u njegovu definiranju. Opća je definicija slobodnog vremena ono vrijeme koje pojedincu ostaje na raspolaganju nakon obavljanja profesionalnih, društvenih, obiteljskih i fizioloških potreba, a ispunjeno je pozitivnim društvenim sadržajima za odmor, razonodu, obrazovanje, usavršavanje i razvoj ličnosti. Dio slobodnog vremena jesu besposlica (nepromišljeno slobodno vrijeme, dangubljenje) i dokolica (slobodno vrijeme osmišljeno nekim radom ili aktivnošću). Slobodno vrijeme je izrazito važan dio života svakog čovjeka, što dokazuje i činjenica njegova kreativnog osmišljavanja od samih početaka

civilizacije. Prve civilizacije slobodno su vrijeme provodile u sportskim aktivnostima, lovu, glazbi, plesu; u antičkoj Grčkoj i Rimu izrazito su bili popularni javni spektakli poput Olimpijskih igara, javnih mjesta (forumi, knjižnice, terme) i kazališnih predstava; u srednjem vijeku slobodno vrijeme značajno je pod utjecajem Crkve, a provodilo se u molitvi, pjesmi, plesu, sportu, priredbama; renesansa ili „zlatno doba dokolice“ razdoblje je u kojem se slobodno vrijeme provodilo u aktivnostima sekularne umjetnosti (glazba, ples, kiparstvo, slikarstvo, drama); puritanistička ponašanja u doba reformacije ograničila su aktivnosti slobodnoga vremena, a veća se pozornost posvećivala čitanju; u razdoblju industrijske revolucije slobodno vrijeme ima terapijske učinke pa se provodi na privatnim imanjima, ljetnikovcima u kojima se lovilo ili bavilo sportom; tijekom apsolutizma otvaraju se prve kavane u kojima se slobodno vrijeme krati raznovrsnim raspravama; u 18. i 19. stoljeću slobodno se vrijeme provodilo u avenijama i bulevarima, a izvor zanimanja elite postaje umna snaga; tijekom 19. stoljeća javlja se pokret za slobodno vrijeme kojim se nastoje organizirati rekreativne aktivnosti, oblikuju se profesionalni sportovi, javni parkovi, đaćka udruženja, izletišta; početkom 20. stoljeća mladi provode slobodno vrijeme u klubovima i na plaži; a u postmoderni prevladava hedonizam, a slobodno vrijeme ispunjava se u sportskim centrima i na medijima. Slobodno vrijeme ima višestruke funkcije među kojima su najznačajnije odmor, razonoda i razvoj ličnosti. Slobodno je vrijeme fenomen kojim se može značajno utjecati na mlade preventivnim, odgojno-formativnim i kurativnim djelovanjem. Oblici slobodnog vremena dijele se na igru, hobije i stvaralaštvo. Igra se smatra spontanom djelatnošću koja uključuje elemente rekreacije, mašte i nagona za dominacijom i pobjedom. Hobiji su oblici slobodnog vremena koji sintetiziraju spontanost, rad i stvaralaštvo, a podrazumijevaju interesno bavljenje nekom djelatnošću bez obzira na njezinu tržišnu vrijednost. Stvaralaštvo podrazumijeva aktivnosti „uradi sam“ i „svaštarenje“, a značajne su za razvoj divergentnog mišljenja i kreativnosti. Izviđaštvo ili skautizam djeci pruža tjelesni odgoj, zadovoljenje kulturnih potreba te igre i zdrave zabave, pomaže u socijalizaciji, uči samostalnosti, odgovornosti, poznavanju prirode, brizi za okoliš i povijesti vlastitog naroda. Volonterstvo omogućuje pojedincu stjecanje iskustva, razvijanje vještina i znanja, rekreaciju, povezivanje s drugima te samozadovoljenje (osjećaj pomoći, korisnosti, altruizma). Neizostavan oblik provođenja slobodnog vremena svakako su i sportske aktivnosti koje imaju pozitivan utjecaj na fizički, mentalni i psihosocijalni razvoj pojedinaca.

Pedagogija slobodnog vremena značajna je pedagogijska znanost čiji je zadatak ispitati utjecaj pojedinih aktivnosti slobodnog vremena na formiranje ličnosti, analizirati pedagoški

sadržaj i vrednovati slobodno vrijeme u pojedinim vrstama odgoja, pronaći prikladne metode korištenja slobodnog vremena, proučiti društvene i materijalne uvjete provođenja slobodnog vremena, osposobiti kadar za znanstvenoisraživački rad, organizirati i voditi aktivnosti slobodnog vremena. Dosadašnja istraživanja o provođenju slobodnog vremena pokazuju da djeca i mladi određen dio slobodnog vremena provode na vjerskim aktivnostima jer im vjera zauzima važno mjesto u životu. Crkva svojim pastoralnim djelovanjem može značajno utjecati na kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih. Jedan od načina na koji Crkva utječe na mlade u Hrvatskoj jesu studentski katolički centri s platformom raznolikih projekata u kojima mogu sudjelovati mladi; zdrav katoličkih skauta te molitvene zajednice.

Istraživački dio ovog rada dao je široku sliku vjerskih aktivnosti koje se nude mladima na području Splita. Skac_St (Studentski katolički centar) udruga je koja prekriva najveći broj vjerskih projekata za mlade u Splitu. Među projektima Skac_St-a ističe se projekt 2=1 koji je izrazito informativnog karaktera gdje mladi slušaju o aktualnim temama koje su prilagođene njihovim razvojnim potrebama poput zaručništva, braka, psihologije muškaraca i žena, ljubavi i sl. Slušajući predavanja različitih stručnjaka o navedenim temama, mladi usvajaju potrebna znanja i intelektualno se odgajaju za kvalitetan katolički život. Misa mladih duhovan je projekt Skac_St-a kojim mladi obogaćuju svoju duhovnost, rastu u vjeri, duhovno sazrijevaju, nadilaze vlastite slabosti. 3D formacija trogodišnji je program gdje se pojedinac osobno razvija, raste u vjeri te odgovorno djeluje u društvu. Program omogućuje mladima da postupno izgrade karakter, upoznaju vlastitu osobnost, otkriju svoje poslanje, postanu odlučniji i unaprijede socijalne vještine. Ljetni kamp za mlade na Braču – Dračeva luka projekt je radnog, duhovnog, rekreativnog i edukacijskog karaktera. Program Edukator ID, koji se provodi tijekom ljetnog kampa, osigurava individualan pristup svakom pojedincu u otkrivanju vlastitih talenata i osobnosti. Oskudni uvjeti kampa odgajaju mlade za jednostavniji i ponizniji život te im pomažu u razlikovanju potrebnog od nepotrebnog u životu. Planinarski križni put pobožnost je koja sadrži rekreacijske, duhovne i zabavne elemente. U prirodnom okružju mladi grade prijateljstva s vršnjacima, jačaju socijalne vještine, uče se strpljenju, poniznosti, toleranciji, suočavaju se s vremenskim neprilikama te razvijaju kondiciju. 72 h bez kompromisa i Agenti dobrote akcije su volonterskoga karaktera kojima mladi razvijaju empatiju, solidarnost prema potrebitima i marginaliziranim u društvu, sklapaju prijateljstva s drugim volonterima te dobivaju objektivnu sliku grada u kojem žive. Ured za pastoral mladih organizacija je pod čijim se pokroviteljstvom organiziraju raznovrsni projekti, među kojima se ističu Hrvatsko nadzemlje i Ignis. Hrvatsko

nadzemlje program je informativnog i zabavnog karaktera kojim mladi dobivaju saznanja o aktualnim temama s katoličkih stajališta istaknutih stručnjaka laika i svećenika. Ignis je izrazito duhovan projekt koji mladima omogućuje da prodube svoj duhovni život, prepoznaju i iskoriste vlastite talente za osobnu izgradnju, ali i za izgradnju cijele zajednice. U zajednici se mladi uče prihvaćati druge, a u interakciji s drugim ljudima osnažuju komunikacijske i socijalne vještine. Zdrug katoličkih skauta organizacija je koja potiče mlade na njegovanje ljubavi prema Bogu, Crkvi i domovini, a objedinjuje duhovne i rekreacijske elemente. Sudjelovanjem u skautskim aktivnostima mladi hrane avanturistički duh, uče se poslušnosti, suživotu s prirodom, jačaju strateške vještine, nadilaze vlastite granice upuštanjem u nepoznato. Oratorij Don Bosco Kman središte je okupljanja mladih s ciljem njihova odgoja u salezijanskom duhu i prevencije devijantnih oblika ponašanja. Šaroliki spektar aktivnosti (sportske, duhovne, kreativne, rekreacijske, zabavne) okuplja veliki broj djece i mladih u oratoriju tijekom cijele godine. Vjeronauk za mlade informativnog je karaktera gdje mladi slušaju o različitim temama u skladu s naukom Katoličke Crkve.

Analizom vjerskih aktivnosti u Splitu može se zaključiti da na vjerske aktivnosti dolaze srednjoškolci, studenti, radnička mladež, dok aktivnosti koje nude Katolički skauti i Oratorij Don Bosco Kman okupljaju i djecu predškolskih i osnovnoškolskih uzrasta. Djeca i mladi odgajaju se u kršćanskom duhu zahvaljujući svećenicima, laicima različitih područja zanimanja, socijalnim pedagozima, pedagozima, odgajateljima, animatorima i volonterima. Na temelju ovog istraživanja može se uočiti kako je slobodno vrijeme mladih u vjerskom kontekstu kvalitetno i funkcionalno organizirano u skladu s načelima pedagogije slobodnog vremena, a o tome svjedoči široki spektar obrazovanih ljudi koji se neprestano usavršavaju za prikladan rad s mladima, velik izbor vjerskih aktivnosti te povezanost s lokalnom zajednicom.

LITERATURA

Arbunić, A. (2006). Slobodno vrijeme djece otoka Hvara i njihova dob. *Odgojne znanosti*, 8, 1 (11), 171-190.

Baretić, S. (2015). *Volonterstvo (kao ozbiljno slobodno vrijeme); percepcija volonterstva od strane volontera projekta „Pripovjedača/ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.

Bazina, I. (2018). *Komparacija preventivnog sustava Ivana Bosca i suvremene preventivne znanosti u radu s djecom*. Split: Sveučilište u Splitu.

Benediktinke svete Marije – Zadar. Pristupljeno: 2. 8. 2020. <https://benediktinke-zadar.com/>.

Čunović, D. (2016). *Slobodno vrijeme djece i mladih*. Petrinja: Sveučilište u Zagrebu.

Dawidowsky, D. (2004). *Ispitivanje valjanosti metode fokus grupe usporedbom s rezultatima na upitniku (Istraživanje Potrebe i problemi mladih u Hrvatskoj)*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.

Dragun, A. (2012). *Slobodno vrijeme i vrijednosti maturanata u Zadru*. Split: Sveučilište u Splitu.

Dramac, I., Lazarich, M. (2016). Smiješna strana obrazovanja – humor u poučavanju. *Život i škola*, 62 (3), 86-97.

Duhovne vježbe / Hrvatska pokrajina Družbe Isusove – Isusovci. Pristupljeno: 2. 8. 2020. <https://www.isusovci.hr/dv/>.

Glavinić, I. (2017). Usklađenost karizme i institucije u Crkvi. *VIII. Nacionalni seminar za formaciju u OFS-u*. Zagreb.

Livazović, G. (2018). *Uvod u pedagogiju slobodnog vremena*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Mandarić, V. (2001). Crkva u očima mladih. *Bogoslovska smotra*, 71 (4), 579-596.

Metikoš, M. (2015). *Kineziološka aktivnost u slobodno vrijeme*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Mlinarević, V., Gajger V. (2010). Slobodno vrijeme mladih – prostor kreativnog djelovanja. *Međunarodna kolonija mladih Ernestinovo: 2003.-2008.: zbornik radova znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem*, 43-58.

Pastoral mladih – Split: Ured za pastoral mladih Splitsko-makarske nadbiskupije. Pristupljeno: 30. 7. 2020. <https://mladisplit.com/>.

Pavić, N. (2017). Provođenje slobodnog vremena učenika s obitelji. Zadar: Sveučilište u Zadru.

SKAC Palma – Studentski katolički centar Palma u Zagrebu. Pristupljeno: 29. 7. 2020. <http://www.skac.hr/>.

Stanić, M. (2015). *Priručnik za strukturirani i polustrukturirani intervju*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.

Studentski katolički centar Split. Pristupljeno: 29. 7. 2020., 16. 8. 2020. <http://skac.st/>.

Šito Ćorić, Š. (1998). *Psihologija religioznosti*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Štefanek, V. (2017). *Pedagogija slobodnog vremena i skautizam*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.

Teološke i pastoralne smjernice molitvenih zajednica Obnove u Duhu Svetom Nadbiskupije zagrebačke. Pristupljeno: 29. 7. 2020. <https://www.obnovauduhu.com/Dokumenti/Smjernice.pdf>.

Vidulin-Orbanić, S. (2008). Fenomen slobodnog vremena u postmodernom društvu. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 3 (6), 19-33.

Zdrug katoličkih skauta Hrvatske. Pristupljeno: 29. 7. 2020., 12. 8. 2020. <http://katolickiskauti.hr/>.

Žentil Barić, Ž. (2016). *Primjena intervjua kao istraživačke metode u knjižničarstvu*. Zadar: Sveučilište u Zadru.

PRILOZI

Prilog 1: Privola

Prilog 2: Kodovi

Prilog 3: Prvo istraživačko pitanje – specifičnosti vjerskih aktivnosti u Splitu

Prilog 4: Drugo istraživačko pitanje – dobrobit vjerskih aktivnosti za mlade u Splitu

Prilog 1: Privola

Sveučilište u Splitu

FILOZOFSKI FAKULTET

Poljička cesta 35

21000 Split

Republika Hrvatska

University of Split

FACULTY OF HUMANITIES

AND SOCIAL SCIENCES

Poljicka cesta 35, 21000 Split

Republic of Croatia

Ime i prezime:

OIB:

PRIVOLA

Potvrđujem da sam informiran/na da Filozofski fakultet u Splitu (dalje: Fakultet) obrađuje moje osobne podatke radi zadovoljavanja obveza utemeljenih nacionalnim propisima u svezi obavljanja redovite djelatnosti te dobrovoljno stavljam na raspolaganje Fakultetu svoje osobne podatke u svrhu:

- realizacije audio snimanja intervjua
- popunjavanje ankete
- navođenja inicijala imena i prezimena ili imena i prezimena u diplomskom radu

u sklopu izrade diplomskoga rada *Slobodno vrijeme mladih u vjerskom kontekstu* studentice pedagogije i hrvatskoga jezika Ines Karalić.

Dajem izričitu privolu Filozofskom fakultetu u Splitu da može poduzimati radnje vezano za obradu mojih osobnih podataka prema odredbama Opće uredbe o zaštiti podataka (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), odredbama Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti osobnih podataka (NN, br. 42/18) te odredbama Pravilnika o zaštiti osobnih podataka na Filozofskom fakultetu u Splitu, a sve u skladu s odredbama Politike zaštite osobnih podataka Filozofskog fakulteta u Splitu.

Na temelju ove privole, na način i u opsegu koji su u skladu s ovom privolom, dopuštena je uporaba mojih osobnih podataka.

Potvrđujem da sam informiran/na da je Fakultet voditelj obrade podataka; o svrsi obrade podataka; o načinu obrade i vremenskom trajanju pohrane, o primateljima podataka, o mogućnostima i pravima u vezi s dostavljenim podacima te o proceduri za njihovo ostvarivanje. Dostupno na: <http://www.ffst.unist.hr/dokumenti/#1527203811433-913a48ba-6471>

Obaviješten/na sam da uskrata davanja privole može rezultirati uskratom ostvarenja određenih prava vezanih uz svrhu ove privole.

KLASA: 032-01/20-03/0004

UR.BROJ: 2181-190-03-1/1-20-0001

U Splitu, 26. 6. 2020.

POTPISNIK IZJAVE

Prilog 2: Kodovi

OA – osnivač aktivnosti

CA – cilj aktivnosti

NA – naslov aktivnosti

VA – vrijeme održavanja aktivnosti

MA – mjesto održavanja aktivnosti

HDO – humanističko/društveno obrazovanje voditelja aktivnosti

PM – populacija mladih koja dolazi na susrete

PMSr – populacija mladih (srednjoškolci)

PMS – populacija mladih (studenti)

PMRm – populacija mladih (radnička mladež)

BM – broj mladih prisutnih na aktivnosti

RA – radne aktivnosti

ReA – rekreacijske aktivnosti

DA – duhovne aktivnosti

EdA – edukacijske aktivnosti

EA – ekološke aktivnosti

SA – socijalne aktivnosti

HA – humanitarne aktivnosti

ZA – zabavne aktivnosti

KA – kreativne aktivnosti

DOi – dobrobit aktivnosti (informiranost)

DOd – dobrobit aktivnosti (duhovnost)

DOr – dobrobit aktivnosti (rekreacija)

DOz – dobrobit aktivnosti (zabava)

DOp – dobrobit aktivnosti (pomaganje)

DOoi – dobrobit aktivnosti (osebna izgradnja)

DOs – dobrobit aktivnosti (socijalizacija)

Prilog 3: Prvo istraživačko pitanje – specifičnosti vjerskih aktivnosti u Splitu

Prvo istraživačko pitanje - specifičnosti vjerskih aktivnosti u Splitu

2=1

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Što se tiče samog pokretanja ovog projekta, ja nisam bila prisutna od početaka, ali na inicijativu jednog mladog bračnog para, da bi stvarno trebao postojati jedan projekt koji će se fokusirati na bračni i obiteljski poziv. I uz pomoć gospođe E. J. i fra A. V. na klerikatu došli su na ideju za jedan probni početni susret u ožujku 2017. godine. I uz, evo, uz pomoć i savjete zajednice bračnih susreta u Splitu. Prvo se predavanje održalo u ožujku te iste godine i onda je bilo još par predavanja do kraja akademske godine (aaa). Cilj projekta je da, evo, da stvarno postoji nešto što se fokusira na sam taj bračni poziv. K'o što se neki obučavaju kako bi bili dobri redovnici, dobri svećenici jednog dana, tako smo se mi fokusirali da postoji nešto jako kvalitetno i dobro za mlade koji sebe vide u braku i u obitelji.</p> <p>Što se tiče samog naslova, to je bila ideja (aaa), dakle, naših organizatora, naših (aaa) osnivača projekta od početka da ono što je Bog utemeljio u Bibliji, u Knjizi postanka i u Matejevom evanđelju i još puno puta se spominje ona rečenica: <i>I dvoje njih bit će jedno tijelo</i>. Mi smo to posebno uzeli taj naglasak iz Matejevog evanđelja jer samim jednim ženidbenim savezom i, naravno, kasnije i činom kojim njih dvoje postaju jedno tijelo, vidimo da je to (aaa) Božji pečat u samom tome, da je to (aaa) Božja zamisao i naum za jednog muškarca i ženu, za njihovu bračnu zajednicu, obiteljsku zajednicu i htjeli smo dat' naglasak da, stvarno, ženidba nije samo ljudska ustanova, nego da je to ono što je u suštini sveto, što je od Boga zamišljeno i što, kako kažemo, nikakva ljudska sila ne može rastaviti, dakle, ono, kako se kaže: <i>Dok vas smrt ne rastavi</i>.</p>	OA; NA

3.2. Struktura vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Što se tiče (aaa) naših (aaa), susreta, evo sada možemo reći da već tri, skoro četiri akademske godine održavamo susrete. Susreti se rade na mjesečnoj bazi. Dakle, mi kad se nađemo na početku akademske godine u rujnu, mi već tad imamo i teme i nekakav okvirni improvizirani program i plan koji, naravno, je nekad sklon i promjenama (smijeh), ali, evo, imamo</p>	MA; VA, DA; EdA

otprilike i teme i predavače koje sugeriramo. Naša zamisao da je susret (aaa) prvi utorak u mjesecu (aaa). Ne odričemo se toga da susret započne sa svetom misom i tek onda predavanje, a uz predavanje najčešće bude ili svjedočanstvo ili forum. Što se tiče naših i dalje susreta, kao organizacijskog tima projekta, mi bismo se nekad sastali na tjednoj bazi, nekad na dvotjednoj, ovisi o potrebi koliko toga moramo dogovoriti' za susret, koliko je (aaa), evo, nekakva raspodjela poslova, obveza. To bi bilo obično ili tjedni ili dvotjedni plan i onda taj mjesečni susret, što je glavno, prvi utorak u mjesecu. Susreti se održavaju na Franjevačkom klerikatu oca fra Ante Antića s početkom, evo, sveta misa u devetnaest sati i predavanje u dvadeset sati. Evo, susret je najčešće koncipiran na način da (aaa) prvo počinjemo sa svetom misom u devetnaest sati. (aaa) Zamisao je takva da (aaa) uvijek predvodi drugi svećenik, uvijek (aaa) drugi bend animira (aaa), čak budu drugi poslužitelji, dakle čitači (aaa) i ministranti. (aaa) I naravno, (aaa) onaj 'ko već predvodi sveto misno slavlje (aaa) u propovijedi, osim što obradi eto tu službu riječi, on malo i temu ukomponira u propovijed. Znači, nakon svete mise ide sam susret, samo predavanje koje (aaa) obično traje između trideset i četrdeset pet minuta. Nakon toga mi u organizacijskom timu se dogovorimo želimo li forum, želimo li pitanja-odgovore ili želimo svjedočanstvo. Ovisi o temi, ovisi o dogovoru s gostima, sa predavačima, al evo, to su te dvije-tri opcije koje najčešće kombiniramo. Ako, ako se odlučimo za pitanja i odgovore, mladi mogu anonimno postavljati svoja pitanja na papiriće koje mi prethodno podijelimo, dakle nijedno pitanje nije glupo, ni sramotno – stvarno mogu pitati što god ih zanima i predavač će dat svoj, evo, konkretan odgovor na to što ga zanima. Ako je u pitanju forum (aaa), sastoji se od podjele (aaa) u manje grupe i u svakoj grupi postoji nekakva vrsta animatora koji vodi rad te cijele skupine. I nakon, nakon tog radnog dijela se iznose zaključci svake od skupina, ako je u pitanju svjedočanstvo, evo trudimo se da tu temu koju izaberemo da stvarno možemo nač' jedan stvaran životni primjer ili nekog para ili nekog pojedinca, bilo laika, evo, bilo (aaa) redovnika da može posvjedočit' na tu temu koja je prethodno predstavljena.

3.3. Voditelji aktivnosti i mladi

Što se tiče organizacijskog tima projekta 2=1 (aaa), tu najviše ima studentske i radničke mladeži. Procjena godina bi otprilike bila, evo, od dvadesete do tridesete godine, nekakav, ovaj, raspon. (aaa) Što se tiče nekakvog obrazovanja najčešće je to, ovaj, srednje i visoko obrazovanje, visoko školsko obrazovanje. Što se tiče obrazovanja članova tima ima i prirodnih znanosti i humanističkih. Pa, evo, ja sam osobno na

Vrsta podataka (intervju)

PM; PMS; PMRm; HDO

teologiji (aaa), Karla, ova glavna nam je prometnu školu završila – zrakoplovstvo, stjuardesa, (aaa), na tome ostala, radi (aaa), momci su svi, mislim FESB završili, studiraju ili završili FESB. Svi od njih, ja mislim, da su svi u tom području (smijeh). Uvjeti, znači, nikakav uvjet. Preduvjet, uvjet nikakav. U projekt su apsolutno svi dobro došli i kad god nekakav susret, nekakvo događanje što se usko projekta tiče, kad god najavljujemo, uvijek napomenemo da su svi dobro došli i u organizacijski tim projekta ili ako žele biti vanjski suradnici projekta, bilo kakva njihova (aaa) pomoć, suradnja, želja za pomoću sve, sve je prihvatljivo i svi su dobro došli. Koliko možemo primjetit', u nekom malom postotku dolaze osobe koje su pri kraju srednjoškolskog obrazovanja, dakle, možda treći, četvrti srednje, najviše studentski, studentska mladež. (aaa) Dakle, cijelo, cijelo studiranje i ima osoba koje su, evo, vidimo da su već završile taj svoj studij pa su već u nekakvom radnom odnosu, dakle, ima i njih. A raspon godina, možda, evo, od osamnaeste do trideset druge, trideset pete, stvarno nema pravila. 'Ko god, 'ko god se osjeti pozvanim doć' na nekakav susret da ga tema zanima, stvarno sva'ko može doć'. U praksi, nažalost, samo žene prevladavaju tako da pokušavamo, ovaj, malo više privući, prizvati taj muški rod. (aaa) Bilo je (aaa) tema koje su stvarno bile jako, ja bi rekla, izazovne (aaa) provokativne mladima, tako da, evo na temu koja se bavila jednom, jednim dobrim objašnjenjem teologije tijela. Tema se točno zvala *Zar stvarno misliš da je zaljubljenost ljubav?* (aaa) gdje smo pozvali don D. S. iz Zagreba. Tu je odaziv bio preko petsto ljudi, znači sigurno petsto pedeset jer smo vidili po broju stolica da ih se još dodavalo. Ali nekakav prosjek inače na susretima je, nekad sto, nekad sto pedeset, nekad dvjesto. Stvarno nema pravila, ovisi čak o obvezama mladi kako 'ko može, čak i o vremenskim prilikama, neprilikama, ako je kiša, ako je pljusak, bit će manji broj.

Ljetni kamp za mlade na Braču – Dračeva luka

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Pa, znači, SKAC (aaa) je prije, čini mi se, tri ili četiri godine odlučio krenuti sa ljetnim kampovima po uzoru na druge ljetne kampove kao što su kamp na, na, na (aaa) Modravama, i kamp dol'e na Mljet. Ovaj, znači, po uzoru na ta dva kampa krenuo je i SKAC sa svojim kampom u suradnji sa župnikom sa Brača don P. G. Inače s te južne strane Brača, gdje se i održava ovaj SKAC-ov kamp, nekada davno u povijesti postojalo je tih sedam pustinja. Najpoznatija je svakako ta pustinja Blaca koja je i najočuvanija (aaa), ali preostalih šest (aaa) su svakako u prošlosti bile aktivne i (iii) eto, takva je, takva je, takva je prošlost, ovaj, bila da su sad napuštene i da su ruševine, je l'. Tako da u jednoj od</p>	<p>OA; CA</p>

njih (aaa) SKAC je prepoznao tu lokaciju i radi svoj ljetni kamp. Tako je, cijeli organizacijski tim SKAC-a u suradnji sa župnikom don P., ovaj, tu je prepoznao dosta lijepu priliku (aaa). Jednostavno, kako (mmm) mlade približit Bogu, je l'. To je onako nekakav osnovni cilj, ovaj, svega toga kao i svih ostalih projekata SKAC-a. svi su, ovaj, (aaa) nekako imaju za isti cilj, je l' – nove evangelizacije.

3.2. Struktura vjerske aktivnosti

Vrsta podataka (intervju)

Organizira se u tri termina (aaa) ljeti kad su, je l', studenti i mladi, ovaj, nekako slobodni, kad nemaju nekih obaveza, ovaj, i onaj 'ko radi može nekako taj jedan tjedan kol'ko traje, ovaj, termin (aaa) kampa, organizirat' sebi vrijeme da prisustvuje ako osjeća poziv za isti. Obično to bude kraj sedmog / početak osmog mjeseca, manje-više, ovaj, to je u tom intervalu. Znači u Dračevoj luci. Inače, ta Dračeva luka (aaa), to je Murvica, mjesto Murvica koja pripada Bolu.

MA; VA; DA; RA; ReA,

Ja sam bio prošle godine, ovaj, znači dvi i devetnaeste, ljeto dvi i devetnaeste. To je bio moj prvi termin i baš tada, to je bilo prvi put, u tom trećem terminu kad sam se i ja prijavio, ovaj, (aaa) imali smo jedan pilot-projekt (aaa) s udrugom (aaa) *Talent4You* (aaa). Proučavali smo sebe, našli neke vlastite osobnosti, talente kako bi se bolje upoznali i kako bi bolje pronašli naše mjesto pod nebom, je li. Svi mladi, ovaj, žele se ostvarit', žele ispunit' neke svoje životne potencijale, a udruga *Talent4You EdukatorID*, ovaj, svakako tome doprinosi.

Znači svaki (aaa) termin uključuje petnaest (aaa) muškaraca i petnaest cura (aaa). To je nekakav broj koji je optimalan. (aaa) Ograničen je radi samog kapaciteta kampa i (iii) smještajnih kapaciteta. Spava se u šatorima i šatori, ono, mogu primit' određeni broj ljudi i zbog kapaciteta kuhinje, prehrane, svih tih prostora, ovaj, dnevnog boravka i svega toga, ovaj, tako da je to nekako baš pravi omjer koji ja, kao prošlogodišnji sudionik, mogu, ovaj, prepoznat. Ovaj, cure obično su aktivnije, ovaj, po pitanju toga i vrlo brzo popune svoje termine. Ovaj, mada i muškarci (iii) malo teže, ali svakako su tu prisutni.

Kažem, svaki kamp ima svoga duhovnika (aaa), svaki dan imamo (mmm) duhovne nagovore pa slobodno vrijeme za razmišljanje o njima (aaa), čitamo Sveto pismo, proučavamo ga, ajmo to tako svest' pod taj pojam kateheza (aaa). Imamo jedno vrijeme kada, kada radimo na, ne znam, čišćenju kampa (aaa), čišćenju korova, trave, zidanju zidova i tako tih nekih priprema je l', kažem, odma' sam u startu naglasija – to je radni kamp. Znači, mora imat tu jednu radnu, radnu

dimenziju, ali koja je čisto onako da kroti, kroti tvoj duh, da te, da te pripremi za, za, za duhovni rad, je l'. Ovaj (aaa), znači počima, dan počima ujutro u šest sati (aaa) iz čisto praktičnog razloga da se sve te aktivnosti koje trebamo radit', rade ranije jer (aaa) po suncu ih je teško, teško za radit'. A navečer, nemate struje, nemate svjetla, može, može, može trajat' neka svirka i zabava, ali to je, to je, to je sve, ne znam, tamo do, do nekih jedanaest-ponoć, imate sasvim dovoljno vremena za naspavat' se, ovaj, tako da možda to sad (aaa) iskazujem iz nekog kuta našeg, iz kuta gledanja di mi to gledamo iz našeg nekog životnog, ovaj, komfora – dignit' se svako jutro u šest sati, to je možda mnogim studentima ajme majko, ali kad si tu ti s ekipom i kad ti je (aaa) nekako bioritam takav da idete zajedno leć' u istu uru i dižete se u istu uru, to ti bude normalno. Nije to ništa strašno. Ovaj, ujutro startamo sa molitvom, sa doručkom. Nakon doručka krenemo sa, sa radom. E, znači, iznosimo namirnice i vodu u kamp za taj dan (aaa), bude ta jedna radna, radna dimenzija nakon koje imamo duhovne nagovore (aaa), pa zajednički ručak. Nakon ručka možemo malo razmišljat' o tim duhovnim (aaa) nagovorima, o temama koje su pripremljene za taj dan. To je posao, znači, našeg duhovnika. (aaa) Svaki dan idemo na plažu, spuštamo se na more, ovaj, družimo se, zezamo, kupamo. Kad se vratimo nazad na kamp, to meni, recimo, osobno bude zaista jedno prekrasno vrime (aaa) šutnje. Znači, priprava za svetu misu, sat vrime na prije provodimo u šutnji i prije te šutnje bude kratki nagovor duhovnika da nas pripremi. U toj šutnji razmatramo o tome što nam je on, ovaj, iznio kao u, je l', nagovoru, ovaj, možemo se posvetit' nekim kratkim molitvama tipa pobožnosti krunice ili što već tko izabere. Ovaj, i nakon svete mise (aaa) bude kratko druženje, večera, nakon večere gitara, pjevanje, zabava do kasno u noć. U nekim danima bude organiziran obilazak (aaa) Bola (aaa), obilazimo Zmajevu špilju, imamo vodiče koji nam pričaju o povijesti otoka (aaa) pa jedan dan bude i dan otvorenih vrata kada u kamp dolaze župljani i drugi žitelji otoka Brača pa čak bude i stranaca koji, koji navrate do nas. Bude im zanimljiv taj neki stil i način života. Onako, to bude dosta jedan živ razgovor – njih zanima tko smo mi, što smo mi, što mi tu radimo. To je nekakva razmjena iskustava – mi, mi njima ispričamo šta, šta mi tu doživljavamo, šta mi tu radimo, čime se mi tu bavimo, a oni s nama podijele neka druga životna iskustva. Obično svi budu oduševljeni i žele ostat' s nama (smijeh). Bude i jedne i druge populacije – znači, od žitelja otoka koji, ne znam, naučili su da je ta tu pustinja tu godinama zapuštena, da je to ruševina kojoj ni'ko ne prilazi, ne dolazi, pa onda odjedanput sad gore žive mladi tri tjedna. Ovaj, tako da to bude zanimljivo i starima i mladima. A mladi dolaze zbog atraktivnosti lokacije, to je zaista prekrasna lokacija, spoj netaknute prirode, vrhunskog pogleda na more, kulture, znači, to su, to su za, za doba provale Turaka (aaa) napravili takozvani popi glagoljaši koji su

bježali, ovaj, od Turaka, onda su oni sklonili na tu južnu stranu Brača i tada je, eto, u tom petnaestom stoljeću podigli su te samostane. Tako da, sama arhitektura je iz tog vremena i ona je svakako zanimljiva, ovaj, za pogledat'. (aaa)	
---	--

3.3. Voditelji aktivnosti i mladi	Vrsta podataka (intervju)
<p>Znači svaki (aaa) termin uključuje petnaest (aaa) muškaraca i petnaest cura (aaa). To je nekakav broj koji je optimalan. (aaa) Ograničen je radi samog kapaciteta kampa i (iii) smještajnih kapaciteta. Spava se u šatorima i šatori, ono, mogu primit' određeni broj ljudi i zbog kapaciteta kuhinje, prehrane, svih tih prostora, ovaj, dnevnog boravka i svega toga, ovaj, tako da je to nekako baš pravi omjer koji ja, kao prošlogodišnji sudionik, mogu, ovaj, prepoznat. Ovaj, cure obično su aktivnije, ovaj, po pitanju toga i vrlo brzo popune svoje termine. Ovaj, mada i muškarci (iii) malo teže, ali svakako su tu prisutni.</p> <p>Pa evo, znači za ovu dvi i dvadesetu godinu (aaa) znam da je drugi termin (aaa) za djevojke popunjen u svega možda sat i po' vremena. To je, recimo, onako zanimljivo, ovaj, zanimljiva iskustvena činjenica (smijeh). A za muškarce, iskreno, ne znam. Muškarci su onako dosta zatvoreniji (aaa) po pitanju duhovnosti, rada na sebi i (iii) to ne znači da njima to nije potrebno, samo kažem da malo se teže otvaraju i, eto, treba im neko vrijeme da to sazrije u njima i da se odluče na tako nešto. Nije da ih nema, ima ih, ali malo se teže prijavljuju, je l'. Svi ti termini se u konačnici popune i sve, sve bude super. Pa, evo, zadnjih godina zaista mladi prepoznaju, ovaj, u tom svemu pravu priliku za (aaa), jednostavno, jedan životni napredak, za postić' nekakve životne ciljeve, za pripremit' se što bolje za budućnost, ovaj, kojoj idu ususret. (aaa) Mladi su sve više i više osviješteni po tom pitanju (aaa) zahvaljujući i drugim, recimo, duhovnim projektima. Svi oni rade s mladima, (aaa) sve se više mladih okuplja u tim krugovima i (iii) eto, kažem, mladi to prepoznaju kao jednu dobru priliku za jedan lijepi napredak jer (aaa) nije život samo skrojen od nekog materijalizma i (iii) neke fakultetske, školske izobrazbe, je l'. Treba tu puno više da bi se načinio smislen život.</p>	PM; BM

3D formacija

3.1.Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
Znači, 3D je pokrenut prije nekih osam godina, ako se ne varam, ili devet (aaa). Pokrenut je u Zagrebu, pater I. je ima viziju formacije za mlade jer su mladi bili na	OA; CA; NA

Misama mladi, bili bi na kampovima i, ono, nakon toga nisu imali nikakve čvrstine, nikako, ono, otišli bi, razišli bi se svojim kućama i nekako to ne bi utjecalo na njih da bi se formirali i onda je, zapravo, došla ideja da i oni imaju kao svoje grupe male, kao 3D i da rade kroz taj način Ignacijevu duhovnost na sebi.

Projekt se prvo zvao *Effata* što znači *otvori se*. (aaa) I onda smo, u biti, odlučili, to jest Zagreb je odlučio promijeniti ime da bi prilagodili dosta (aaa) ime da ne bude kao, da ljudi koji nisu vjernici mogu pristupiti projektu i da oni mogu zapravo skužiti da može im to na neki način pomoći jer kad je *Effata*, dosta je zatvoreno prema svima. S tim da i kod prijave na projekte i tako dalje, natječaje, puno lakše je kad se prijave k'o 3D formacija. Iako smo mi dobivali natječaje Sveučilišta pod nazivom *Effata*, oni su tako odlučili, mi nismo morali, ali jednostavno, nekako, mislim da je bitna ta povezanost među gradovima. A 3D formacija znači tri dimenzije kao 3D. (aaa) Prvi D je (aaa) duh, druga godina je duša i treća godina je društvo. I zapravo, prva godina je psihološki rad na sebi, to jest psihološki su teme, radionice koncipirane. Druga godina je više prožeta duhovnosti (aaa), to jest priprema za duhovne vježbe i same duhovne vježbe te treća godina je društvo, davanje društvu kroz (aaa) rad, mi ih zapravo pripremamo i na neki način potičemo da počnu raditi za druge u društvu.

3.2. Struktura vjerske aktivnosti

Vrsta podataka (intervju)

Znači, projekt 3D ide (aaa), imaju tri godine – prva, druga i treća. Minjali smo svake godine koncept, poboljšavali, dorađivali, al', evo, ove godine koncept je izgleda tako da je prva godina bila ponedjeljkom u osam sati na Manušu u Isusovačkoj rezidenciji, utorkom je bila treća godina koja se održavala u Gospe od Zdravlja, u prostorima Gospe od Zdravlja i druga godina (aaa) srijedom u osam sati (aaa) se održavala isto tako u Isusovačkoj rezidenciji na Manušu. Jednom tjedno, počinje u jedanaesti mjesec, završava krajem petog mjeseca, tako da, eto.

VA, MA, DA, EA, RA

Svaka godina je drugačija, tako da (aaa), ovaj... U principu, prva i druga godina su dosta slične (aaa). Amo reć, prva godina, susret izgleda tako da se okupimo ponedjeljkom u osam sati, svih šezdeset mladih budu u istoj prostoriji, gori na katu i slušamo predavanje predavača. Predavanje drže, također, socijalni pedagozi i stručni tim koji pomaže ljudima. Teme su, evo na primjer, slušali smo temu empatija i onda oni, sad, predaju o temi, kroz pola sata je ograničeno jer nam je cilj da samo uvedemo ljude. Nije cilj da sad držimo predavanje jer oni kasnije u svojim grupama produbljuju na osobnoj razini, znači oni idu nakon predavanja, nakon tih pola sata u grupe, rasprše se po prostorijama kojih je šest, i onda nakon toga, oni pričaju, tipa imamo tu radionicu. Počinjemo

sa molitvom. Nakon toga je neka mini vježba, uvodna (aaa), sad ne znam točno koja je bila na temu radionice empatija. I uglavnom nakon toga je rasprava, na primjer tu smo imali slučaj blagajnice koja je imala loš dan i onda se, ne znam, izdere na nekoga (aaa) kupca ili tako nešto i onda zapravo možemo na nju gledati, ne znam, ajme kako je grozna, zapravo empatija je bila možda da sagledamo, možda je i ona danas imala loš dan, možda je i tako dalje, možda ima problema kući i tako to. I zapravo, na takav način i oni, zapravo, otvaraju neke šire sebi vidike, raspravljaju možda o nekim svojim slučajevima kad su oni reagirali neempatično na ljude i onda ih potičemo, mislim, kroz tu radionicu zapravo trebali potaknut' da postanu empatični. Završavamo molitvom. Radionica je koncipirana kao uvodni dio, molitva, motivacija, središnji dio, nekad ima kao taj prije zaključne molitve još jedan dio, nekad ne. Svaka radionica je slična, ali opet drugačija. Mi kad obučavamo animatore, zapravo, mi (aaa) kažemo da su oni prvi među jednakima, šta znači da su oni ti koji smo zapravo više moderatori. Zato što mi imamo predavanja i nije cilj da ljudi razumski shvate nešto, nego da doprije do, ispod površine, u srce i onda, u biti, zapravo, kako će doprijeti do toga, osim ako neće oni sami pričati o svojim stvarnim slučajevima i svojim stvarnim stvarima. Na primjer, prolazimo, ne znam, tipa problem, imamo temu strah, onda će oni zapravo, u toj radionici je (aaa) čega se vi najviše bojite, neće animator pričat' o tome što je strah, nego će polaznici pričat' o svojim najvećim strahovima. Na takav način su koncipirane radionice, tako da se, praktički, polaznici moraju i ne moraju otvorit'. Nama je princip da mi kažemo da se oni ne moraju otvorit', da (aaa) zapravo ne forsiramo niti jednog sudionika, polaznika na to, ali su radionice napravljene tako da ako se ne otvore, onda vjerojatno, oni se sami osjećaju da nisu dio grupe zato što drugi rastu, oni ostaju na tome.

Druga godina je koncipirana na način da (aaa) oni imaju, znači, predavanje patera H. M., on ih priprema za duhovne vježbe, zapravo priča o duhovnim vježbama, o Ignaciju kako je ono došao do toga i to. I onda nakon toga idu radit' u grupe *lectio divina*, znači to je način, jedan oblik molitve gdje oni razmatraju dio iz Svetog pisma i zapravo (aaa), ono što njima progovara. Oni, zapravo, traže ono što njima Bog progovara i gdje njih dotiče i onda to međusobno dijele u grupi i na takav način to funkcionira. Teme su koncipirane prema tjednima duhovnih vježbi (aaa), znači da tipa obrađuju područje ljubavi i područje grijeha, područje rana, područje muke Kristove i uskrsnuća, al' kroz neki njihov osobni dio. (iii) I nakon toga idu duhovne vježbe. Treća godina u niti jednom gradu do sad nije zaživjela onako da možemo reć' da je. Na primjer, mogu pričat' o našem SKAC-u, da zapravo mladi ljudi su uključeni već na prvoj godini postanu aktivni, paralelno prolaze projekt, tako da kad dođemo na treću godinu, imamo već hrpu aktivnih mladih ljudi

<p>pa možemo svest' da je treća godina doslovce život. Ali, ono što smo mi, kako je bio koncept je bilo da smo imali predavanja o aktivnom djelovanju, kako pripremit' projekt, kako realizirat', onda smo njih poticali da pripremaju, mi to zovemo eksperimenti za prvu i drugu godinu. (aaa) Znači, uglavnom oni imaju (aaa), prva i druga godina su imali, zapravo ne želimo samo da side u prostoriji, da se povezuju na takav način (aaa), kroz, mislim, smatram, da kroz rad i kroz neke druge stvari se ljudi puno lakše upoznaju i vide jedni druge. I onda, u biti, imamo te eksperimente. Ove godine smo proveli samo jedan zbog koronavirusa. Zamisli smo ove godine tri eksperimenta – prvi je bio da su mladi kupili namirnice (aaa), polaznici su kupili namirnice, to je treća godina organizirala, oni su osmislili cili koncept toga eksperimenta (aaa), sudionici su trebali kupit' namirnice i onda smo se okupili svi u jednoj prostoriji gdje smo svrstavali te namirnice i onda su nakon toga polaznici 3D-a nosili najsiromašnijim ljudima u gradu te namirnice i zapravo, ovaj, bio nam je bitan taj doticaj jer oni su mogli kupit'i dat' novce, ali eksperiment je bio u tome da se oni susretnu sa tim ljudima. Mi sad imamo strategiranje u Zagrebu na nacionalnoj razini.</p>	
---	--

3.3. Voditelji aktivnosti i mladi	Vrsta podataka (intervju)
<p>Ja sam voditelj 3D formacije u Splitu. Ovo šta sam pričala da je pater I. pokrenuo, on je pokrenuo u Zagrebu i onda su, mi smo SKAC zapravo pokrenili prije sedam godina – D. D. je doveo projekt, a B. Š. je nakon njega preuzeo vodstvo tog projekta (aaa). U Splitu ga vodim ja, u Zagrebu vodi, sad je ova M. N., i (iii) u Osijeku isto tako se odvija sad projekt, vodi ga K. K. (aaa). Znači (aaa), svaka godina ima svog koordinatora, imamo duhovnike na prvoj, drugoj i trećoj godini. U prvoj i drugoj godini duhovnik je pater H. M., trećoj godini je ove godine bio don D. K. (aaa). Uglavnom, prva godina i druga godina ima svoj stručni tim koji radi, pomaže animatorima. To su socijalni pedagozi (aaa) i pedagozi (aaa). Uglavnom, oni pripremaju, formiraju radionice, rade s njima na dinamičiji odvijanja grupe, pomažu im prebrodit' te sve probleme koji se mogu dogodit' u tijeku rada grupe. Znači, kad se prijavi svaka osoba na 3D, oni se prijavljuju na prvu godinu isključivo i (iii) na prvoj godini (aaa) imamo motivacijske razgovore sa svakom pojedinom osobom. Razgovor vode socijalni pedagozi, koordinatori i (iii) duhovnik. Znači, uglavnom, ne svi u isto vrijeme, nego općenito dvi osobe budu na razgovoru. Tu nam je važno da se pokaže psihička stabilnost svake osobe koja polazi 3D formaciju zato što, ovaj, projekt nije baš, nije lako animatoru koji je mlada osoba da radi s osobama koje imaju problema psihičkih. Onda, nakon toga, otprilike formiramo skupine po dobi, znači (iii) tako da imamo starije</p>	<p>HDO; PM; PMS; PMRm</p>

animatore koji rade sa starijim. Projekt je od osamnaest do trideset pa, evo, na primjer od nekih dvadeset pet-šest, ovisi kakve ljude imamo, do trideset je najstariji animator. I onda imamo tako mlade animatore, ono, tako formiramo po godinama i ono na neki način (aaa) kako formiramo skupine, mislim, pomolimo se i (iii) zajedno razmišljamo, promišljamo kako bi to trebalo ić'. Naš ideal je da bi trebalo bit' od osam do deset članova u grupi, al' svake godine imamo puno više prijavljenih. Iako smo ove godine morali odbit' neke prijavljene, morali smo se ograničit' na šezdeset. Imaju od deset do dvanaest maksimalno članova. Ove godine je bilo stvarno, znači, začudo, promjena totalna se dogodila na prvoj godini 3D formacije da smo imali skoro omjer pedeset-pedeset muškaraca i žena. To smo i ciljali na neki način, imali smo tipa dvadeset osam muških, trideset dva cure, tako da je to bilo, baš ono drugačije. Inače, prijašnjih godina smo imali jako loš omjer. Na prvoj godini, kad sam ja preuzela projekt, imali smo samo sedam muških. Prošle godine smo imali nekih dvadeset s tim da je broj sudionika bio sedamdeset ili devedeset, a ove godine smo morali ograničit' broj sudionika radi prostorija koje imamo, i onda smo, u biti, stavili na šezdeset. Mi animatore ne obrazujemo, nego, ajmo reć, formiramo da rade sa tim ljudima, znači, s prijavljenima. U biti, formiramo ih kroz (aaa) pristup psihoterapeutski i na neki način socijalno-pedagoški kroz neke interaktivne stvari, radionice (aaa), pokazujemo im dinamiku, kako funkcioniraju dinamike grupe (aaa), ono nekako, ukazujemo kakve ljude mogu očekivat u skupinama. Onda im pomažemo kroz, ne znam, tipa da prebrode kad dođu nakon nekog vremena (aaa) na te radionice, ako pokažu neki problem, onda razgovaramo s njima, pokušavamo doć' do srži problema, zašto se to događa u grupi i, nekako, dajemo im podršku na neki način i pripremamo ih što znači animatorstvo. Mi zovemo, sad bi trebali zvat' animatore, pitamo da prvo razluče žele li bit animatori. Kad oni razluče žele li se prihvatit' animatora, onda mi zapravo ne primimo sve koji se odluče, nego napravimo (aaa) vikend odlučivanja. To je kao, da oni razluče je li njih Bog zove da oni budu animatori i, isto tako, osjećaju li se jesu li oni spremni odvažit' se na to. Tu im pokazujemo što otprilike znači animator, onda nakon toga imamo još jedan susret di pričamo o tim stvarima (aaa), ono, šta je važno za animatora, kakve osobe će bit' u skupini (aaa), ne znam, kakve probleme, bla bla bla., dinamiku grupe i to. I onda nakon toga, oni kreću sa skupinama i oni imaju jednom mjesečno kao, mi to zovemo supervizije, di oni zajedno, ono, opet pričaju o stvarima, dinamici grupe, do koje faze došla grupa sa razvojem, zašto je jedna grupa drugačija. Animatori su svi, većinski ljudi koji su završili 3D formaciju (aaa) ili nama su veliki uvjet duhovne vježbe, zapravo, da je animator završio ili polazi u duhovne vježbe jer nam se to čini važno, ali najveći uvjet je zapravo da je prošao 3D formaciju. U slučaju da nemamo takvih,

<p>onda zovemo ostale.</p> <p>Dobna skupina mladih koji se uključuju u 3D je od osamnaest do trideset. Baš smo ograničeni na tu dob, iako nam je u viziji možda ideja, to je sad možda u potencijalnoj budućnosti, da imamo grupu iznad trideset godina jer smo primijetili da (aaa) je veliki problem, zato što svi ovi mladi od osamnaest do trideset mogu na kampove i tako dalje, a ljudi koji su stariji od trideset, a nisu prošli nikakvu formaciju, su prepušteni sami sebi. Ove godine smo primali zbog ograničenosti prostora, mislim da će biti tako i iduće godine, ograničeni smo na šezdeset. Trebamo sad napraviti strategiranje, znači, priprema 3D-a traje, radi cijelu godinu zapravo, iako sam projekt traje sedam mjeseci. Ove godine smo ograničili na šezdeset, prošle godine smo imali devedeset prijavljenih, godinu prije smo imali pedeset, šezdeset, sedamdeset. Al nama je nekako najbolja stvar da za 3D ne moramo raditi toliko promociju jer su nama najbolja promocija zapravo ljudi koji su polazili projekt ili završavaju projekt jer oni nekako kroz taj projekt nađu sebe, nađu prijatelje i onda, nekako, to im izdefinira veliki dio života i onda, u biti, oni pričaju jednostavno o tome i potiču druge ljude da se uključe u projekt.</p>	
---	--

Ignis

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Dakle, to je bila jedna ideja koja je živjela dosta dugo i onda smo krenuli prvo s (aaa) večerima slavljenja. Znači, organizirali smo ih jednom mjesečno. To se dogodilo u prvi mjesec dvi i devetnaeste godine kada smo jedna prijateljica i ja pričale o mladima u karizmatičnom pokretu i kako nema ništa takvog tipa baš za mlade u Splitu. Ima dosta zajednica, ali nema (aaa) konkretno za mlade. Mladi se ne nalaze, a uočili smo da ima interesa u vezi toga. I (iii) onda smo gledale što ćemo, i kako smo obe tako u glazbi dosta, odlučile smo krenuti s tim večerima slavljenja tako da nije neka prevelika obaveza, a opet da možemo, da ima nešto. I onda smo šest mjeseci (aaa) jedanput mjesečno na klerikatu imali susrete slavljenja i to je bilo jako lijepo. Onako, nekad nas je bilo više, nekad manje. I onda smo na ljeto sjeli, tu je bilo sad već par ljudi (aaa) koji su nam se pridružili u organizaciji i u sviranju i svemu, pa smo sjele s tim ljudima i popričali što bi i kako bi dalje, odnosno odlučile smo cijelo ljeto iskoristiti da vidimo (aaa) gdje smo, i što ćemo i kako ćemo. I onda, tako malo-pomalo smo došli do zaključka da je zapravo najbolje rješenje zajednica mladih koja onda okuplja tako samo mlade osobe od petnaest do trideset, trideset pet godina, tako negdje. I (iii) zasad se to čini u redu, al' taj put uopće odluke da to bude stvarno zajednica je bilo (hhh) dosta teško.</p> <p>Ignis je, dolazi od latinske riječi koja znači vatra, a</p>	<p>OA; CA; NA</p>

vatra je upravo zato što nam je nekako i onako kroz molitvu nam je baš sjelo da se tribamo tako zvati jer ono što mi želimo je zapravo probuditi vatru među mladima da osvijeste sebi Boga i Njegovu prisutnost i snagu Duha Svetoga i (iii) to proširiti dalje koliko možemo. Nije zbog auta (smijeh).

3.2. Struktura vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>I to funkcionira tako da imamo nekakvu mjesečnu strukturu susreta na način da (aaa) prvi susret u mjesecu, svaki susret se događa ponedjeljkom. Prvi susret u mjesecu nam je više neki sastanak da vidimo što ćemo kroz taj mjesec pa se nađemo (aaa) baš samo članovi s duhovnikom ili bez duhovnika, ovisi kako kad. Onda imamo druga dva susreta koji se kao i prvi događaju na Kampusu u kapelici jer smo pod pastoralom mladih. I (aaa), ti susreti budu kao otvorenog tipa, al' su opet mali i ne zovemo toliko ljudi, nego čisto onako tko sazna, tko čuje, dođe. To bude onako više neka molitvena atmosfera, malo razgovori, podružimo se i tako. I zadnji susret koji mi kao zovemo veliki susret organiziramo kod našeg duhovnika na Spinutu u župi, to jest u crkvi njihovoj župnoj i (iii) tamo bude nas dosta više i to razglasimo i imamo cijeli susret sa slavljenjem, svjedočanstvima, klanjanjem, molitvom i slično U principu, ovi manji susreti (aaa) budu onako otprilike, znaju se dosta mijenjati, nemamo neku čistu strukturu, al' bi to izgledalo kao (aaa) slavljenje, znači duhovne pjesme, imamo instrumente, imamo lijepe glasove i sve pa onda to dobro bude. I onda bude odmah molitva ili bude neka sitna tema ili razmatranje Biblije, pogotovo sad ovo kako smo bili preko <i>Zoom-a</i>, najviše smo se i oslonili na Bibliju, uzeli vrijeme, razmatrali, podijelili svoja razmišljanja. I na kraju uvijek završimo molitvom i ono što nam je jako bitno je druženje. Tako da to su ti mali susreti, a ono što je nama važno je zapravo poticanje tih karizmi koje su važan dio karizmatškog pokreta i onda tu bude onako, je l', trudimo se da se to dođe do izražaja, iako to još nismo toliko duboko ušli u to jer su sve novi ljudi pa lagano uvodimo sve te stvari. A veliki susret, veliki susreti su baš onako pun pogodak iako i njih sad planiramo baš razraditi, al' u principu bude tako dvi, dvije pjesme slavljenja i onda nakon toga bude svjedočanstvo. Pozovemo ljude za koje znamo da su baš onako pravi svjedoci vjere i neki su bili mladi, neki su bili stariji, al' i ti stariji koji su svjedočili većinom su se osvrnuli na svoje mlade dane. I onda budu jako dobra ta svjedočanstva, baš se na ljudima vidi da ih potakne i da mnogo znače. I nakon toga, onako malo postavljamo pitanja, ako se tko usudi skupit' hrabrosti, najviše to duhovnik potiče. I nakon toga imamo sat vremena klanjanje, najviše uz glazbu, pa bude malo i tišine, pa malo Biblije, al' u principu je onako glazba u</p>	<p>VA; MA; DA; EdA</p>

pozadini.	
-----------	--

3.3. Voditelji vjerske aktivnosti i mladi	Vrsta podataka (intervju)
<p>Dakle, struktura zajednice općenito da zajednica ima vodstvo, znači ima voditelja (aaa). Mnoge zajednice imaju suvoditelja, mi trenutno radimo na tim stvarima, al' općenito kao petero ljudi baš vodi zajednicu. I (iii) onda, oko nas postoji još članova koji nam pomažu, a postoji još ljudi koji onda dolaze na susrete oko, koji još nisu službeno članovi.</p> <p>Dakle, zasad sam još uvijek voditelj ja (aaa), ono, sad gledamo kako da pribacimo vodstvo na druge ljude koji su jednako sposobni. (aaa) Ti drugi ljudi (aaa) ono, imaju potencijala, al' tribalo bi ih još malo uvest' i zapravo to baš što se tiče obrazovanja je super stvar (aaa) jer ja sam pedagoškog obrazovanja, znači studiram pedagogiju i hrvatski, (aaa), ta prijateljica koja, za koju smatram da bi tribala preuzet', također sad završava pedagogiju i hrvatski i (aaa) cura još jedna koja je isto u vodstvu, koja je tako dosta važna karika završava povijest i povijest umjetnosti. I (iii) sad imamo još dvije cure koje nisu povezane s pedagogijom, koje su baš u vodstvu – jedna je inženjer građevine, a druga je u srednjoj školi likovnih umjetnosti. To je cilj zapravo, imamo mi dosta suradnje s Obnovom, znači unutar (aaa) Crkve postoji pokret Obnove u Duhu Svetomu, odnosno pod Vatikanom se zove CHARIS, i iz tog CHARIS-a ovdje imamo Obnovu na području cijele Hrvatske i na području nadbiskupije. Tako da, imamo kao neko više tijelo od nas koje nam dosta pomaže, iako nije kao službeno voditelj, al' šta god nam treba, nismo sami i imamo tako ljude koji imaju dugogodišnje iskustvo. I duhovnik je isto jedna figura koja dosta znači u svakoj zajednici i onda nam je on važan, al u principu smo kao mi voditelji, samo uz veliku podršku sa strane.</p> <p>U velikom slučaju su to studenti (aaa), znači ovako naših godina koji su već pri kraju studija, ali ima i dakle, kao što sam spomenila, ta jedna cura je već inženjer pa ima još, tako zna doć' ljudi koji u završili fakultet i nešto sitno srednjoškolaca, al u principu su to studenti. U većini prevladavaju žene, trenutno, nadam se da će se to promijeniti, ali (aaa), uglavnom, muški dođu, pogotovo na velike susrete, ima ih, al možda njima treba malo duže da se otvore ovako duhovnosti i (aaa) ovakvim susretima pa onda ih iščekujemo (smijeh).</p>	<p>OV; HDO; PM, PMSr; PMS; PMRm</p>

72 h bez kompromisa

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Znači, 72 h bez kompromisa je međunarodni projekt koji je (aaa), znači začeo, na neki način, u Njemačkoj i onda se počeo širiti iz Njemačke. Split, odnosno cijela Hrvatska ga je preuzela od Bosne i Hercegovine, od Sarajeva. Tamo su mladi pri Nadbiskupijskom centru <i>Papa Ivan Pavao II.</i> pokrenuli taj projekt po uzoru na Njemačku, a tadašnja studentica teologije L. P. je bila na nekakvoj razmjeni u Sarajevu, vidjela je taj projekt i svidio joj se, i odlučila ga je pokrenuti u Splitu. Znači, dvi i četrnaeste je bila prva godina i (aaa) prvu godinu, je li, samo je Split ušao hrabro u taj projekt. Imali su oko dvjesto volontera (aaa). Jako su se borili za dobit' volontersku akcije, to je isto bilo nešto novo, čudno. Prodavali su kolače da bi skupili, ovaj, barem kakva takva financijska sredstva. Iduće godine su projekt prepoznali Zagreb i Dubrovnik. I oni su se priključili. I onda jer iz godine u godinu projekt rastao. Evo, lani smo imali jedanaest gradova, a ove godine (aaa) očekujemo još četiri nova grada, tako da evo ponosno možemo reć' da će bit petnaest lokalnih jedinica uključeno. Nadamo se da nas korona neće spriječiti'.</p> <p>Znači, volontira se, je li, kroz ta četiri dana i simbolično je dobija naziv 72 h bez kompromisa. Zašto bez kompromisa? Zato što se volonteri raspoređuju nasumično po prijavama i oni, u biti, do četvrtka navečer ne znaju gdje će volontirati tijekom iduća sedamdeset dva sata – zbog toga je beskompromisno volontiranje.</p>	OA, CA, NA

3.2. Struktura vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Znači, pričamo o razini Hrvatske. Znači, u Hrvatskoj se održava jedanput godišnje. Najčešće to bude treći vikend u listopadu, u svim gradovima u isto vrijeme. Počne četvrtak predvečer i traje do nedilje.</p> <p>Znači, ako pričamo samo o Splitu (aaa) bazirani smo na Split i okolicu, je li, kao što si sama već, je li, prepoznala. Lani smo bili, znači, zastupljeni u Omišu, Podstrana, Solin, Kaštela, čak smo imali gore na Kozjaku nekakvu akciju, lani na Mosoru, preklani na Mosoru. Evo, i Trilj i Sinj su se uključili. Oni su ka' nekakva zasebna jedinica, al' zapravo dosta jako puno su vezani i surađuju sa Splitom. Tako da, evo, stvarno je uključeno šire područje Splita.</p> <p>Znači, u četvrtak predvečer se okupljamo u nekom velikom prostoru, zadnjih par godina je to velika sportska dvorana Studentskog centra u Splitu. Stvarno smo zahvalni da nam oni izlaze ususret i da su tako</p>	VA; MA; DA; ZA; SA; HA; KA; EA; RA

suradljivi. Znači, bude (aaa) *last minute* prijave i *check in* ukoliko nekog treba uputiti' negdje. (aaa) Započne zajedničkom svečanom svetom misom i nakon toga svaki voditelj akcije stane, je li, kod svog broja akcije. Prethodan dan volonteri dobiju poruku: *Bok, ja sam voditelj akcije i ti si na akciji broj šest* – bubam, i onda volonteri dođu do tih brojeva i zapravo u tom trenu u četvrtak navečer saznaju na kojoj su akciji i gdje idu iduća dva dana, šta im treba od opreme otprilike, koliko je to zahtjevno i tako. Dogodi se uvijek da pet do deset volontera ne može na tu akciju iz nekih razloga koji nisu možda naveli u prijavi, to je ono, ne znam, alergija na nešto ili fobija od pasa, onda nećeš ga poslat' da radi s psima, al evo – to je stvarno jako, jako mali broj volontera i onda njih preraspodijelimo na neke druge akcije gdje je ostalo mjesta i tako zapravo počme akcija. Znači, petak volontiraju, petkom neke akcije budu cijeli dan, a neke budu samo u popodnevnim satima, a rijetko koje budu samo u jutarnjim. I navečer bude Misa mladih i večera za sve volontere. Subotu se volontira cijeli dan, navečer bude opet svečana misa, večera i veliki volonterski *party*. I nedilju bude svečani domjenak, znači isto završna misa, zajednički ručak, podjela poklona, suvenira za sve sudionike akcija i tako završava akcija. Oprosti još, zaboravila sam da četvrtak ne počme s tim navečer, nego četvrtak ujutro započinje konferencijom za medije svečanom u Splitu koja zapravo predstavlja cijelu Hrvatsku. Stvarno su jako, jako šarolike akcije i svake godine se trudimo uvest' nešto novo, nešto inovativno, dinamično. Rade sa socijalno ugroženim skupinama, to je, evo, mogu spomenit', šišanje beskućnika (aaa), vodi se razne osobe s posebnim potrebama, razne grupacije na terapijsko jahanje, rade se didaktičke igre za osobe s posebnim potrebama, rade se kreativne radionice s njima, druženja, isto renoviraju se socijalni stanovi korisnicima Centra za socijalnu skrb u Splitu, i eto, to je ovako od socijalnih. Imamo ekološke akcije, ne znam, čišćenje Marjana, botanički vrt. Preklani smo sudjelovali u boranci, znači sađenje borova na Mosoru, lani smo uređivali planinarske staze, Kozjak i tako. Imamo radne akcije (aaa) i koje bi još mogla – humanitarne. Znači, prikupljanje potrepština u supermarketima za korisnike organizacija ili nekakve u sustavu socijalne skrbi, često bude *Caritas* i tako – stvarno šaroliko.

3.3. Voditelji vjerskih aktivnosti i mladi	Vrsta podataka (intervju)
<p>Znači, u Splitu već dva 72 sata nemamo voditelja projekta, nego imamo organizacijski tim koji funkcionira demokratski. Svi smo ravnopravni. Nas je trenutno sedmero u timu i to nam se pokazao kao odličan model iz više razloga. Prvo, kad je samo jedan voditelj, na njemu je prevelika odgovornost i često taj voditelj puca po šavu, a također i drugi članovi se ne osjećaju kao ravnopravni – imate tog nekog</p>	<p>PM; PMSr; PMS; PMRm; BM</p>

nadređenog. Ovaj demokratski sustav u ovoj akciji nama je ispao pun pogodak zato šta ljudi samovoljno uzimaju zaduženja, imaju odgovornost za to izvršiti i mi se sastajemo jedanput tjedno gdje ljudi kažu šta su izvršili od onog šta su preuzeli na sebe, ako su izvršili super, šta su dogovorili ako nisu, zašto nisu, koje su prepreke, kad će izvršiti, 'oće li se uopće moći izvršiti' i na taj način, zapravo, evo već dvi godine funkcionira projekt u Splitu i nadamo se da će biti tako i ove godine. Znači, organizacijski tim organizira sve, dogovara akcije, brine se za financije, za dvorane i sve skupa i za svaku tu akciju postoji voditelj akcije koji, je li, će voditi svoj tim volontera na tu akciju. To je zapravo jako zabavna uloga jer doživite konkretno nešto na terenu. Znači, kako se te voditelje priprema? Imamo (aaa) isto od prošle godine jedanput godišnje zajednički *team building* voditelja. Plan je, evo, bio i ove godine da odemo tri dana izvan Splita gdje se oni i kroz zabavu, ali i kroz nekakve edukacije, radionice obučavaju za to i dijele svoja dosadašnja iskustva, strahove i slično. I onda još prije same akcije, otprilike dva-tri tjedna prije akcije, imamo jednu cjelodnevnu radionicu za njih, isto ih motiviramo, govorimo s čime bi se sve mogli suočiti na terenu, s kojim poteškoćama, kome se obratiti, kako se nositi s tim. I onda još u četvrtak, to jest u srijedu najčešće, znači u četvrtak počinje akcija, u tu srijedu bude završni sastanak sa svim voditeljima akcija gdje još dobivaju zadnje upute i, je li, sve potrebne informacije. Dosad, stvarno, nismo imale nikakvih većih problema s voditeljima akcija. Najčešće voditelji budu ljudi koji su već volontirali, imaju neka iskustva s volonterima ili u radu sa nekom specifičnom skupinom. Tako da stvarno pokušavamo pažljivo grupirati, je li, raspodijeliti te voditelje akcija prema akcijama. Pa najčešće, znači, nemamo otvoren poziv za voditelja akcija, nego (aaa), znači, u Splitu svaki 72 h bez kompromisa ima oko sedamsto volontera već par godina za redom do osamsto. I voditelji akcija koji vode tu generaciju volontera najčešće prepoznaju potencijal par ljudi iz svoje grupe i na taj način neki voditelji odluče biti i ovu godinu voditelji, a neki preporuča nekog 'ko bi mogao biti' voditelj. I plus, imamo još puno projekata drugih SKAC-ovih, je li, 3D formaciju, Planinarski križni put, kamp na Braču. Tu se zaista prepoznaju neki ljudi i onda, zapravo, unutar samog SKAC-a koji je ogroman, po par tisuća ljudi godišnje prođe kroz projekte – stvarno se nekako izrodi ta šačica ljudi. Ukoliko se dogodi da mi ne uspijemo ovako putem preporuka i svojih redova naći ljude, onda znamo javno pozivati ljude da se uključe i da se prijave, al' evo, ako neko i dođe na taj način, to je stvarno manjina. I ljudi se već nekako sami isfiltriraju, je li, uključe.

Pa evo, najviše se prijavljuju srednjoškolci (aaa). To je ovako baš zanimljivo i meni je super jer uvijek kad srednjoškolci se još u srednjoj školi angažiraju za to i interesiraju i odlučuju uključiti. Imamo dosta i

<p>radničke mladeži (aaa) – možda radnička mladež i studenti negdi u jednakom omjeru, al evo definitivno za 72 sata najviše su zainteresirani srednjoškolci. Žene definitivno prednjače, ja bi rekla preko devedeset posto – OK, ajde oko devedeset posto su možda žene, ovih deset posto. Dobro, ajde, možda oko osamdeset posto je realnije, osamdeset pet posto žene, ovih deset, petnaest, dvadeset posto muški.</p> <p>Pa evo, znači, lani smo samo za Split i ovo područje oko Splita, znači preko splitske aplikacije (aaa) imali prijavljenih sedamsto četrdeset osam volontera, to jest nešto malo manje. Pa onda imamo i <i>last minute</i> prijave na licu mjesta pa je bila ta ukupna brojka od sedamsto četrdeset osam. To je stvarno velika brojka i nekad je izazov, ovaj, 'očemo li imat' dovoljno volonterskih akcija pa nekad imamo puno volonterskih akcija, pa 'očemo li imat dovoljno volontera. Evo, stvarno je teško (aaa) pogodit' pravi omjer, al' nekako uvijek to izađe na dobro i sve se posloži i bude dobro.</p>	
--	--

Agenti dobrote

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Znači, Agenti dobrote, znači 72 h je krenilo iz Splita i proširio se po Hrvatskoj. Agenti dobrote obrnuto. Oni su nastali kao projekt u Zagrebu. Ja sad ne znam kako je to točno funkcioniralo u Zagrebu. Mislim da u Zagrebu više ne funkcioniraju, ali D. D. koji je tad studira u Zagrebu i kad je završio faks, vratio se u Split, je pokrenuo, zapravo, upravo te Agente dobrote. I tako su oni krenili, znači, najčešće, oni su jako vezani uz Misu mladih. Na Misi mladih se (aaa) na kraju mise skuplja nekakva donacija za neku obitelj, pojedinca u potrebi kojeg preporuča grad Split, <i>Centar za socijalnu skrb</i>, neki župnik. I onda, zapravo se na taj način tim sredstvima pokušavalo pomoć ljudima. Agenti su sad, ono, narasli i nadišli sve to.</p> <p>Pa, Agenti su na neki način tajni, znači oni se ne eksponiraju javno, nitko ne zna tko su, a čine dobra djela pa evo, Agenti dobrote stvarno čine jako puno u ovom gradu za potrebite. Naime, nisu eksponirani.</p>	<p>OA; CA; NA</p>

3.2. Struktura vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Agenti se sad već financiraju preko natječaja i preko privatnih donatora. Znači, oni su već nadišli to. A funkcioniraju kroz četiri grupe – <i>Alfa, Beta, Gama, Delta</i>. Znači, svaka grupa ima svog koordinatora i svaka grupa ima oko desetak članova. I zapravo se oni svaki tjedan rotiraju. Svaki mjesec se jedna grupa izmijeni, kažem, dobiju obitelj, pojedinca od ovih izvora koje sam prije spomenila i onda ta grupa otiđe u posjetu, vidiš što to pojedincu, obitelji treba i bavi se s</p>	<p>VA; MA; RA; HA; SA;</p>

tim slučajem. I tako se svaki tjedan izmjenjuju. Ljetna pauza će bit', ja mislim, misec do dva i bude oko Božića kratka pauza.

Pa znači, ima pojedinaca i obitelji podjednako bih rekla. Nema tu baš puno beskućnika zato šta (aaa) ti odlaziš u dom te obitelji. Tu se često, znači, renovira (aaa) dio tog egzistencijalnog prostora. Ne toliko s beskućnicima, ali s onima na rubu društva koji žive u nekakvom prostoru, ali život često izgleda k'o život beskućnika. Ne znam, tu bude i obitelji s više djece, onda djeci treba pomoć oko škole ili kupit' adekvatnu obuću, pa evo, na taj način pomažu. Stvarno su slučajevi individualni tako da ne mogu tu nešto generalizirat', ali uglavnom su ili pojedinci u potrebi, stariji i nemoćni, dementni, evo, te nekakve obitelji u potrebi.

Pa ima svega, evo, znači, ne znam, tipa nalijevali su rampu za samohranu majku koja ima dijete sa cerebralnom paralizom, (aaa) ne znam, pituravali su zidove jednoj višečlanoj obitelji, jednoj obitelji su doslovno štemali zidove i mijenjali sve te električne instalacije, popravljali bojler, vodokotlić, znači, doslovno uvjete života popravljali. Jednoj obitelji višečlanoj su djecu odveli u trgovinu, proveli s njima dan, kupili im obuću, torbe za školu, sve šta im je trebalo za školu. Isto, tipa obitelji koja ima problema sa psihičkim oboljenjima – samohrana majka i djeca – njima su čistili generalno, znači, cijelu njihovu stambenu jedinicu. Stvarno različiti su primjeri, nekad i samo popričaju s ljudima pa ih upute na njihove mogućnosti kroz *Centar za socijalnu skrb*, znači, na jednokratne novčane pomoći, na pomoć za ogrjev, na, ne znam, na tu socijalu na koju oni imaju pravo primat'. Stvarno je raznoliko. Neke posjećuju kontinuirano pa svaki put nešto drugo se radi.

3.3. Voditelji vjerskih aktivnosti i mladi

Vrsta podataka (intervju)

Znači, projekt je nedavno preuzela D. T. Ona je, ajmo reć, na vrhu piramide. Njena uloga je komunikacija sa Centrom, s gradom Splitom, ona traži te slučajeve i prati te ekipe na terenu. Po obrazovanju je ona magistar ekonomije, al' zapravo nije je faks pripremio za to, više je pripremio njeno iskustvo samog volontiranja. I na taj način se nekako iskristalizirala i pokazala dobrom za tu ulogu, a ima ova četiri koordinatora, sva'ko ima svoju grupu koju sam spomenila. Znači, tu su B. V., tu su A. M., T. M. i J. V. Evo, to je jedan super primjer di su muški u većini (smijeh). I, eto, oni su se isto iskristalizirali kroz nekakav svoj volonterski rad prvenstveno, svi su već završili fakultet i zapravo su jako uspješni u svojim područjima, ali odlučili su uz svoje redovno radno vrijeme dati nekakav svoj doprinos za društvo, je l'.

OV; PM; PMS; PMRa; BM

<p>Meni je to super kad ljudi i koji završe faks i već se izrealiziraju i grade svoju karijeru, paralelno ne zaborave na one potrebite i odluče se davat', je l', za marginalizirane.</p> <p>Imamo D., pa njih četvero – oni su isto mala demokracija. D. je na neki način voditelj, al' ne mogu reć' da je glavna. Oni isto funkcioniraju na taj princip zajedničkog dogovaranja, nalaženja rješenja najboljih, detektiranja potreba/problema i, znači, njih četvero su koordinatori svoje grupe, a svaka grupa, već sam rekla, ima po desetak članova. Primaju se i novi članovi na način da se javi njima da obave razgovor s njima i prođu kroz neku akciju da uopće vide je l' to za njih i tako se onda to dalje razvija, ali, evo, D. i njih četvero organiziraju i edukacije, isto <i>team building</i>, znači, pokušavaju te svoje grupe motivirat', nekako povezat' da su k'o jedno, da su jedna zajednica, da se osjeti to zajedništvo i u konačnici da se skuži smisao Agenata. Agenti imaju jedan viši smisao – nije to samo dođem, vidim obitelj, idem ća. Zna bit jako teških slučajeva tako da tu treba podrška i s te strane da se ljude nauči nosit' s tim, reagirat' na te slučajeve. U Agentima su većina, u biti, svi, ja mislim, punoljetni – ne znam za nijednog maloljetnika i miješano je, znači studenti i radna mladež. Čak bi rekla da ima više radne mladeži nego studenata.</p>	
---	--

Misa mladih

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Prije sedam godina je petero ljudi pokrenulo neke projekte u SKAC-u, Studentskom katoličkom centru, a jedan od prvih projekata je bila Misa mladih koja je također bila pokrenuta, mislim da se radi o ožujku dvije i trinaeste godine. Petero mladih, ta ekipa je bila u Frami Gospe od Zdravlja i htjeli su nešto više pokrenuti. Vidjeli su kako funkcionira SKAC u Zagrebu i tu su pronašli otprilike sličnu viziju koja je ono što su oni zamišljali i što su htjeli pokrenuti i tako su, zajedno u suradnji s njima i nadbiskupijom, pokrenuli splitski SKAC i tako, je li, uzeli neke projekte koje su oni imali, a jedan od njih je bila Misa mladih.</p>	<p>OA; CA</p>
3.2. Struktura vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Mise mladih se održavaju tokom cijele akademske godine u Gospe od Zdravlja najčešće, petkom u osam i po' sati navečer.</p> <p>Misa mladih, je li, već u nazivu se otkriva ta njena specifičnost. Na Misi mladih dolaze razni svećenici, tako u sastavu mladih, zborovi, bendovi i svaki petak se izmjenjuju, dakle, ne dogodi se u tri mjeseca skoro</p>	<p>VA; MA; DA; EdA</p>

da se ponovi isti par svećenik i bend, VIS. Specifičnost je i u našim molitvama vjernika koje mladi imaju priliku sami napisati. Specifičnost je i u temi Mise mladih, osim što je temelj za temu evanđelja, trudim se prilagodit' je vremenu u kojem sada živimo – nekad će to odgovarat' studentskim potrebama pa kad su ispiti ćemo ih ohrabrivati tematski, je li, temom, (aaa) ako je neko liturgijsko razdoblje, onda ćemo se usmjerit' na to, ako je korizma ili došašće, ali trudimo se da svakako bude aktualna i evanđelje je takvo da je životno i da ne poznaje granice pa to i nije toliko teško. U tim godinama mladi se pripremaju za obitelj i sazrijevaju, fakultetski se obrazuju i znaju da ono što ide nakon je vjerojatno osnivanje obitelji, ostvarivanje sebe kroz neki posao. Trudimo da se da svećenik poznaje potrebe mladih i da je radio, surađivao na neki način s mladima jer nam je cilj stvarno doprinijeti mladima, jer tu smo zbog njih. Tako da kriterij nam je da poznaje mlade, da je tu s mladima, da radi na mladima, ima osjećaj u svojoj župi za mlade. Ima dosta, dvadesetak do trideset bendova, nema kriterija, svi su dobro došli, dapače i svećenici su svi dobro došli, mi zapravo zovemo svakoga, imamo naš popis koji je velik i uglavnom svećenici trebaju odgovorit' na ono što mladima treba i na taj način ne želimo zbog toga skretat' pozornost sa euharistije koja je zapravo središte. Misa mladih sastoji se od svete mise i euharistijskog klanjanja. Nakon svete mise bude kratko klanjanje, nekih petnaestak minuta – bilo u šutnji, bilo kroz meditaciju i s tim završimo.

3.3. Voditelji vjerske aktivnosti i mladi

Vrsta podataka (intervju)

U projektu sudjeluje više skupina. Jedna skupina su ministranti, njih imamo petero, oni dolaze (aaa) troje čak ministranata su studenti FESB-a, jedan student je građevine i jedan student je s teologije. Imamo grupu poslužitelja i tu spadaju čitači i oni koji pomažu oko tehničkih stvari prije samog početka, njih ima dvadeset do trideset. To su najčešće studenti raznih sastavnica splitskog sveučilišta i mladi radnici. Imamo koordinatora, koordinatoricu koja je također student i još dvoje ljudi u tom vodstvu samog projekta. U velikom postotku to su sve studenti sa više sastavnica, dakle više fakulteta s našeg sveučilišta.

OV; HDO; PM; PMS; PMRm; BM

Prevladavaju mladi između osamnaest i trideset godina najviše – sedamdeset posto žene, trideset posto muškarci, tako nekako. Petkom, dakle na Misi mladih bude dvjesto do tristo, to je brojka koja se ponavlja od petka do petka. Naravno, ima perioda kada se broj povećava ili smanjuje, ovisno o fazi studentske godine, o tome jesu li ispiti, je li sami početak, studenti još nisu došli i slično, ali uglavnom ide broj između dvjesto i tristo mladih, a nalazimo se u crkvi

koja može primiti petsto mladih koja nerijetko, također, bude puna – dakle, ide prema višem, ali između dvjesto i tristo je neka sredina.

Hrvatsko nadzemlje

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Evo, Hrvatsko nadzemlje je pokrenuto dvi tisuće desete godine, naravno, na inicijativu trojice mladića koji su dolazili iz različitih duhovnosti – jedan je bio sa franjevačke, jedan sa dominikanske, jedan sa dijecezanske župe. I, evo, zapravo su se našli u tim svojim različitostima i odlučili nešto pokrenuti zbog toga što u Splitu tada nije bilo nekakve formacije za mlade nakon krizme. Čitav, zapravo, pastoral mladih Crkve, moglo bi se reć da je završavao sakramentom svete potvrde i, evo, baš zbog toga su oni odlučili napraviti nešto. Trojica mladića o kojima govorim su M. P., I. V. i S. P. Došli su tadašnjem povjereniku za mlade don J. B. sa svojom idejom i, naravno, don J. je to nekako objeručke prihvatio i krenulo se u realizaciju tako da je u užujku dvi tisuće desete godine bio prvi susret Hrvatskog nadzemlja sa temom grijeha.</p> <p>Evo, zapravo, kada je Nadzemlje nastajalo, pričala sam o tom periodu, dvi tisuće desete hrvatsku javnost su tresle, al' stvarno, baš ono tresle, afere hrvatskoga podzemlja i o tome se konstantno govorilo. I onda, u cijeloj jednoj situaciji, zapravo, tim trojici mladića o kojima sam govorila, M., I. i S. je pala na pamet zapravo da treba nešto što je nekako antiteza tome svemu. I rodilo se Hrvatsko nadzemlje kao ime oko kojeg je ono bilo <i>ajme šta će ljudi reć, ovo-ono</i>. I danas neki govore ka <i>oholice, nadzemlje, spustite se na zemlju, ovo-ono</i>, uopće ne pamtim kol'ko sam puta čula, ne znam, šale na temu prizemlje, zazemlje, podzemlje, ovo-ono. Ali evo, stvarno mislim da je, mislim da je ime baš ono što ljudima uvik zazvoni, zazvoni u uhu i pitaju uvik <i>šta vam je to nadzemlje</i>. Tako da evo, iz te neke, jednostavno, težnje za tim da se stvori nešto što je, što je, nekako eto baš što sam rekla, antiteza tome što se tada, kad je nastajalo, događalo zapravo u hrvatskom medijskom prostoru, jednostavno, u prostoru u kojem ljudi žive.</p>	<p>OA; CA; NA</p>

3.2. Struktura vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Svaka treća srijeda u mjesecu je veliki susret, odnosno tribina gdje izaberemo neku temu, stručnoga predavača koji će to predavat' i mladima, zapravo, na jedan specifičan način, odnosno kroz humor govorimo o temama koje su izrazito važne za njihov život. Razne teme koje smo dosad obrađivali su pobačaj, učenje, Istanbulska konvencija, odnos muškaraca i žena, predbračna čistoća, ne znam, općenito nekakve</p>	<p>VA; MA; DA; ZA; EdA</p>

<p>teme šta se tiče različitih grijeha, obrađivali smo tako na primjer ljubomoru, imamo u planu obrađivati još neke grijeh, možda zavist, škrtost, oholost... Stvarno, radi se tu o raznovrsnim temama koje su, evo, kako kažem, važne za njihov život u dobi, zapravo, o kojoj se radi. Evo, susreti se održavaju u velikoj dvorani Nadbiskupskog sjemeništa u Splitu. a evo, općenito je uvijek nekako to slično. Što se tiče dijelova susreta, nekako glavni dio susreta, zapravo oko kojega se sve kreće, zapravo je predavanje predavača. Znači, pozovemo predavača koji je stručan za tu temu, imamo njegovo predavanje i njegova pitanja. Između tih predavanja i pitanja, zapravo, mi animiramo. Na koji način? Na početku to redovito bude nekakav humoristični film. Naravno, sve je to praćeno zborom koji zapravo otvara čitav susret dok mi pripremamo stvari iza pozornice za prvi izlazak – zbor pjeva dvi pjesme. Nakon toga slijedi nekakvo naše uvodno vođenje, možda nekakav skeč ili nekakav film – to se izmjenjuje. Nakon toga slijedi predavanje. Nakon predavanja, naravno, isto tako nekakav skeč ili humoristični film ili nekakva pjesma. Potom slijede pitanja na koja predavač odgovara petnaest minuta s tim da predavanje traje do pola sata. Nakon pitanja isto tako slijedi nekakav naš humoristični insert, bio to, ponavljam, nekakav skeč ili film, češće budu, recimo, više filmova, jedan skeč po susretu ili nekakva pjesma benda koji animira susret pjevanjem. Nakon toga dolaze, zapravo, obavijesti i na kraju meditacija i meditacijom, zapravo, sve završava, a zapravo bend pjeva pjesmu dok mladi izlaze iz dvorane.</p>	
---	--

3.3. Voditelji vjerskih aktivnosti i mladi	Vrsta podataka (intervju)
<p>Evo, ovako, znači, što se tiče rada Hrvatskog nadzemlja mi kao, možemo to tako nazvat', organizacijski odbor jedno dvadeset pet mladih otprilike koji je tu tokom cijele godine i koji priprema sve ono što se održava u sjemeništu, nalazimo se jednom tjedno. Svaka srijeda u mjesecu je zapravo sastanak Hrvatskoga nadzemlja. Što se tiče vodstva Hrvatskoga nadzemlja, mi smo raspoređeni u šest sekcija. Imamo vijeće i ljudi koji su tu, znači tih dvadeset pet ljudi, pet je članova vijeća i ujedno koordinatori sekcija, a svi ostali su raspoređeni po sekcijama. Što se tiče općenito ljudi, to su znači mladi ljudi, srednjoškolci, ali najviše studenti. Što se tiče, nekako, populacije tu ima teologa, što je zapravo i najvažnije jer po nekakvom našem pravilniku po kojem djelujemo, koji nigdje nije, nigdje nije naveden jer nismo udruga, samo smo organizacija, jednostavno voditelj mora bit teolog, tako da evo, trenutno sam voditelja ja – studentica sam četvrte godine integriranog filozofsko-teološkog studija na KBF-u u Splitu. Što se tiče ostalih, tu ima studenta, studenata</p>	<p>OV; HDO; PM; PMSr; PMS; PMRm; BM</p>

prava, studenata upravnoga prava, forenzike, medicinske dijagnostike, studenata filozofskog fakulteta, učiteljskoga smjera. Muški članovi studiraju na pravu, na Kopljici dol'e, na sveučilišnim studijima, ovi ostali su radnici, srednjoškolci.

Na susrete Hrvatskog nadzemlja dolaze stariji srednjoškolci i studenti, naravno, bude tu i ljudi koji su već završili studij, ali ono, dok se ne poudaju i ne poožene, tada lagano napuste veliku dvoranu (smijeh). Pa evo, više, više je žena definitivno, ali za razliku od ostalih nekako organizacija, mislim da imamo tu stvarno dobar omjer da žene ne prevladavaju previše. Ja bi rekla da je možda šezdeset-četdeset ili sedamdeset-trideset posto omjer, zapravo, za žene. Mislim da je općenito više cura te dobi privrženo nekako općenito religiji, ma ne samo isključivo Crkvi, nego više religiji – jednostavno, žene su takva bića, a što se tiče ostalih stvari, zašto je naš omjer toliko dobar u odnosu na ostale, mislim da se zapravo radi o humoru kroz koji progovaramo, tako da mislim da je to nešto šta je privlačno i mladićima i curama. Pa evo, zapravo, najčešće broj ljudi koji dolazi ovisi o samoj temi i o predavaču, ali nekakva konstanta su sjedeća mjesta koja su, ono, dupkom puna. Što se tiče sjedećih mjesta u sjemeništu, mi znamo sigurno da ih je četiristo, ali redovito mi dodamo još nekih dvadeset, trideset, četrdeset stolica koja također budu puna, znači da se penjemo na otprilike minimalno četiristo pedeset ljudi po susretu. A kada su zanimljiviji predavači, općenito aktualnije i zanimljivije teme, kao na primjer kad je bila tema *Karizmatici ili fanatici*, tada smo uvjereni da je bilo i do sedamsto-osamsto ljudi jer su ljudi doslovno stali u atriju velike dvorane i čak postoji fotografija na kojoj se netko popeo na skale da bi mogao vidjet šta se unutra događa, tako da, recimo da je nekakav prosjek petsto ljudi po susretu.

Planinarski križni put

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>PKP je originalno pokrenio (aaa) zajedno sa J. M. – D. D. na ideju iz Zagreba. U Zagrebu je već, ja mislim, prije rata se već počea u Zagrebu održavat' PKP i tako da je on to donio u Split. (aaa) Sad nisam siguran je l' njegova inicijativa, mislim da je njegova inicijativa, znam da su se išli gore konzultirat' kod njih prije šest-sedam godina. U Zagrebu se jasno vidilo da je to uspješan projekt, da mladi kvalitetno provode svoje vrime i da mladi žele živit' u duhovnosti i da ima dosta planinara koji su aktivni u Crkvi i žele to spojiti u jedno. Tako da, kroz PKP im je cilj bio i u Splitu mlade kulturno podić', podučit' i tako provući kroz neku duhovnost.</p> <p>PKP se zove zato šta je u punom nazivu Planinarski križni put. Ideja je za križem slijedit' Isusa kroz</p>	<p>OA; CA; NA</p>

planinu i da mi kroz tu planinu osjetimo žrtvu, puninu koju je Isus osjetio na križu i da se puno lakše upotpunimo s otajstvima i postajama.

3.2. Struktura vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>PKP se održava dva puta godišnje, znači jesenski i korizmenski, znači svako šest miseci. Gdje se održava? Uvik se minja, ruta nikad nije ista. (aaa) Znači, traži se određeni grad, kad je početak, kad se planira PKP, traži se jedan grad i na osnovu tog grada se traži ruta. Znači, il' će se iz tog grada krenit' il' će se u taj grad završit', to su sad varijante, ovisi o geografskom području, ovisi o stanovnicima, ovisi je l' imamo tamo osobu za kontakt. Zanimljiv podatak je da smo Cetinu prošli, ja mislim, sa šest ili sedam PKP-ova zato što je dosta duga. Ne znam, zadnji je bio Runovići – Krividol – Imotski. Pa bio je i u Bosni i Hercegovini PKP. Naravno da se ne izlazi iz nekih velikih krugova, ali općenito tu Dalmacija, Hercegovina, Bosna, otoci – bio je na Hvaru četvrti PKP. Uglavnom, ja sam ocu priča da sam u organizaciji i da je to odlična stvar, bla-bla-bla, da se na PKP-u skupljaju mladi, da tamo mladi u mistu se oduševe. Meni je otac bio u triljskoj zajednici i on me je pita <i>Zašto ti to ne bi doveo amo?</i>, onda sam ja njemu reka <i>Pa i ja sam razmišlja, zašto se to ne bi dovelo amo</i>, onda sam priča s J. koji je tada bija voditelj <i>Šta kaže o tome da provučemo Trilj jer Trilj nije nikada bio</i>. Ono, ima dosta mladih koji idu u crkvu, ali nisu sad to neki vjernici i on se složi s menom, predložimo to organizaciji. Ja sam tada bio u organizaciji i on kaže <i>OK, amo ća i svi se slože i idemo</i>. Onda kreće organizacija. Ja, kao osoba koja je poveznica u organizaciji Trilja, moram surađivat' tamo s mještanima, sa školom, sa svećenikom, sa nekim mladima možda koji će volontirat', s nekim koji će pripremit' hranu dok paralelno u organizaciji organiziramo prijevoz busa, tko će financirat' to sve, 'ko aktivirat' mlade, 'ko će napisat knjižice, 'ko će slikavat'...</p> <p>PKP počinje na način da se skupimo sa sudionicima kod buseva ujutro u ranu zoru i busevima se uputimo do prve točke – prva točka bude selo/grad, ovisi odakle polazimo. I tu imamo blagoslov svećenika, predstavljanje nas organizatora sudionicima. Sudionici se upoznaju s nama, sa mještanima, tu možda mještani pripreme neku zakusku/piće/kavu. Oni se posluže i nakon toga krećemo na rutu do, do (aaa) druge točke di ćemo imat misu, večeru pa spavanje. Tokom te rute imamo sedam postaja križnog puta i (aaa) ovisno o ruti imamo i pauze, imamo negdi možda mještani pripreme nešto za jest, imamo nekakve odmomore, imamo nekakve igre. Znači, kad bude prva postaja križnog puta, ona bude tu, u tom mistu odakle krećemo. Duhovnost se sastoji uglavnom od tog križnog puta, krunice koju</p>	<p>VA; MA; ReA; DA; ZA</p>

organiziramo taj dan, znači oba dana su krunica, glazba koja je popratna i bude prije, prije postaje, otpiva se pisma. Prvi dan završi da dođemo u crkvu, da se skupimo u crkvi i završimo sedmu postaju i onda imamo pozdrav svećenika koji je tu mještanim, onda imamo misu koju vode naši duhovnici koji nas prate tijekom PKP-a i nakon mise imamo možda ili večeru ili nekakav zabavni program. Nakon zabavnog programa je spavanje, svi u isti sat, bar se teži tome. Spava se najčešće u školama koje mi upitamo ravnatelja/ravnateljice da nam ih posude na tu jednu večer. S njima se dogovorimo da će to bit' sve uredno održavano, da su to mladi koji su uredni, paze na, na interijer – mi im pospremimo samo te stolove i stolice, tako da ti mladi ponesu sa sobom (aaa) vriće za spavanje i svoju robu za prisvuć' se. Drugi dan se kreće u ranim jutarnjim satima, imamo doručak. Dan završava svetom misom. Nakon same mise imamo agape, to je slavljenje kroz jelo, di se općenito spojimo s mještanima. Sudionici se pozdravljaju, rastavljaju se, idu prema busevima i busevi kreću prema kući.

3.3. Voditelji vjerskih aktivnosti i mladi

Vrsta podataka (intervju)

Sama struktura u organizaciji je na način da postoji jedan voditelj koji vodi cila grupu. I ta cila grupa se nalazi na sastancima i zajedno se konzultiraju kod određenih problema/situacija. To su pretežito studenti iako ne nužno, ne moraju biti studenti osoba koja je u organizaciji. Tu su razni fakulteti – građevina, FESB, medicina, kemija, teologija.

OV; PM; PMSr; PMS; PMRm; BM

Prevladava devedeset peto, devedeset šesto i devedeset sedmo godište u ovom periodu, dogodne će možda bit devedeset osmo kad se pomiče, ali uglavnom to je baš normalna distribucija. Imamo dobno ograničenje, ali imamo neke sudionike koji već u tom sudjeluju već duže PKP-ova, ona ih prihvaćamo iako su iznad dobne granice. Inače je dobna granica do trideset godina, al' dolaze nam neki sudionici koji su već ustaljeni tu na PKP-u, pa imaju možda četrdesetak godina. Najmlađi su bili, ja mislim, u Imotskome – neka dica su bila, ja mislim, nekih petnaest-šesnaest godina iako je minimum šesnaest godina. Naš PKP, ka' i svi PKP-ovi u Hrvatskoj, su otvoreni prema svim sudionicima, znači iz cilog svita. Najviše imamo tu iz Splita i okolice iako to, to varira. Znači, nekad dođu i, nama dolaze možda i četrdesetak ljudi po PKP-u iz Zagreba, često dođe iz okolnih mesta – iz Trilja dođe deset-petnaest ljudi, onda na primjer ako smo u nekom mistu, sad je triba bit' u Metkoviću PKP, tu bi nam se sigurno pridružili mještani. Ovi šta se prijave prvi put, znači, svaki put se ponavlja ista periodičnost. Oni koji se prijavljuju prvi put, njih je tridesetak posto, onda opada linearno. Znači, ovi koji se prijavljuju drugi put, njih je otprilike možda petnaestak posto, pa ovi koji se pojavljuju treći put, njih je sve manje i manje zato šta

ljudi već prođu godine kroz te PKP-ove, a možda nekad i priskoče PKP pa onda prođu još više godina, a i plus šta, ako nama dolaze u nekim godinama dvadeset tri, dvadeset četiri godine, oni kad prođu već dva-tri PKP-a, oni se i vjenčaju ili već jednostavno sazriju i nije više to za njih. Po svakom PKP-u bude otprilike dvista pedeset ljudi – to je neki, ovaj, prosjek.

Katolički skauti

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Katolički zdruk, bitno je naglasit', zdruk katoličkih skauta pokrenut je u Rijeci prije sedamnaest godina. Pokrenuo ih je tada vjeroučitelj M. M. koji je imao jednu ideju, svoju ideju toga i prikupljajući okolo podatke i gledajući kako to sve izgleda, osnovao ih je u svojoj Riječkoj nadbiskupiji i s vremenom su se počeli skauti, ajmo reć, granat' po cijeloj Hrvatskoj. Trenutno smo aktivni u deset kao biskupija/nadbiskupija. (aaa) Što se tiče Splitske, ovdje, Splitsko-makarske nadbiskupije, osnovali smo, sada je ovo već treća godina, ali službena je druga teče, znači ovo bi nas sad ove godine, da nas korona nije poremetila, trebala bit druga obećanja baš u katedrali Svetog Duje, ako ćemo gledat kad smo mi prvi stari dali Splitske nadbiskupije, to bi bila treća godina da postoje u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji. (aaa) Što se tiče osnivanja u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji, išlo je preko, tadašnja predsjednica je bila A. R. iz Vodica koja je studirala teologiju ovdje i ona je preko svog, preko našeg zdruha poslana tu i pokretač. Trenutno je naše sjedište, baš baza nam je na, pored Firula (aaa), franjevački samostan, na klerikatu. (aaa) Tu nam je nekakva baza, tu imamo svoje prostorije di se mi baš odrasli sastajemo. Sadašnja brojka naših članova je nekih osamdeset-devedeset djece bez nas velikih. Pa mislim, kad smo pričali, mi smo svi povezali se, jedno prijateljstvo se razvilo među nama, (aaa) mislim da je A., nije ona bila sama, tu je bilo više njih, ali ona je bila gurnuta jer je jedina imala obećanja već tada, ona je imala iz Šibenske biskupije obećanja jer ne može doć' na čelo zdruha, to jest na čelo nadbiskupije ni'ko 'ko nema neki duži, ajmo reć, boravak u katoličkim skautima. Tako da, tu je bila ideja još jednoga P. i J. Ć. J. je kasnije otiša u vojsku tako da je on, izgubili smo ga, al' nam se, evo, vratija pa nam je na raspolaganju, ali najviše. Uglavnom, tu je baš bila ekipa, a A. je jedina mogla preuzet' to na sebe tada jer je imala obećanja. U Hrvatskoj već postoje izviđači preko četrdeset-pedeset godina, još od vrijeme komunizma. Znači, zašto mi imamo uključen vjerski dio? Znači, kod nas nije suhoparno, kako bi ja rekla, samo priroda, kampiranje i to, i te skautske vještine, već je u to uključen Bog jer skautu je bitno da u prirodi vidi Božje djelo. Skautu je bitno da poštuje (aaa), da voli sve životinje, da nauči</p>	<p>OA, CA, NA</p>

suživot s njima, da ih ne ubija i tako. Znači, ajmo reć, kroz sve se prožima neka Božja ruka, Božje djelo i taj Božji duh. Najglavnija osnova zdruge katoličkih skauta je naša kratica, poznata je BCD – Bog, Crkva i domovina. Isto tako, kad dižemo naš katolički pozdrav, to jest ovaj u cijelom svijetu poznati skautski, izviđački pozdrav, kod nas ima Bog, Crkva, domovina – Otac, Sin i Duh Sveti. A ovaj veliki prst (palac) je na malome zato što veliki čuva maloga i kod nas je najbitnije da se onaj stariji ponizi pred onim malim. Znači, obično djeca mala kad idu na prvo kampiranje ili, ne znam, tako planinarenje, ponesu tu veliku torbu šta ja kažem šta stane mrtav čovik u nju i to tol'ko teži, to tol'ko stvari ima, on je cili u toj torbi i onda ti imaš svoje stvari na leđima koje su duplo veće od njegovih, ali nosiš i to njegovo i nije ti, ono, do ničega, ali nosiš zbog njega jer mu želiš na taj način pomoć. Tako da je zapravo to veliki pomaže malog i to nekakvo zajedništvo koje se veže za sve, dok svi ne dobiju i dok onaj mali najzadnji ne dobije, nema da se i kreće jest, da se kreće bilo šta radit', nego je svugdje nekakva ta ravnopravnost. Ne odvajaju se muški i ženske zbog toga što, to izviđači imaju recimo, oni su odvojeni muško-ženski, ne u svima, al' u nekim grupacijama da i u svitu recimo isto se odvajaju, kod nas nema odvajanja jer radimo na tome da, ajmo reć, djeca – dječaćiči i curice odrastaju zajedno, da kasnije dolaze u tu adolescentsku dob i predadolescentsku dob gdje oni ženu, sutra dječak, muškarac neće gledat' kao predmet, nego kao svoju sestru u Kristu i prijateljicu i ne kao objekat, nego da nauči da je ne gleda kao nešto sa požudom, nego kao svoju sestru u Kristu i na taj način on odrasta skupa s njom i ona s njim i sazrijevaju puno bolji način nego šta je to da izađu, samo idu vanka, piju i na taj način upoznaju ženu kao osobu jer ne dobivaju iskrivljenu sliku, nego dobivaju jasnu sliku žene, cure sutra ili djevojčice.

3.2. Struktura vjerske aktivnosti

Što se tiče Splitsko-makarske nadbiskupije imamo je u Strožancu – tu vodi A. Š., odred za djecu kod don A. Kod nje su susreti općenito jedanput nedjeljno, općenito na čitavom području, ajmo reć, zdruge, to jest u Hrvatskoj na razini zdruge katoličkih skauta ti se jedanput tjedno održavaju susreti s djecom. Mi prakticiramo da nam se kampovi održavaju, to jest druženja, svako tromjesečje imamo zajednička druženja na razini cijele Hrvatske u Rijeci ili koja nadbiskupija dobije kao domaćinstvo. Kod nas se, evo od našeg razgovora, za nekih tjedan i po' dana slijedi ovd'e kamp od tri dana u ovoj dol'e šumi koju sređujemo.. Većinom su to vikendi jedanput nedjeljno u svim župama, osim tog Kmana gdje su otvoreni i tu smo svaki drugi utorak od osam sati i završavamo sa krunicom sa salezijancima.

Vrsta podataka (intervju)

VA; MA; DA; ReA; ZA; KA

Nedjeljni susret se sastoji od deset minuta molitve, duhovnog nekog razgovora, nije nužno da je striktan. Raspoređeni smo, to jest, unaprijed se dobiju zadatci 'ko šta odradi, ne'ko ima početnu molitvu, onda imamo kratku temu o nekom svecu kojeg ćemo obraditi' u taj tjedan i nakon toga imamo igre zajedničke ili logičke ili neke natjecateljske, onako, da im se probudi duh prilagođen njihovoj dobi jer su podijeljeni u grupe i nakon toga imamo završnu molitvu. Znači, počinjemo i završavamo s molitvom, al' je prožeto sa, kroz igru i na taj način druženje i zabavu. Imamo živote svetaca, recimo sveca koji je za taj mjesec ili ono ako je neki blagdan bija, tipa za Duhove radimo neke određene, imamo radionice, za Tijelovo, za Dan mrtvih, pratimo liturgijsku godinu, najaktivniji smo, recimo, u adventsko vrijeme, tad imamo svoje rukotvorine – pletemo narukvice, to jest pletemo ih tokom čitave godine, al' tad baš nekako u duhu adventa posebno s tim da svaku nedjelju prodajemo fritule i betlehemske svjetlo po koje idemo u Beč, to jest ove je godine bilo u Beču. Što se tiče kampa, (aaa) ustajanje je svako jutro u sedam sati je buđenje, u sedam i petnaest nam je podizanje zastave sa pjevanjem himne (aaa) Lijepa naša, nakon toga slijedi tjelovježba i nakon tjelovježbe doručak. I nakon toga nam počinju, znači, imaju nekih pola sata svojih da obave neke stvari šta imaju i zatim nam počinje jedan dan u kampu (aaa). Znači, tijekom dana imamo dvije velike igre. Prva igra može bit (aaa) da imaju preko dvjesto pedeset (aaa) stvari koje su napisane na jednom papiru, koje se nalaze u njihovoj okolini, u možda nekih deset kilometara ili manje, pet kilometara, zavisi gdje se nalazimo, na otoku smo imali deset kilometara kruga (aaa), koje moraju nać'. Sa svakom tom stvari moraju se slikat' sa maramom (aaa). Prilikom samog dolaska u kamp, mobiteli se uzimaju. Znači, u sljedeća tri dana mobitela nema osim samo pet minuta navečer da se jave roditeljima. I to je odma' jasno svima rečeno. Nakon toga imamo tu veliku igru, eventualno kupanje ako neko izrazi želju ili ako je većina za kupanje, idemo na kupanje, ako ne, onda je odmaranje. Zatim slijedi ručak, kratki odmor poslije ručka i onda idemo edukativno, edukacijski sa skautskim vještinama, bilo to skautsko šifrirano pismo, znakovi putni, snalaženje u vremenu, u prostoru, orijentacija, skrovišta, izrada, šatori, natjecanje u sastavljanju šatora – koja grupa će brže. Tokom čitavog kampa boduju se jer oni budu podijeljeni u grupe, u patrole i imamo vođe patrole koje su odgovorne za njih jer njih bude četrdeset-pedeset, ne možeš sam to tako da je lakše podijeliti ih. Tokom tog dana i prije te velike igre druge imamo čitanje Svetog pisma i imamo sat vremena šutnje gdje su oni sva'ko u svom kutu, znači baš se moraju raspodijeliti u tišini i imaju razmatranje o tom dijelu o kojem smo pročitali. Ne mora to nužno bit' iz Svetog pisma, možemo uzet', ne znam, neku vjersku knjigu koju čitamo i iz toga koristimo nešto, naravno, prilagođeno djeci i uzrastu jer ih podijelimo, kažem, u samom početku. Nakon toga imamo drugu veliku igru

da im opet razbijemo to učenje malo (aaa). Velika igra je, ne znam, grupa traži grupu, znači, petnaest minuta nakon se kreće, tu se automatski koristi znanje koje su učili ranije jer se sa šifriranim pismom ostavljaju poruke, zadatci, otkrivaju se putni znakovi koji mogu bit' napravljeni od žala, grančica, baš je u sve uključeno u to. Nakon toga je dolazak, povratak u kamp, to jest ta igra završava nazad u kampu i imamo kratki ponovno odmor (aaa), večernja misa (aaa), večera i onda imamo slobodno vrijeme uz druženje, ali slobodno vrijeme uz druženje se nalazi na velikom igralištu gdje se pali vatra, naravno, u ograđenom prostoru jer skautizam, to jest kampiranje nije ako nema logorske vatre, uz logorsku vatru je uvijek gitara, nekakve zanimljive igre, druženje, pjevanje, slavljenje i s tim završavamo sa pjevanom krunicom Božanskom Milosrđu i na spavanje – jedanaest i po' ponoć, zavisi kako kad popadaju, bit je da ih izmoriš tokom dana (smijeh). Kampiranje smo imali na otoku Prviću, naš nacionalni otok je, to jest kamp na nacionalnoj razini nam je Zmajan, to je šibensko-zadarski akvatorij, to jest više u zadarskom možda, baš je negdi na sredini (aaa) i to je onako više za odrasle, za punoljetne, to jest od šesnaest pa plus. Prvić je onako za mlađi uzrast, mi smo prošle godine, pošto je to bija prvi kamp Splitsko-makarske nadbiskupije (aaa), bili na Prviću neka četiri dana i tu smo, to je ujedno bilo to prvo kao skautsko kampiranje Splitsko-makarske nadbiskupije. Sad drugo slijedi ovdje gdje imamo svetište u Kaštel Sućurcu na razini nadbiskupije i to će trajat tri dana. U kamp može doć ne'ko 'ko želi vidit' prvi put, doživit' katoličke skaute, upoznat' se sa katoličkim skautima i zaljubit' se na taj način u njih.

3.3. Voditelji vjerske aktivnosti i mladi

Vrsta podataka (intervju)

OVako, znači, što se tiče strukture združenja katoličkih skauta, imamo starješinu, odnosno predsjednika na razini nacionalnoj, to je dosada bio M. M. s tim što je on sad aktivno ušao u politiku i nama se automatski kosi sa našim statutom i on više nije (aaa) predsjednik nacionalnog vijeća ni tog svega, već smo sad u izborima i mi malo. Imamo kandidate, do kraja sedmog mjeseca ćemo imat novog predsjednika. Znači, imaš starješinu, nakon toga imaš nacionalno vijeće, nacionalno vijeće se sastoji od svake (aaa) nadbiskupije il' biskupije – njihov član, znači kao Splitsko-makarska, Šibenska, Riječka, Đakovačka. Zatim imaš, u to nacionalno vijeće ulazim ja kao predsjednica Splitsko-makarske nadbiskupije, a ispod mene imam svog, svoje vođe. Znači vođe su punoljetni ili stariji članovi skauta koji su položili obećanja, koji žive taj svoj skautizam jer skautizam nije samo onako, katolički skautizam nije ono samo kao dok nosiš maramu i košulju, nego je to jedan način življenja i vjere u to šta radiš. Imamo A. Š. koja vodi

OV; HDO; PM; BM

odrasle, to su baš samo odrasli punoljetni članovi. Ona ima i taj manji odred jer još nismo isprofilirali 'ko bi nam mogao to vodit' u Strožancu. Imamo J. M. koja vodi na (aaa), gdje su neokatekumeni na Neslanovcu. i imamo ovdje di sam ja odraslih. Ja sam za djecu, nekako sam se tu više našla jer sam i u vrtiću i to studiram, to jest to završavam tako da ono, tu mi je nekako sam bila lakša nego sa odraslima. Ja studiram predškolski, A., recimo, na turizmu, J. je na FESB-u, imamo dvije teologinje, to jest A. se vratila u Vodice, Imamo teološku, pedagošku pokrivenost, sve smo nekako izbalansirali, sa svih smo područja, al' se ono nadopunjujemo.

Ovdje u Kaštelima, Kaštel Sućurac i Kaštel Novi imaju zajedničke susrete jer je tako nekako zgodnije (aaa) i općenito su skauti podijeljeni u nekakve dobne skupine zbog toga da bi im bilo interesantnije i to što uče i to što rade, ali na kampovima smo svi zajedno baš iz nekog naglaska da bi se učili, mlađi od starijih i stariji od mlađih jer svi imaju naučit' jedni od drugi. Kod nas u Kaštelima prevladava nešto onako od šestog razreda pa naviše i punoljetnih imamo, ali (aaa) imamo i troje šta imaju sedam i mrvice su, al' su skroz hrabri kad idemo na kamp il' kad idemo planinarit', pređu dvadeset tri kilometra ovako pod punom opremom, da se ja nekad posramim. U Neslanovcu su većinom mali, do osmog razreda, baš J. ima puno malih. A. ima tako ka i ja, sve od šesti, sedmi, osmi pa do srednje škole i na Kmanu smo mi odrasli, svi punoljetni članovi. Šta se tiče tih dobničkih skupina, znam da imamo *dabrove, kune, vučiče, vukove, čuvare* – čuvari su punoljetni. To su unutarnji ti odredi. U župi svaki odred ima svog zaštitnika. Mi ovd'e smo odred, znači, najstariji odred je odred *Gospe na Hladi*, ispod toga imamo odred *Svetog Roka* i odred *Svetog Jurja Mučenika* – tu su Naš zaštitnik je sveti Juraj na nacionalnoj razini i njemu se molimo.

Znači, prijave su otvorene tijekom cijele godine s tim da se obećanja katolička daju samo jedanput godišnje. Kod nas je to obično za nekakav blagdan koji je naj (aaa), kako bi rekla, glavni u toj nadbiskupiji, kod nas je to sveti Dujam s tim da smo mi uvijek imali uoči devetnice svetog Dujma, tad imamo ta obećanja, a (aaa) znači, odaziv je tokom cile godine. Nemamo ništa, ono, striktno i, ajmo reć, da većinom smo otvoreni, nije nužno da je ne'ko katolik da bi se pridružio zdrugu katoličkih skauta, bitno je samo da je dobar i da ima volju za, ajmo reć, upoznavanjem Božje volje kroz prirodu pa onda šta se spozna. Kod nas je to bila druga godina kad sam ja preuzela vodstvo je broj sa nas deset skočija na šezdeset i to je bija onako baš, baš, baš veliki odaziv. Šta se tiče djece, tu su negdi, onako podjednako muško-ženski (aaa), ali među nama starijima, između nas starijih je više nas žena nego muškaraca, moram priznat'. Imamo samo dvojicu, je l', dvojicu punoljetnih.

Oratorij Don Bosco Kman

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Pa evo, znači, oratorij je originalno nastao u Italiji, to je originalna ideja svetog Filipa Nerija, no, međutim, najpoznatije provođenje u djelo je od strane svetoga Ivana Bosca koje je započelo u devetnaestom stoljeću u Torinu. Šta se tiče samog Kmana i salezijanaca, znači, nakon dolaska salezijanaca na Kman šezdesetih godina dvadesetog stoljeća, kroz same aktivnosti razvila se ideja o osnivanju oratorija te tamo osamdesetih godina (aaa) započeo je strukturirani rad sa djecom i mladima. (aaa) Tada počinju prva okupljanja u potkrovlju same crkve da bi se početkom devedesetih, kada se izgradio pastoralni centar <i>Ivan Pavao II.</i>, znači, u sklopu župe, započelo baš sa današnjim načinom rada u oratoriju gdje postoje različite aktivnosti i slično.</p>	OA; CA

3.2. Struktura vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Dakle, postoje (aaa), postoji nekoliko različitih vrsta aktivnosti. Prije svega, znači, oratorij kao aktivnost, znači za djecu (aaa), imaju tri različite vrste. Znači, to je svakodnevni oratorij, to je subotnji oratorij i to je ljetni oratorij. Svakodnevni oratorij, znači, Pjednostavno, to je druženje djece, strukturirano druženje djece i animatora u oratoriju, odnosno volontera u oratoriju sa nekim određenim ciljem tokom dana – znači, svaki dan je oratorij, odnosno igraonica otvoreni od osamnaest i trideset do dvadeset i jedan i trideset tijekom cijele godine. (aaa) Znači, jednostavno, postoje određene (mmm) stvari koje su tu, koje traju cijelu godinu, znači, ne znam, stolni tenis, u biti, otvoren je prostor za druženje sa, naravno, igralištem kao središtem salezijanskog odgoja. Igra djece je dijelom strukturirana s obzirom na, ovisno o tome šta je, uvjetno rečeno, planirano – po tom pitanju neke stvari su slobodne, postoji dio slobodan, dio je strukturiran. Znači, većinom su to stvari koje se odnose na, znači, nekakve aktivnosti koje bi bile više u zabavnom smislu tokom svakodnevnog oratorija, nekakve sportske aktivnosti, pa tu postoje, ne znam, stolnoteniska liga, postojali su različiti turniri, ne znam, u pikadu, u stolnom nogometu (aaa), jedan dio je rezerviran za sportske aktivnosti još u smislu dvorane, teretane i slično (aaa) i postoje, znači, različite druge aktivnosti koje su paralelno s time, znači, molitvene zajednice i slične stvari koje se, znači, u sklopu oratorija na svakodnevnoj bazi održavaju. Subotnji oratorij, znači, to je strukturirani program od strane animatora i salezijanaca za djecu od trećeg do osmog razreda osnovne škole. (aaa) Program se odvija na određenu temu tokom cijele godine, primjerice je li neka vjerska tema provučena kroz nekakve svjetovne svakodnevne stvari, pa recimo teme su bile: <i>Budi heroj ulice</i>, (aaa) <i>I mi bi u družbu</i> –</p>	VA; DA; ReA; ZA; EdA; PM; BM

odnosno, radilo se kroz priču *Družba Pere Kvržice* ili su se radile (aaa), radile biblijske teme pa se onda kroz nekakve svakodnevne stvari gdje su djeca mogla naučit' šta i kako se ponašat' po nekakvom tom vjerskom (aaa) načinu (aaa) razmišljanja (aaa) i u principu ima (aaa) za cilj kroz taj jedan kraći period, kroz subotu popodne, dat' jedan drugi način zabave i kvalitetnog korištenja slobodnog vremena – naravno, sve započinje i završava s molitvom. I ljetni oratorij, to je nekako najveća aktivnost koja postoji, najmasovnija, najkompliciranija je za organizaciju i sve. Znači, tokom četiri tjedna (aaa) oko četiristo djece od trećeg do osmog razreda (aaa), organizirano od ujutro od devet do popodne, do navečer do devet ima strukturirani program na određene teme, znači dva tjedna rade mlađi, dva tjedna rade stariji sa otprilike četrdeset-pedeset animatora, rade na određene teme, dolaze, imaju različite goste koji drže nekakva svoja svjedočanstva – bili su tu nekakvi poznati sportaši, glazbenici i slično koji daju neko svoje svjedočanstvo života, koliko vjera znači njima u životu i takve stvari..

Ujutro imaju jutarnji program, recimo, do ručka i nakon ručka ponovno, recimo, oko tri sata se ponovno vraćaju i budu do devet sati navečer. Djeca kada ujutro dođu, imaju za početak molitvu, imaju, ajmo reć, jedan igrokaz koji ih uvodi u temu dana nakon čega ide pojašnjenje te teme, nakon toga imaju, znači, podijeljena su u različite, imaju različite radionice koje su u smislu nekakve praktične radionice koje mogu služiti' za nešto korisno za život gdje uče, ne znam, izradu origamija, borilačkih vještina i to sve pripremaju animatori samostalno. Imaju, znači, nakon toga imaju obično, obično u jutarnjim satima dođe neki gost koji, ono, održi neko svoje svjedočanstvo pa, ne znam, bili su gosti Ivano Balić i Mijo Caktaš, Blanka Vlašić, Željko Babić, bio je glumac Trpimir Jurkić – znači, ljudi koji su, ajmo reć, tako poznati, ali su ispričali nekakvu svoju životnu priču koja može bit' nadahnuće tim mladima za nešto s čime se oni u budućnosti žele baviti, da budu nekakvi putokazi. Nakon toga bude pauza, recimo, za ručak. Nakon toga, kad se djeca vrate budu nekakve igre, druženja i slično, nekakva sportska natjecanja da malo se istrče, nakon toga ide se na zajedničku misu i nakon toga postoji zajednički večernji program koji je više onako zabavnog tipa – karaoke, nekakvo druženje i slično, film i tako, al' u principu bude ispunjeno tako da bude zanimljivo i raznoliko svaki dan. Struktura je slična svaki dan, sad ovisno o tome, samo je pitanje možda eventualno je li možda neki jednodnevni izlet ili nešto tako jer, znači, obavezno se organizira jedan poludnevni izlet, jedan cjelodnevni izlet i imaju svi naši oratoriji iz devet središta jedan zajednički dan, obično to bude u našem pastoralnom centru salezijanskom na Plitvicama gdje je bilo jedne godine tisuću i dvjesto djece kad su svi došli, ovaj, svi zajedno tako da, ovaj, imaju taj jedan zajednički dan,

tako da bude stvarno raznoliko i njima zanimljivo. Išlo se, ne znam, na Kninsku tvrđavu pa se dogovoriya zajednički vlak do Knina jer se neki nikad nisu ni vozili vlakom, imamo, ne znam, išli su u Šibenik u <i>Solaris</i> , išlo se na Brač, Klis, Sinj, znači di mogu još nešto dodatno, neke zanimljivosti još vidit', naučit'	
--	--

3.3. Voditelji vjerske aktivnosti i mladi	Vrsta podataka (intervju)
<p>Općenito, zaduženi su za vodstvo salezijanci u suradnji sa svojim suradnicima, animatorima i općenito laicima. Glavni cilj je, znači, odgoj mladih i sprječavanje, preventiva njihovih devijantnih ponašanja. Aktivnosti vode znači većinom animatori, volonteri i suradnici u suradnji, naravno, u koordinaciji sa salezijancima, ali u principu, znači, većinu stvari vode laici. Dakle, ovako što se tiče samih voditelja i koordinatora svega toga, zavisi od aktivnosti, ali recimo među suradnicima, znači, župnim suradnicima i laicima većinom su to visokoobrazovani ljudi, profesori, pedagozi, socijalni radnici, odgajatelji većinom, naravno, uz podršku salezijanaca. A šta se tiče samih animatora koji rade s djecom, oni su većinom srednjoškolci i studenti različitih zanimanja.</p> <p>Dakle, ovisno o aktivnostima, znači, stvarno trudimo se da imamo ponudu za sve, znači, od onih najmanjih do onih najstarijih tako da su određene aktivnosti samo za onu djecu koja još možda ne idu u školu, za onu koja su, znači, kao ljetni oratorij je, recimo, od trećeg razreda do osmoga, imamo ponudu za srednjoškolce, imamo ponudu i za starije, ali to je većinom u smislu nekakvih sportskih aktivnosti. Recimo ljetni oratorij kao nekakav orijentir (aaa) ima oko četiristo djece prijavljeno koja više nisu djeca s Kmana, nego ima iz cijelog grada i okolice (aaa), dok za ove, ajmo reć, svakodnevnne aktivnosti dok je školska godina, recimo, imamo možda nekih po pedesetak mladih aktivnih svaki dan, a tokom ljeta i preko sto. Znači ovako, radi se na principu tko prvi – njegova djevojka (smijeh), prijave za ljetni oratorij su obično, ne potraju niti dva dana zato šta najavimo dovoljno rano tako da djeca već budu spremna i, jednostavno, po dolasku sa roditeljima se prijave i ispune prijavnicu i sudjeluju.</p>	OV; HDO; PM; BM

Vjeronauk za mlade

3.1. Povijest vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
Vjeronauk za mlade je pokrenut dvije tisuće i osamnaeste, znači, u rujnu dvije tisuće i osamnaeste godine. Pokrenuo ga je don I. T. nakon što je došao na službu župnika u Split. Znači, pokrenuo ga je zajedno, u biti, s nekoliko suradnika svojih animatora,	OA; CA

<p>salezijanaca suradnika koji su, eto, ovaj (aaa), prihvatili tu ideju da se to pokrene. Različito kmanskog vjeronauka za mlade u odnosu na druge je kontinuiranost, znači, tjedan za tjedan. Postojali su vjeronauci koje je drža fra A. V., ali nisu bili na tjednoj bazi, postojali su različiti drugi susreti, ali koji ili su bili otvoreni za samo određenu skupinu ljudi, ili nisu bili na redovitoj bazi i jednostavno prepoznata je mogućnost koju smo htjeli iskoristiti i na taj način je krenulo, zaživilo.</p>	
--	--

3.2. Struktura vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Znači, vjeronauci se održavaju od rujna do svibnja svaki četvrtak od dvadeset i trideset do, recimo, dvadeset jedan i trideset-dvadeset i dva, ovisno. Održava se u crkvi Marije Pomoćnice na Kmanu.</p> <p>Znači, don I. napravi uvod u temu jedno petnaestak-dvadeset minuta, da nekakve općenite podatke nakon čega slijedi nekakva aktualizacija, odnosno povezivanje sa ovim, sa današnjim svijetom i načinom života i tako to sve možda spojiti. Nakon toga postoji mogućnost postavljanja pitanja, znači, dok naš bend odsvira koju pjesmu, prikupe se pitanja i don I. pokuša odgovoriti na njih što više, naravno, ona koji su povezana s temom. I nakon toga slijedi jedno kratko klanjanje, petnaestominutno klanjanje. I nakon toga druženje u oratoriju.</p>	<p>VA; MA; DA, ZA; EdA</p>

3.3. Voditelji vjerske aktivnosti i mladi	Vrsta podataka (intervju)
<p>Vjeronauk, znači, drži u devedeset osam posto slučajeva don I. T. uz iznimku ponekad, ovisno o temi, imamo određene goste pa ako neko specijalizirani u nekoj temi ili nešto, ako je slobodan i može i želi doći održati to predavanje, onda ga održi. Ne mora bit svećenik, bilo je i nekoliko laika, ovisno o temi jer, naravno, o predbračnoj čistoći ne može baš toliko svećenik pričati iz praktičnog iskustva koliko može jedan bračni par. Pa prvu godinu održavanja vjeronauka su to bili većinom studenti i stariji, dok je recimo ovu godinu dok se vjeronauk održavao većinom su prevladavali srednjoškolci, ali, znači, od krizmanika pa nadalje, znači treći-četvrti razred srednje škole do trideset. Recimo da je najposjećeniji vjeronauk bio dvjesto pedeset ljudi, ali nekako prosjek je između sto i sto dvadeset ljudi. Možda je bilo malo više djevojaka nego mladića.</p>	<p>PM; PMSr; PMS; PMRa; BM</p>

Prilog 4: Drugo istraživačko pitanje – odgojni aspekti vjerskih aktivnosti za mlade u Splitu

2=1

4.1. Teme/sadržaji vjerskih aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Evo, bilo je i tema koje su vezane konkretno (aaa) i za parove, i za supružnike. Bila je tema vezana za prijateljstvo, bila je tema vezana za samaštvo, pa i evo i ta tema <i>Zar stvarno misliš da je zaljubljenost ljubav?</i>, dakle, što je tu ljubav, ljubav je jedna veća, važnija dimenzija, bilo je tema, evo i o zasebno o muškarcu, zasebno o ženi. Tako da smo imali, mislim da smo evo svaki put se potrudili i dovesti predavače koji mogu i kvalitetno (aaa) predstaviti tu temu. Što se tiče odabira tema (aaa) najčešće to bude projekt jedan (aaa) interni dogovor organizacijskog tima, ali nikad zatvoren prema upitima i zahtjevima tih pojedinaca koji dolaze na susrete. Tako da smo i kroz anketu pitali (aaa), raspitali se o njihovim željama (aaa) i njihovim (aaa) sugestijama koga žele čuti na susretima, ali kroz jedan osobni pristup.</p>	<p>DA; EdA</p>

4.2 Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost	Vrsta podataka (intervju)
<p>Evo moj nekakav osobni dojam da (aaa), najčešće možda dolaze osobe koje još uvijek nisu sigurne koji je njihov poziv – jesu li pozvani na jedan posvećeni život kroz redovništvo, svećeništvo ili su pozvani na bračni, obiteljski život. Zapravo, cilj ovoga projekta jest na nekakav način pomoći im to razlučiti, a ukoliko su već odabrali taj drugi, dakle, poziv, ne manje važniji – obiteljski i bračni, da se u tome usmjeravaju, da slušaju teme koje su iznimno važne za jedno hodanje mladića i djevojke, za jedan period zaručništva, za, evo, period braka koji kako kažemo <i>od tog časa do kraja života</i> i da na takav način olakšamo, da nešto što možda nikad nisu imali priliku čuti, tu mogu poslušati, upiti ili dobiti nekakav savjet, dobiti nekakav odgovor koji na neko pitanje koje se njima možda stalno postavlja. Dakle, evo, pomoći im u onom za što su se oni odlučili. I zato, kroz tu mogućnost pitanja i odgovora predavačima ili nekome tko svjedoči, mislim da njima jako znači da oni mogu (aaa) postaviti to pitanje bez nekakvog ustručavanja i na njega dobiti odgovor. Mi kad kažmo da je 2=1 projekt dio jednog splitskog Skac-a, odnosno Studentskog katoličkog akademskog centra, naglasak je na katoličanstvu, katoličkoj Crkvi. Ali kakva bi bila katolička Crkva kad bi ikog isključivala. Tako da stvarno, bilo tko tko se osjeti pozvanim doći na nekakav susret i da ga tema privuče, da ga predavač privuče, nikome nije zabranjeno doći, nitko nije isključen, prema nikome nije zatvoreno – tako da 'ko god želi. Evo, trudimo se to nešto pozitivno o projektu</p>	<p>DOi; DOd</p>

iznijeti drugima i na takav način ih privući.

Ljetni kamp za mlade na Braču – Dračeva luka

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Htio bi reć' par riječi o tom (aaa) trećem terminu na kojem sam ja bio prošle godine i gdje smo prvi put (aaa) eksperimentalno prošli kroz taj (aaa) program <i>EdukatoraID</i>-a, <i>Talent4You</i>-a i koja se, ovaj, provodi isto tako i ove godine u trećem terminu i onako dosta brzo je popunjena jer je zaista prepoznata kao vrhunska kombinacija (aaa) odmora, ljetovanja, rada na sebi, proučavanja svojih osobnosti. (aaa) Kad sam pisao osvrt na, na, na taj, taj projekt koji smo prolazili (aaa), i sad se sjećam da sam napisao da sam više naučio o sebi u tih sedam dana, nego u svim godinama svoga života ranije. (aaa) Neke stvari mi smatramo da je to normalno, neke naše osobne stavove (aaa), pogledi na svijet, reakcije, kako reagiramo na, na, na okolinu, na podražaje drugih oko nas. Znači, ja sam ono prvi mislio da smo svi isti, da svi, svi isto reagiramo. Međutim, kad smo tamo malo razgovarali, kad smo gledali, ovaj, (aaa) osobnosti koje imaju drugi oko sebe, onda sam ostao onako zapanjen. E, onda sam tu zaista shvatio onako da je svatko od nas jedinstven, da je svatko od nas drugačiji, da svatko od nas ima neke skrivene talente koje treba otkriti. E, sad, mnogi bi tu mogli promislit' kako, ne znam, mi tu razgovaramo o nekim talentima tipa, ne znam, ovi ima talent za ekonomiju pa bi treba otić' na ekonomiju, ja imam talent za pčelarstvo, pa se zato bavim pčelarstvom, ne. Ulazimo (aaa) puno dublje (aaa). E, sad nisam stručnjak baš za, ovaj, za, za <i>Talent4You</i>, ali proučavaju se te naše osobnosti, naši temperamenti (aaa). Postoji, znači, tim koji s nama radi, postoje neki testovi koji mi rješavamo prije samog kampa kako bi oni se znali pripremit', ovaj, baš za nas, pripremit' sve materijale koji su im potrebni. To su ti Galupovi, ovaj, testovi. I ne znam, ja sam otkrio moj prvi talent je da sam dobar strateg (aaa). Ja uvijek o svemu razmišljam i (iii) jednostavno, to je moj način funkcioniranja, da sam unaprijed pripremljen za svaku situaciju koja me može zadesiti, tipa, ne znam, evo, našeg druženja, posla, bilo čega. To je zaista bila novost za mene jer sam smatra da to svi rade. Ali, u biti, ne, to je moj način funkcioniranja. Ja tako opipavam svijet oko sebe (aaa). I recimo, taj moj talent dobar je kad imaš neki vlastiti biznis, kad radiš u nekoj tvrtci na vođenju jer, jednostavno, razvijaš razno razne strategije i koji god scenarij da se desi, ti već imaš unaprijed pripremljeno rješenje i (iii) možeš brzo, brzo odreagirat', a brza reakcija je ključna u određenim stvarima, je l' – kol'ko brzo reagiraš, tol'ko si dobro spasija situaciju. Zaista, evo ranije, dok to nisam znao, puno me je češće bolila glava. Što želim reći (smijeh)? Ovaj (aaa), kako razvijaš strategije (aaa), tako, tako razvijaš i (iii) dobre</p>	DA; RA; ReA

i loše situacije u glavi. I onda, recimo (aaa) drugi moj veliki talent kojeg ja imam je *belief* – kao jedna potreba za vjerom. Zaista, evo, spontano onaj 'ko me dobro prati, 'ko me dobro sluša, može povezati', znači, ja 'vam razmišljam i o dobrim i o lošim situacijama i stvarima koje me mogu zadesiti i zato mi je tu potreban jedan talent za vjerom da će sve biti onako dobro, da sve stavim u Božje ruke, da se naučim prihvaćati Božju volju (aaa), da sam svjestan toga da sam ljubljeno Božje dijete koje Bog itekako voli i da sve što se događa u životu se dešava s razlogom. I zaista, evo, kroz ovaj moj neki duhovni rast i rad na sebi, zaista sam shvatio (aaa), to mi je jedan od voditelja, ovaj (aaa), *Edukatora* reka, zaista imam tu neku milost od Boga da znam prepoznati' (aaa) što mi je i koja životna situacija donijela u životu. Obično kad pričamo o tim situacijama nekako pričamo o negativnim životnim situacijama jer one su onako dosta (mmm) izražene i izazivaju povećani kaos u našem životu i mi smo na njih posebno osjetljivi pa posebno o njima razmišljamo. Ovaj, sad (aaa), svaku tu situaciju prepoznati' kao Božji dar i izvući' iz nje vrhunsku stvar, znači, kapljicu, kako bi ja reka (aaa), kapljicu života (aaa), zaista to mora biti' Božji dar. Jer svaka ta situacija čovjeka itekako boli, je l', udari te, ti si pun emocija, opipavaš to. Ljudi budu nekako razočarani, frustrirani, a ja, vidiš, u stanju sam od toga negativnog iskustva prepoznati' vrhunsko pozitivno iskustvo. Cijeli život ja doživljavam k'o jedan mozaik – slažu se puzzle. (aaa) Puzzle su se slagale i prije i kasnije, ali tek nakon tih stvari, kad sam ja upoznat s njima, e onda ja vladam s njima, kad ih poznajem. Znači, zato sam reka puno više me glava bolila u određenim situacijama jer nisam znao kako ja funkcioniram, što ja, koji su moji mehanizmi s kojima ja mogu raditi' u svakodnevnim životnim situacijama, kako odnosima s ljudima, tako u poslovnim prilikama, ne znam, ljubavnim prilikama (aaa), čemu god. Imam taj jedan talent (aaa), taj navodno svi žele imati', a to je *maxymiser* (aaa). *Maxymiser*, u principu, znači da taj talent imaju kao, ajmo reći, neki lideri, vođe. Ovaj, sad, uvijek guraš svoju ekipu, svoj tim i samog sebe da želiš više. E, tu postoji jedna zamka da upadneš u onaj jedan, jedan, jedan (aaa) dio kad možeš reći' da si nezasićen. Znači, da, da izbjegneš onoj, onoj skromnosti koja, koja je potrebna svima nama u životu. E, znači, taj talent nije (aaa) nezasićenost, ali u skromnosti da te gura naprijed, da uvijek želiš postići' više. Pozitivna ambicija, da uvijek želiš potaknuti okolinu, i samog sebe i sve oko sebe na akciju da budemo bolji. Sad kad ti poznaš stvari o kojima pričaš, e onda ih možeš prepoznati' i držati' u granicama, ali ranije, dok ja ne znam ništa o tome, često lutaš pa ideš iz nekih krajnosti u krajnost i prelaziš sve te granice. Zato kažem, zadavali su mi više glavobolje (smijeh). Shvatio sam da sam onako dosta kompleksan, ovaj, i (iii) da smo svi različiti.

4.2 Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost	Vrsta podataka (intervju)
<p>Kad prođeš te neke stvari (aaa) i kad te one dotaknu, ti više nikada nisi ista osoba koja si prije bio – možeš bit' jedino bolji. (aaa) Reka sam već da su naši životi pretrpani sa svim i svačim, svakakvim sadržajima, stvarima koje nas u nekim situacijama više opterećuju, nego nam, nego nas ispunjavaju, pomažu nam. Ovaj, tako da, to je nekakav plod kampa – da jednostavno više cijeniš prave stvari, a stvari bez kojih možeš prepoznati ih lako, stvarajući taj jedan osjećaj (aaa) za prolaziti' kroz svakodnevna iskustva. Nekako sve to vodi da u svijetu kaosa i, ne znam, trke, zbrke (aaa), svega-čega, ti znaš pronaći mir. I znaš promisliti' u kom pravcu ide tvoj život, znaš preispitati' sebe u određenim životnim situacijama i znaš ispravno odrediti' smjer, kompas. Najveća dobrobit (aaa) kampa – Bog je uvijek uz nas, ali mi nismo uvijek blizu Bogu. U tih sedam dana na Braču, kad se isključe mobiteli, kad se ti isključiš iz vanjskog svijeta (aaa), e sad je problem izraziti' se tu riječima, ali pokušat ću ovako: doslovno počmeš opipavati' Božju prisutnost oko sebe, znači u toj svakodnevici koja je ispunjena radom, molitvom (aaa), duhovnim proučavanjem, ti jednostavno počmeš osjećati, doslovno opipavati' kol'ko ti je Bog blizu. Bog je, kažem, uvijek uz nas, ali u životnoj svakodnevici koja je ispunjena sa svime i svačime i što nam stvara svakojaku zbrku, mi to ne možemo osjetiti'. Znači, treba čovjek biti' jak u glavi da u takvim životnim situacijama može u svakom trenutku pronaći mir, pronaći Boga pored sebe i jednostavno napraviti egzamen, napraviti ispit savjesti, procijeniti' je li to dobro za tebe, je li to loše za tebe, koje ti to plodove donosi, želiš li ti uopće tamo, želiš li se uopće upuštati' u to, u takve nekakve životne situacije s kojima se svakodnevno susrećeš. Lakše donosiš odluke i (iii) biraš onu ispunjeniju, sretniju stranu života. To mi je kasnije pomoglo u razaznavanju Božje volje za moj život, prepoznavanja tih nekih loših (aaa), ajmo pod navodnike staviti, teških, loših životnih situacija koje su te nekad malo i oparile u životu, ovaj, prepoznaš koji su to plodovi koji su tu došli i onda jednostavno voliš i ta loša iskustva. I sad, recimo, da se meni sutra desi nešto loše, nešto teško, OK svi smo, kažem imamo emocije, svaka emocija je pozitivna (aaa), malo te to sve povrijedi i (iii) nemoguće je izbjeći' na prvu takav neki osjećaj koji, koji se desi u tebi, ali ti vrlo dobro znaš da iza toga nešto stoji i (iii) trudiš se u tom prepoznati' ono dobro, ovaj, što ta situacija donosi, što ti Bog pruža, je li'. Znači, meni je u sjećanju ostalo od prošle godine (aaa) kad nam je don P. G., inače župnik (aaa) tad je, prošle godine bio u Pučišćima na otoku Braču. Ovaj, on je bio duhovnik nama u tom trećem tjednu kampa kad sam ja bio sudionik (aaa). Pred kraj, onako, dosta smo otvoreno razgovarali i u jednom nagovoru ispričao nam je, kaže: <i>Vi ćete se sad vratiti' u svoju životnu svakodnevnicu (aaa). Svi će na</i></p>	DOoi; DOD

vama prepoznat' promjenu. Kad se vratite svojim kućama, bit' ćete drugačiji. I(iii) moj je savjet: Nemojte im početi' pričati' šta je ovdje, šta ste ovdje doživjeli jer vi ste doživjeli, a oni da bi to shvatili, moraju doživjet. Teško je ispričati'. Tako da ja odma' na početku ove cile priče želim se ogradiť na neki način (aaa). Ja ću možda zvučati' kao čudak, je l', dok ću pričati' o nekim stvarima jer (aaa) svakako ne'ko kad te promatra iz životnog komfora svoga doma, kad ti spomeneš da svaki dan tamo moraš nositi' (aaa) vodu u kamp, dizati' to na visinu od sedamsto metara nadmorske visine (aaa), da moraš nositi' namirnice koje ćete jest svaki dan, da nema mobitela, da nema, jednostavno nema, jer nema tu ni struje, ni vode, ni nekakvih osnovnih životnih uvjeta kojima smo mi navikli živiti'. Ali, to je zaista potrebno da bi dotakli sami smisao kampa. Znači, tih tjedan dana svakako je bilo jedno (aaa) jako pozitivno, jako milosno iskustvo u mom životu koje bih svakako želio ponoviti'.

3D formacija

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Sad ne znam točno koja je bila na temu radionice empatija. I uglavnom nakon toga je rasprava, na primjer tu smo imali slučaj blagajnice koja je imala loš dan i onda se, ne znam, izdere na nekoga (aaa) kupca ili tako nešto i onda zapravo možemo na nju gledati, ne znam, ajme kako je grozna, zapravo empatija je bila možda da sagledamo, možda je i ona danas imala loš dan, možda je i tako dalje, možda ima problema kući i tako to. I zapravo, na takav način i oni, zapravo, otvaraju neke šire sebi vidike, raspravljaju možda o nekim svojim slučajevima kad su oni reagirali neempatično na ljude i onda ih potičemo, mislim, kroz tu radionicu zapravo trebali potaknuti' da postanu empatični.</p> <p>Na primjer, prolazimo, ne znam, tipa problem, imamo temu strah, onda će oni zapravo, u toj radionici je (aaa) čega se vi najviše bojite, neće animator pričati' o tome što je strah, nego će polaznici pričati' o svojim najvećim strahovima. Na takav način su koncipirane radionice, tako da se, praktički, polaznici moraju i ne moraju otvoriti'. Nama je princip da mi kažemo da se oni ne moraju otvoriti', da (aaa) zapravo ne forsiramo niti jednog sudionika, polaznika na to, ali su radionice napravljene tako da ako se ne otvore, onda vjerojatno, oni se sami osjećaju da nisu dio grupe zato što drugi rastu, oni ostaju na tome.</p> <p>Empatija, ispravna ljubav prema sebi, obogaćivanje različitostima, koliko je važno biti' drugačiji, različit, onda smo imali, radili smo onaj disk, graf boja, temperamente (aaa), onda imamo empatija, strah (aaa),</p>	<p>DA; EdA</p>

<p>emocionalne reakcije (aaa), imamo kreposti, to su na kraju godine. To je kroz prvu godinu.</p> <p>Teme su koncipirane prema tjednima duhovnih vježbi (aaa), znači da tipa obrađuju područje ljubavi i područje grijeha, područje rana, područje muke Kristove i uskrsnuća, al' kroz neki njihov osobni dio. (iii) I nakon toga idu duhovne vježbe.</p> <p>Ali, ono što smo mi, kako je bio koncept je bilo da smo imali predavanja o aktivnom djelovanju, kako pripremit' projekt, kako realizirat', onda smo njih poticali da pripremaju, mi to zovemo eksperimenti za prvu i drugu godinu.</p>	
---	--

4.2.Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost	Vrsta podataka (intervju)
<p>Mislim da se prijave zato što vide promjenu u drugom, osobi koja je već polazila taj projekt, to već svi budu prijatelji od naših polaznika ili ljudi koji sami svjedoče, zapravo, što se njima dogodilo. Evo, na primjer, banalan primjer, imali smo predstavljanje 3D formacije na Misi mladih. Jedan momak je trebao svjedočit'. Međutim, ovaj, malo se on zeznio i nije to dobro odradio (smijeh). Ovaj, trema ga oprala i to. I onda je, u biti, kraj te osobe koja se prijavila šidila jedna cura i ona pita: <i>Šta je ova 3D formacija? Šta je ovaj reka?</i> I onda je ova do nje prepričala i zapravo ona se odlučila na takav način prijavit', tako da (aaa), ovaj, mislim da ih, zapravo, kad vide promjenu na ljudima oko njih jer ljudi kroz 3D nekako dobiju prijatelje prije svega i to su prijatelji koji najčešće ostanu do kraja života (aaa). Sazriju, počnu radit' dublje na sebi, promišljat' dublje o sebi. Ne mogu reć' da su ljudi nakon tri godine formirani jer smatram, mislim da ima treba puno duže perioda da ljudi prođu kroz sebe, te neke stvari i ta neka pitanja. Na primjer, mogu reći da ja sam sad već šestu godinu u projektu – prvo sam bila polaznik, onda sam bila animator, sad sam koordinator i (iii). Znači, mogu reć' da i sad bi mogla opet prolaziti kroz 3D, možda sa nekim ljudima koji su možda ozbiljniji, ali mi smo toliko neistraženi, toliko duboko se u nama kriju rane i problemi kroz djetinjstvo koje smo imali i tako dalje. Tako da smatram da je zapravo formacija cjeloživotna i da nije konačna nakon te tri godine. Pa ja sam gledala, zapravo, meni je brat bio polaznik 3D formacije i zapravo vidila sam da se nešto dogodilo i bilo mi je baza gledat' da on ima sad tu neku ekipu od deset ljudi, on nikad nije bio po ekipama pa mi je to bilo kao <i>wow</i> i, jednostavno, u tom trenutku života mi je trebalo nešto. Tražila sam tad, ono, sve živo moguće i onda, zapravo, to je bio moj motiv da se prijavim na 3D. Tako da, mislim stvarno, ljudi koji su prošli 3D projekt su najbolja promocija projekta. Pa ja mislim da je meni, ono, 3D promijenija život, Bog kroz 3D, naravno, ali (iii), ne znam, ja bi samo vratila se na to da je prije šest godina, kad sam krenila na 3D, da sam</p>	<p>DOoi; DOD; DOs</p>

<p>bila osoba koja nije bila pomirena sa seбом, sa ljudima oko sebe, bila sam osoba koja je mucala, bila je u strahu od drugih ljudi, od svega, susreta, bilo čega i ne mogu reć' da danas, nakon šest godina ono sam idealna i tako dalje. Al' mogu reć' da kroz te radionice, kroz susrete s tim ljudima, zapravo, smatram da najviše susret s osobom i njegovo iskreno svjedočanstvo minja mene tako su me prominili i svi ti ljudi koji su prošli kroz tih šest godina naša sam sve (smijeh) kroz formaciju – kad sam ja bila animator moji polaznici, kad sam nakon toga postala koordinator, meni je nekako čast surađivat' sa socijalnim pedagozima i dosta sam se zapravo ja sama orijentirala prema tom području, dosta me to zanima, čak sama proučavam neke stvari – čitam psihoterapeutske knjige tako da, ovaj, ne znam, ja mogu reć' da (aaa), ne znam, veliki rast u svim poljima. Nekidan nam je jedan momak napisao da, radili smo evaluaciju od druge godine, i onda je on reka, napisao: <i>ajme, 3D je predobar projekt, naša sam sebe, naša sam curu u 3D-u, naša sam sve</i> (smijeh). To mi je bilo nekako (smijeh), mislim da ću to iskoristit' za promociju (smijeh)!</p>	
--	--

Ignis

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Znam da smo imali radost i da smo to baš odlučili zato što smo primijetili da toga mladima dosta nedostaje. I onda smo izabrali nove ljude koji su tako iz Obnove isto – voditelje zajednice koji su onako pravi primjer te radosti pa smo njih zvali. (aaa) Znam da su dvije cure bili govorile o ozdravljenjima svojim, al' više kao kako su kroz to pronašle Boga i put svoj, sad, ne sićam se točno kako su se teme zvale. I (iii) također imamo prijatelje iz Zadra, znači jedna zajednica mladih iz Zadra, <i>Misionari svjetla</i>, oni su isto tako došli jedan put pa, znači oni su isto mladi, pa su njih dvoje iz zajednice – tadašnji voditelj i još jedna cura došli pa svjedočili. On je baš dao svoje svjedočanstvo o tome kako je na tom prijelazu iz srednje na fakultet upao, ovi, u drogu i onako, to je baš malo skrenuo s puta i onda kako ga je privuklo kroz pjevanje, kroz te zajednice i slično. A ta cura je pričala o svome odnosu s bivšim momkom (aaa), kao na koji način su živjeli tu svoju vezu i kako je ona došla do toga da više ne bude s njim jer oni su se, mislim čak da su se bili zaručili, i onda je ona shvatila da to nije to, da joj nešto ne odgovara, ali kako je jako teško doć' do toga da tu osobu trebaš ostavit' i kako je, zapravo, do tog došla kroz molitvu i kroz razgovor s tom osobom, tako da je sve na kraju dobro ispalo.</p>	DA;EdA
4.2. Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost	Vrsta podataka (intervju)

Dakle, nama su susreti ponedjeljkom što je, onako, malo čak i nezgodno jer je početak tjedna, ali ono što smo primijetili i što smo već tako (aaa) za par medija i govorili da jednostavno dođeš na taj susret, ne da ti se, nemaš volje, jednostavno jer, na primjer, ja sam znala bit' po cijeli dan na fakultetu, doć' doma, na brzinu nešto pojest' i vratit se nazad. Jednostavno, kome se to da? I onda dođeš, i tu sjedneš tako, malo moliš se s ljudima u tom zajedništvu, jedinstvu, dođeš bliže Gospodinu i onda s'vatiš da odjedanput sav taj teret kojeg si imao je nestao. I dakle, to je prva stavka šta se tiče pogotovo tih malih susreta, šta jednostavno u tom nekom odnosu s ljudima se stvara nešto, tako predivna atmosfera da Bog ulije mir i milost da možemo nastaviti ostatak tjedna. Tako da, taj ponediljak mi se na taj način sviđa što nam omogući snagu za dalje kroz tjedan. Onda na tim većim susretima (aaa), onako još nismo došli baš do biti koju želimo ponuditi mladima, al' u principu je bit dublje spoznanje Boga kao nekog 'ko je živ, koji nije tu samo sa strane da nas gleda ili nešto, sudi nam, nego je baš živi i s Njim možemo stvarati odnos na čemu, zapravo, ovako s članovima zajednice baš najviše inzistiramo da sva'ko pronade svoj odnos s Bogom kroz svoju osobnu molitvu i osobni način komunikacije s Njim. Pa onda zapravo, vrhunska stvar u karizmatiskim zajednicama te karizme koje su, dakle, darovi koje nam Bog daje po Duhu Svetomu, ali u principu se to može prepoznati kroz bilo koji talent osobe, koji onda Bog izbrusi ili čak ako neka osoba misli da nema nešto u sebi, Bog joj to pokaže, Bog to izbrusi i onda ona to može iskoristavat' na svoju izgradnju i izgradnju drugih. Tako mi je vrhunska stvar (aaa) ta jedna cura, dakle ona ide u glazbenu školu, na solo pjevanje i nama više inače svira gitaru, ne pjeva toliko, al' onako često bi razgovarali s njom (aaa), pružali joj podršku (aaa), onda bi ona kroz naše primjere, jer smo mi dosta stariji od nje, vidjela kako se zapravo otvoriti, kako skinuti te neke svoje maske i kako to sve donijeti u molitvu i da iz toga proizađu plodovi. I onda je to nju baš potaknilo, da kroz ovo cijelo vrijeme korone, radi dosta na sebi, što je dovelo do toga da, kad smo izašli vanka prvi put, znači nas ljudi svako malo zovnu negdje da idemo svirati ili, ne znam, bilo šta šta treba, pa smo to bili u Turjacima na trodnevnici svetog Ante i ja sam trebala pjevati, ona je trebala samo svirati, i na kraju sam ja njoj rekla: *ako ti želiš, ja te ne želim siliti na to, ali ako ti želiš, ti reci koje bi ti pjesme pjevala i možeš ih slobodno pjevat'*. I to je dovelo do toga da smo mi čak uspiale ukomponirat' neke duete da možemo obje pjevat onako višeglasje, bla, bla, bla. I to je tako predivno zvučalo (aaa) da, znači, tribali smo nositi jedan razglas s kojim se može prispojiti' samo jedan mikrofon i gitara, a na kraju smo došli do razglasa da možemo imat' i dva mikrofona i gitaru da ove cure koje su držale, kao molitveni dio meditacije i to, imamo mikrofon i za to jer to koliko se ona otvorila kroz taj cili proces kroz koji smo mi prošli kroz ovu godinu dana, je nevjerovatno, a činjenica da ima

DOd; DOoi; DOs

šesnaest godina i koliko toga još može ponudit'. Šta je još važno šta bi htjela spomenut' je to zajedništvo na kojem se inzistira u CHARIS-u općenito, pa tako i u Katoličkoj karizmatskoj obnovi u Duhu Svetom u Crkvi u Hrvata, mi se međusobno dosta spajamo, toliko da postoje nekakve službe koje onda (aaa) se međusobno ujedinjaju. Tako na primjer, postoji služba slavljenja pa se svi koji služe slavljenju se nađu barem jedanput godišnje i onda glavni koordinator slavljeničke službe drži nekakva predavanja ili dođu neki drugi ljudi sa strane i slično. Pa sad, nedavno je službeno nastala služba za mlade, šta je isto vrhunska stvar jer se onda spajamo s mladima iz cijele Hrvatske koji su u jednakim zajednicama kao što su velike zajednice tipa *Božja pobjeda*, *Nanovo rođeni*, mladi iz Slavenskog Broda, pa se spajamo s ovima iz Istre. Ono saznajemo zapravo kol'ko nas ima i to nam daje novu snagu, to zajedništvo upravo. I onda smo baš ovu zimu smo imali zajednički susret u Međugorju. To je bija prvi susret mladih Obnove, dakle samo su bili mladi. Bilo nas je oko četiristo, ako ne i više. To je bilo za doček Nove godine, što je onda opet jedan predivan način na koji smo ušli u Novu godinu kroz klanjanje, pa kasnije i druženje i sve to. I ono što mi se isto svidjelo je koliko takve, to je na neki način bila čak duhovna obnova iako je možda čak više bila konferencija, donijeli su nam dosta tema i slavljenje, i molitve, baš se duboko ušlo u svako područje i jako je lijepo teklo. I ono što je to kasnije donijelo, donijelo je jako lijepe plodove jer tipa neki koji su tek počeli dolaziti' u zajednicu, nisu još upoznati s karizmama, sad vidim koliko ih to više zanima, koliko ulaze dublje u to, i ono neki dar, tipa kao što je dar molitve u jezicima, glasolalija, koja je ljudima prečudna, onako, upravo te takve situacije otvore za to jer shvatiš da je to zapravo nešto totalno normalno, a ne nešto nenormalno. Dodeš tu među mlade ljude koji su u potpunosti normalni, završili su fakultete ili rade, i vidiš da su kvalitetne osobe i onda shvatiš da to nije ništa čudno i nenormalno i da žive svoju duhovnost normalno. I pogotovo je dobro bilo što, kako smo bili u Međugorju, bila je vidjelica, došla je svjedočiti', pa taj odnos s Gospom i to sve i naglasak na sakramentima, to mi je vrhunska stvar jer se možda stvara kriva slika da smo malo luđaci, ali u principu je veliki naglasak na Crkvi i onome što Crkva nudi, a karizme su tu samo da pomognu jedni drugima i da izgradimo sebe kao osobe. Prva stvar su te karizme koje onako, pogotovo, ako ljudi dođu na manje susrete, onako to ih zainteresira pa ih to i privuče, pa onda tu budu, samo šta kod takvih ljudi dosta pazimo jer, zato što sam maloprije rekla, želimo da se veća pozornost usmjeri na to da osoba ima svoj osobni odnos s Bogom, nego da razvija svoje karizme jer to je nešto sporedno, bez toga se možeš spasiti'. Znači, to je jedna stavka, druga stavka je, što sam isto primijetila da nam znaju reć' kao da prihvaćamo dosta ljude iako smo mi dosta primijetili da možda na tome može čak poraditi, al' kad vidimo da je neko novi došao, odmah

pridemo, odmah pričamo s ljudima, pitamo ih kako im je bilo, čime se bave, baš uđemo, onako, dobro s njima i odmah neko uđe u komunikaciju s njima i ovako priko nekih društvenih mreža pa dođu ponovo i, ovaj, e, tako da neki znaju dolaziti samo zbog društva. (aaa) al' onako, uvijek se vidi da se nešto drugo događa u pozadini i na tim velikim susretima isto ljudima bude onako prelipo. Al' prvo želimo da ove ljude koje imamo, da se oni izgrade na nekoj razini da su sigurni u to šta rade pa da se onda mogu davati kvalitetnije drugima koji će se onda, također, izgrađivati i nastavljati dalje cili ovaj proces. Upravo sad radimo ponajprije na vodstvu. Ja znam da meni kao budućem pedagogu, jer ja sam prije ove zajednice već bila voditelj u drugoj zajednici, mi je to jako puno značilo da se otvorim i u komunikacijskim vještinama, u razgovoru s ljudima, pogotovo tako u pojedinačnim razgovorima jer uvijek kad si voditelj, dođu ti ljudi, uvijek se prelazi preko tebe pa tako i neki konflikti koji su bili jer smo znali imati. Dogodilo nam se slučajno da smo jedanput, imamo naviku da na našim stranicama, taj put smo na *Facebooku* objavili svjedočanstvo čovjeka koji je došao kod nas svjedočiti i (aaa), i dakle, ta cura koja se time bavi, ona je napisala sve što treba napisati (aaa), sve što je on rekao i onda je on mene zvao, ja sam ispala kriva, što smo mi to sve prenijeli jer neke informacije on nije htio da izađu. I onda smo mi to iskoristili kao priliku da naučimo nešto, al' opet se prešlo preko mojih leđa. Dakle, nitko nije otkrio tu curu šta je ona pisala nego sam kriva ja jer sam ja voditelj i jer, ono, šta je skroz normalno i u redu. I onda mi je to super kako zapravo smo iskoristili takve prilike da učimo i da se izgradimo jer i ja sam u toj situaciji jako dobro reagirala, jer da se to dogodilo možda prije, prije fakulteta i prije nego što sam bila voditelj u toj drugoj zajednici, ne znam kako bi reagirala – vjerojatno bi me povridilo, možda bi se čak derala na tog čovjeka, ne znam.

72 h bez kompromisa

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Stvarno su jako, jako šarolike akcije i svake godine se trudimo uvesti nešto novo, nešto inovativno, dinamično. Rade sa socijalno ugroženim skupinama, to je, evo, mogu spomeniti, šišanje beskućnika (aaa), vodi se razne osobe s posebnim potrebama, razne grupacije na terapijsko jahanje, rade se didaktičke igre za osobe s posebnim potrebama, rade se kreativne radionice s njima, druženja, isto renoviraju se socijalni stanovi korisnicima Centra za socijalnu skrb u Splitu, i eto, to je ovako od socijalnih. Imamo ekološke akcije, ne znam, čišćenje Marjana, botanički vrt. Preklani smo sudjelovali u boranci, znači sadenje borova na Mosoru, lani smo uređivali planinarske staze, Kozjak i tako. Imamo radne akcije (aaa) i koje bi još mogla –</p>	<p>RA; EA; HA; SA; KA</p>

humanitarne. Znači, prikupljanje potrepština u supermarketima za korisnike organizacija ili nekakve u sustavu socijalne skrbi, često bude <i>Caritas</i> i tako – stvarno šaroliko.	
---	--

4.2. Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost	Vrsta podataka (intervju)
Znači, mladi dobivaju osjećaj korisnosti, neka nova iskustva, nova prijateljstva i to jedno zajedništvo koje je onako, mene svaki put šokira koliko se ljudi povežu u samo jedan vikend, neki iznjedre i u parove ljubavne, neki, je li, nastave volontirat' i tokom cijele godine u tim institucijama/udrugama u kojima su bili za vrijeme 72 h, neki se dodatno educiraju, angažiraju pa to na kraju usmjeri i odabir njihovog fakulteta. I evo, stvarno različite su motivacije, ali mislim da je mladima to, ovako, jedan izazov jer nešto jako pozitivno, to je hrpa mladih na okupu u tim zelenim majicama po gradu – to je jedno zajedništvo koje se, ono, izrodi i eto, stvarno ta euforija traje taj vikend, je li, cili grad, zapravo, zna da se nešto događa u gradu.	DOp; DOs; DOoi; DOD

Agenti dobrote

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
Pa ima svega, evo, znači, ne znam, tipa nalijevali su rampu za samohranu majku koja ima dijete sa cerebralnom paralizom, (aaa) ne znam, pituravali su zidove jednoj višečlanoj obitelji, jednoj obitelji su doslovno štemali zidove i mijenjali sve te električne instalacije, popravljali bojler, vodokotlić, znači, doslovno uvjete života popravljali. Jednoj obitelji višečlanoj su djecu odveli u trgovinu, proveli s njima dan, kupili im obuću, torbe za školu, sve šta im je trebalo za školu. Isto, tipa obitelji koja ima problema sa psihičkim oboljenjima – samohrana majka i djeca – njima su čistili generalno, znači, cijelu njihovu stambenu jedinicu. Stvarno različiti su primjeri, nekad i samo popričaju s ljudima pa ih upute na njihove mogućnosti kroz <i>Centar za socijalnu skrb</i> , znači, na jednokratne novčane pomoći, na pomoć za ogrjev, na, ne znam, na tu socijalu na koju oni imaju pravo primat'. Stvarno je raznoliko. Neke posjećuju kontinuirano pa svaki put nešto drugo se radi.	SA; RA; HA

4.2. Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost	Vrsta podataka (intervju)
Pa mislim da mladi tu najviše dobivaju (aaa) taj osjećaj satisfakcije kroz pomaganje drugima. Znači, oni se tu osjećaju dobro jer čine dobro i ja sam se sama uvjerila puno puta kad ja idem činit' dobro da na kraju	DOp; DOs

više to meni donose, nego osobi kojoj to činim. Evo, mislim da je to osnovni motiv. Isto tako, stvori se veliko zajedništvo kroz te akcije. Mladi se prijatelje, mladi usvajaju nove vještine, širi im se srce za one potrebite, dobivaju realniju sliku o gradu u kojem žive. Evo, sve su to neke lipe stvari koje njih guraju, je l'. Isto tako, mislim da dosta mladih kad krene radit', skuži besmisao tog poslovnog svijeta – na neki način donosi ti novac, ali OK, koji je smisao toga? I onda mladi radnici često imaju potrebu uz svoj posao osjećat' se i da svojim sposobnostima i talentima, osim što doprinose profitnom sektoru i sebi privređuju za život, ali žele i doprinijet' onima koji to ne mogu, koji su u potrebi, je l'.

Misa mladih

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Teme koje najviše privlače mlade su ljubavne teme (aaa), jedna koja mi je u glavi, baš zanimljiv naslov, to se isto trudimo – <i>Bog u kupe, ja u špade</i>, kao nekakva kalkulacija koju često svi proživljavamo u odnosu s Bogom. (aaa) Također, tema koja je privukla dosta mladih je <i>4G molitveni život</i> – kroz četiri točke smo prošli jedan oblik molitve, ono što je potrebno za osobnu molitvu, susret s Gospodinom pred Presvetim, Sveto pismo, osobna molitva, osobni intiman odnos s Bogom koji treba biti temelj naše duhovnosti. (aaa) U tim godinama mladi se pripremaju za obitelj i sazrijevaju, fakultetski se obrazuju i znaju da ono što ide nakon je vjerojatno osnivanje obitelji, ostvarivanje sebe kroz neki posao.</p>	DA; EdA

4.2. Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost	Vrsta podataka (intervju)
<p>Naše iskustvo je da dolaze petkom kako bi se odmorili od napornog studentskog tjedna, kako bi pronašli mir, susreli se s ljudima koje nemaju priliku susresti prije, družili, uglavnom je to mjesto gdje se ljudi susreću, upoznavaju. Svakako, Misa mladih kao jedan od SKAC-ovih projekata je isključivo duhovan projekt, dakle tu rade na svojoj duhovnosti, imaju iskustvo utjehe, iskustvo mira, svih tih nekih duhovnih stvarnosti za duhovan život – na taj način im to pruža određeno sazrijevanje. Kroz klanjanje imaju priliku ostat' sami u miru s Bogom, u tom odnosu jedan na prema jedan, a u svetoj misi sudjeluju na euharistiji, vrhuncu naše vjere i kroz temu, kroz propovijed obogaćivaju svoju duhovnost, obogaćivaju sebe. Osobno, prije pet godina sam tu prvi put došla. Došla sam na Misu mladih i tu sam se susrela s puno ljudi, pronašla nove prijatelje, stvorila novu zdravu ekipu. Zahvaljujući Misi mladi kao jednom od projekata sam počela radit' na sebi, upoznavat' svoje vrijednosti,</p>	DOd, DOI, DOs

uglavnom to je bio proces sazrijevanja, odrastanja u vjeri i van vjere – to me je baš obogatilo. Sada sam nekako nogom na izlazu i prepuštam to drugim curama jer sam tu već preko tri i po' godine kao koordinator. Baš me je obogatilo i obilježilo, usmjerilo moj put. Imala sam problema sa samopouzdanjem i samopoštovanjem pa sam kroz SKAC-ove projekte i Misu mladih, možda jedan od najintenzivnijih u tom smislu, najviše pobijedila to.

Hrvatsko nadzemlje

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Razne teme koje smo dosad obrađivali su pobačaj, učenje, Istanbulska konvencija, odnos muškaraca i žena, predbračna čistoća, ne znam, općenito nekakve teme šta se tiče različitih grijeha, obrađivali smo tako na primjer ljubomoru, imamo u planu obrađivati još neke grijeh, možda zavist, škrtost, oholost... Stvarno, radi se tu o raznovrsnim temama koje su, evo, kako kažem, važne za njihov život u dobi, zapravo, o kojoj se radi.</p> <p>Pa evo, svakako, što se tema tiče, biramo aktualne teme. Znači, kad je bila stvar o ratifikaciji Istanbulske konvencije, imali smo temu <i>Muško i žensko da izaberu stvori ih</i>, kad se u hrvatskom društvu pričalo o abortusu, imali smo temu <i>Pravo na izbor ili pravo na život</i>, kad se radilo u hrvatskom nekakvom javnom mnijenju o temi eutanazije i svačega nečega, imali smo temu <i>Život biraj</i>, progovarali smo o, naravno, temama koje diraju mlade kao predbračna čistoća, kao muško-ženska prijateljstva, kao karizmatički pokret, općenito, evo, kako sam rekla maloprije, nekakvi grijesi – teme, jednostavno, koje su, koje su njima aktualne, evo na taj, na taj, zapravo, način mi biramo temu. Predlažemo ono što je nama zanimljivo, o čemu se ne govori u hrvatskome društvu, nekako sa naše svjetonazorske strane. Tako da, evo, na taj način biramo teme. Teme, naravno, biramo mi između sebe, jednostavno nekako predlažemo većinom, većinom glasovanjem. Evo recimo, zadnje tri godine isto tako naša nadbiskupija, s obzirom da mi radimo u suradnji s Uredom za pastoral mladih, pratimo ono što, što čini Splitsko-makarska nadbiskupija i evo, zadnje tri godine Splitsko-makarska nadbiskupija imala je nekakve pastoralne godine. Tako smo, recimo, prije tri godine imali temu majčinstva, prošle godine imali temu očinstva, a ove godine smo, zapravo, naš zadnji susret koji je evo, nažalost, zbog cijele ove COVID situacije trebao biti <i>online</i>, posvetili osobama treće životne dobi, odnosno našim djedovima i bakama. I evo, recimo, na primjeru toga susreta objasniti ću na koji način zovemo predavača. Predavač za tu temu bio nam je don T. B. koji je stručan na tom području iz razloga što je, zapravo, upravitelj svećeničkog doma u Splitu i uz to ima još dvije službe koje za ovaj</p>	<p>DA; EdA; ZA</p>

<p>kontekst nisu važne. Pozvali smo ga da govori o tome s obzirom da, evo, već par godina radi, radi sa starijim ljudima ima, ima isto tako osim toga iskustva i pastoralno iskustvo toga da je deset godina svećenik i da zna način na koji funkcionira, zapravo, odnos u široj obitelji. I evo, zbog toga smo pozvali njega, ali općenito za teme o kojima progovaramo, zovemo stručne ljude. Evo, primjerice kad je bila tema tradicije, gost nam je, gost predavač nam je bio profesor M. D. iz Splita. Što se tiče ostalih nekakvih tema, rekla sam već, evo, tema <i>Život biraj</i>, bio nam je don J. M. koji je govorio o, zapravo, važnosti izbora života pred smrti. Isto tako, što se tiče laika koje pozivamo, pozivamo ih uvijek s obzirom na nekakvo njihovu stručnost i područje s kojim se bave, tako recimo kad je bila tema <i>Sila daje ti krila</i>, odnosno tema o nasilju, predavač je bio profesor T. M. Bude i laika, naravno, i socijalnih pedagoga, i ljudi koji su aktivni u hrvatskom društvenom životu, isto tako, jednostavno, ljudi koji su za to stručni i koji, koji znaju o čemu će govorit' – znači, psiholozi, laici, ne znam, iz različitih područja, kad je isto tako bila nekakva tema financija, pozivali bi ekonomike i tako dalje.</p>	
---	--

4.2. Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost	Vrsta podataka (intervju)
<p>Pa evo, naravno, mi na kraju svakog susreta, zapravo, objavljujemo anketu, naravno anonimnu, u kojoj naša publika ocjenjuje naš rad. Znači, kako bi nekako dobili baš taj <i>feedback</i> koji u današnjem dobu jednostavno puno znači. Provedemo anketu u kojoj pitamo ocjenu susreta, ocjenu predavača, ono što je bilo pozitivno i negativno, i naravno, prijedloge za naš daljnji rad. Tako da, evo, često znamo oslušivati', zapravo, u izboru tema i ono što publika želi. Tako da, evo, primijetili smo da ono što njih zanima, zapravo je baš taj naš humor s kojim progovaramo. I zbog toga, zbog toga mislim da se vraćaju jer kroz, evo, takav diskurs, jednostavno, bolje se pamti, bolje se, bolje se, bolje se doživljavaju poruke koje želimo poslat'. A ono što bih ja rekla da, a mislim da to svi primjećujemo, zapravo, što mladi dobivaju od Nadzemlja, dobivaju svakako druženje s ljudima koji su sličnih stavova kao i oni. Znamo koliko je danas to teško s obzirom na mlade vjernike i na način, jednostavno, života u dvadeset prvom stoljeću. Što se tiče ostalih stvari koje dobivaju osim nekakvog tog zajedništva u mišljenju i načinu života, to je svakako nova saznanja, saznanja stručnjaka, saznanja i ljudi koji, koji, evo stvarno, znaju o čemu govore i dobivaju, jednostavno, taj nekakav, kako ću to sročit', dobivaju (aaa) trud onih koji su isti kao i oni, a žele radit' nešto za promjenu u ovom svijetu. Tako da, evo, na jedan način, moglo bi se reć' da dobivaju poticaj da i oni sami postanu ta promjena koju svi govorimo da želimo vidjet' u ovom svijetu. I naravno, ono što je zapravo temelj čitavog</p>	<p>DOz; DOi; DOs, Dod</p>

<p>rada Hrvatskoga nadzemlja i to treba spomenit' kao šećer na kraju – dobivaju naviještenoga Isusa Krista i evo, Radosnu vijest, stavove katoličke Crkve, kako bi mogli na tome, kao čvrstom temelju, gradit' svoj daljnji život.</p>	
--	--

Planinarski križni put

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Uvik se minja, ruta nikad nije ista. (aaa) Znači, traži se određeni grad, kad je početak, kad se planira PKP, traži se jedan grad i na osnovu tog grada se traži ruta. Znači, il' će se iz tog grada krenit' il' će se u taj grad završit', to su sad varijante, ovisi o geografskom području, ovisi o stanovnicima, ovisi je l' imamo tamo osobu za kontakt. Zanimljiv podatak je da smo Cetinu prošli, ja mislim, sa šest ili sedam PKP-ova zato što je dosta duga. Ne znam, zadnji je bio Runovići – Krividol – Imotski. Pa bio je i u Bosni i Hercegovini PKP. Naravno da se ne izlazi iz nekih velikih krugova, ali općenito tu Dalmacija, Hercegovina, Bosna, otoci – bio je na Hvaru četvrti PKP. Uglavnom, ja sam ocu priča da sam u organizaciji i da je to odlična stvar, bla-bla-bla, da se na PKP-u skupljaju mladi, da tamo mladi u mistu se oduševu. PKP počinje na način da se skupimo sa sudionicima kod buseva ujutro u ranu zoru i busevima se uputimo do prve točke – prva točka bude selo/grad, ovisi odakle polazimo. I tu imamo blagoslov svećenika, predstavljanje nas organizatora sudionicima. Sudionici se upoznaju s nama, sa mještanima, tu možda mještani pripreme neku zakusku/piće/kavu. Oni se posluže i nakon toga krećemo na rutu do, do (aaa) druge točke di ćemo imat misu, večeru pa spavanje. Tokom te rute imamo sedam postaja križnog puta i (aaa) ovisno o ruti imamo i pauze, imamo negdi možda mještani pripreme nešto za jest, imamo nekakve odmone, imamo nekakve igre. Znači, kad bude prva postaja križnog puta, ona bude tu, u tom mistu odakle krećemo. Duhovnost se sastoji uglavnom od tog križnog puta, krunice koju organiziramo taj dan, znači oba dana su krunica, glazba koja je popratna i bude prije, prije postaje, otpiva se pisma. Prvi dan završi da dođemo u crkvu, da se skupimo u crkvi i završimo sedmu postaju i onda imamo pozdrav svećenika koji je tu mještanim, onda imamo misu koju vode naši duhovnici koji nas prate tijekom PKP-a i nakon mise imamo možda ili večeru ili nekakav zabavni program. Nakon zabavnog programa je spavanje, svi u isti sat, bar se teži tome. Spava se najčešće u školama koje mi upitamo ravnatelja/ravnateljice da nam ih posude na tu jednu večer. S njima se dogovorimo da će to bit' sve uredno održavano, da su to mladi koji su uredni, paze na, na interijer – mi im pospremimo samo te stolove i stolice, tako da ti mladi ponesu sa sobom (aaa) vriće za spavanje i svoju robu za prisvuć' se. Drugi dan se kreće u ranim jutarnjim satima, imamo doručak. Dan</p>	<p>ReA; DA; ZA</p>

završava svetom misom. Nakon same mise imamo agape, to je slavljenje kroz jelo, di se općenito spojimo s mještanima. Sudionici se pozdravljaju, rastavljaju se, idu prema busevima i busevi kreću prema kući..

4.2. Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost

Vrsta podataka (intervju)

PKP je po meni nešto najbolje u Splitu, a i općenito na svitu. To je, ta dva dana su ljudima nezaboravna ka' šta su meni bila nezaboravna, di su mene skrenila s mog puta, nije to bio neki strašan put, ali opet, skrenuli su me s puta, otvorili su mi oči di sam ja stvarno spozna dubinu. Kad sam iša na taj šesti PKP, sestra me nagovorila i kroz tu šetnju, muku, kroz te ljude koji su srdačni, kroz organizaciju koja je tada bila di su bili D. D. i J., otvorenost, pomoć konstantna i druželjubivost između sudionika, punina programa, duhovnici koji su otvoreni poslušat' najgore riječi, nemam pojma, grijehe. Mladi nakon PKP-a stvarno odu punih baterija, šta se kaže. Upoznaju prijatelja, spoznaju šta je to šetat' po planini u čistom zraku, upoznat' nove ljude, nemaju to iskustvo nigdi drugo za doživit'. U prosjeku po danu se prođe dvadeset pet kilometara, ruta nije lagana. Sve skupa nekih do pedeset kilometara čime dobivaju neku i rekreaciju. Socijalizacija je dosta naglašena – ljudi su non-stop skupa, spavaju skupa, jedu skupa, smiju se, pivaju skupa po meni je to ono vrhunska stvar.

DOd; DOz; DOR; DOs; DOoi

Katolički skauti

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti

Vrsta podataka (intervju)

Nedjeljni susret se sastoji od deset minuta molitve, duhovnog nekog razgovora, nije nužno da je striktan. Raspoređeni smo, to jest, unaprijed se dobiju zadatci 'ko šta odradi, ne'ko ima početnu molitvu, onda imamo kratku temu o nekom svecu kojeg ćemo obradit' u taj tjedan i nakon toga imamo igre zajedničke ili logičke ili neke natjecateljske, onako, da im se probudi duh prilagođen njihovoj dobi jer su podijeljeni u grupe i nakon toga imamo završnu molitvu. Znači, počinjemo i završavamo s molitvom, al' je prožeto sa, kroz igru i na taj način druženje i zabavu. Imamo živote svetaca, recimo sveca koji je za taj mjesec ili ono ako je neki blagdan bija, tipa za Duhove radimo neke određene, imamo radionice, za Tijelovo, za Dan mrtvih, pratimo liturgijsku godinu, najaktivniji smo, recimo, u adventsko vrijeme, tad imamo svoje rukotvorine – pletemo narukvice, to jest pletemo ih tokom čitave godine, al' tad baš nekako u duhu adventa posebno s tim da svaku nedjelju prodajemo fritule i betlehemske svjetlo po koje idemo u Beč, to jest ove je godine bilo u Beču. Što se tiče kampa, (aaa) ustajanje je svako

DA; ReA; KA; EdA

jutro u sedam sati je buđenje, u sedam i petnaest nam je podizanje zastave sa pjevanjem himne (aaa) Lijepa naša, nakon toga slijedi tjelovježba i nakon tjelovježbe doručak. I nakon toga nam počinju, znači, imaju nekih pola sata svojih da obave neke stvari šta imaju i zatim nam počinje jedan dan u kampu (aaa). Znači, tijekom dana imamo dvije velike igre. Prva igra može bit (aaa) da imaju preko dvjesto pedeset (aaa) stvari koje su napisane na jednom papiru, koje se nalaze u njihovoj okolini, u možda nekih deset kilometara ili manje, pet kilometara, zavisi gdje se nalazimo, na otoku smo imali deset kilometara kruga (aaa), koje moraju nać'. Sa svakom tom stvari moraju se slikat' sa maramom (aaa). Prilikom samog dolaska u kamp, mobiteli se uzimaju. Znači, u sljedeća tri dana mobitela nema osim samo pet minuta navečer da se jave roditeljima. I to je odma' jasno svima rečeno. Nakon toga imamo tu veliku igru, eventualno kupanje ako neko izrazi želju ili ako je većina za kupanje, idemo na kupanje, ako ne, onda je odmaranje. Zatim slijedi ručak, kratki odmor poslije ručka i onda idemo edukativno, edukacijski sa skautskim vještinama, bilo to skautsko šifrirano pismo, znakovi putni, snalaženje u vremenu, u prostoru, orijentacija, skrovišta, izrada, šatori, natjecanje u sastavljanju šatora – koja grupa će brže. Tokom čitavog kampa boduju se jer oni budu podijeljeni u grupe, u patrole i imamo vođe patrole koje su odgovorne za njih jer njih bude četrdeset-pedeset, ne možeš sam to tako da je lakše podijelit' ih. Tokom tog dana i prije te velike igre druge imamo čitanje Svetog pisma i imamo sat vremena šutnje gdje su oni sva'ko u svom kutu, znači baš se moraju raspodijelit' u tišini i imaju razmatranje o tom dijelu o kojem smo pročitali. Ne mora to nužno bit' iz Svetog pisma, možemo uzet', ne znam, neku vjersku knjigu koju čitamo i iz toga koristimo nešto, naravno, prilagođeno djeci i uzrastu jer ih podijelimo, kažem, u samom početku. Nakon toga imamo drugu veliku igru da im opet razbijemo to učenje malo (aaa). Velika igra je, ne znam, grupa traži grupu, znači, petnaest minuta nakon se kreće, tu se automatski koristi znanje koje su učili ranije jer se sa šifriranim pismom ostavljaju poruke, zadatci, otkrivaju se putni znakovi koji mogu bit' napravljeni od žala, grančica, baš je u sve uključeno u to. Nakon toga je dolazak, povratak u kamp, to jest ta igra završava nazad u kampu i imamo kratki ponovno odmor (aaa), večernja misa (aaa), večera i onda imamo slobodno vrijeme uz druženje, ali slobodno vrijeme uz druženje se nalazi na velikom igralištu gdje se pali vatra, naravno, u ograđenom prostoru jer skautizam, to jest kampiranje nije ako nema logorske vatre, uz logorsku vatru je uvijek gitara, nekakve zanimljive igre, druženje, pjevanje, slavljenje i s tim završavamo sa pjevanom krunicom Božanskom Milosrđu i na spavanje – jedanaest i po' ponoć, zavisi kako kad popadaju, bit je da ih izmoriš tokom dana (smijeh). Kampiranje smo imali na otoku Prviću, naš nacionalni otok je, to jest kamp na nacionalnoj razini nam je Zmajan, to je šibensko-

zadarski akvatorij, to jest više u zadarskom možda, baš je negdi na sredini (aaa) i to je onako više za odrasle, za punoljetne, to jest od šesnaest pa plus. Prvić je onako za mlađi uzrast, mi smo prošle godine, pošto je to bija prvi kamp Splitsko-makarske nadbiskupije (aaa), bili na Prviću neka četiri dana i tu smo, to je ujedno bilo to prvo kao skautsko kampiranje Splitsko-makarske nadbiskupije. Sad drugo slijedi ovdje gdje imamo svetište u Kaštel Sućurcu na razini nadbiskupije i to će trajat tri dana. U kamp može doć' ne'ko 'ko želi vidit' prvi put, doživit' katoličke skaute, upoznat' se sa katoličkim skautima i zaljubit' se na taj način u njih.

4.2. Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost

Vrsta podataka (intervju)

Mislim da djecu najviše na prvu privuče taj neki avanturistički duh, to kampiranje, šatori, vreće za spavanje, druženje, šuma, priroda, skautske vještine, ne znam, gađanje mete sa lukom i strijelom, baš to neko, više taj neki aktivizam, sportski duh i onda jednostavno kroz tu jednu (aaa) zabavu, igru se upoznaju s Bogom i srastu nekako da je sve to prirodno, da je to sve, onako, glatko ide s Njim i zabavno i da ti je On najbolji prijatelj u jednu ruku u tom svemu i da ti na taj način otvara sva vrata. Što se tiče mog osobnog (aaa) ulaska u katoličke skaute je bilo (aaa), vratila sam se sa studija iz Mostara, nisam imala nikakvih aktivnosti ovd'e u Splitu i moj prijatelj tada je vodijska Hrvatsko nadzemlje – D. me pozva, to jest on je mene non-stop nagovara *ajde, dođi, ajde, dođi na Nadzemlje, kao bit će neka super tema*, ja ono *aaa, znaš, ono, ajde, ajde, doći ću, ne znam nikoga, šta ću* i došla sam i tu je taj put prvi na Nadzemlju je A. R. imala predstavljanje katoličkih skauta i ja se samo sićam da je ona izašla na binu i ona se tako crvenila i samo je nešto izbrbljala ono, on je nju gurnija, doslovno i ona je samo izbrbljala u tri minute i ništa ja tu nisam s'vatila, ja sam samo čula šatori, kampiranje, aha, super, ekipa, ono, hajde idemo. Ja sam se onda prijavila i to je prošlo tako kao upoznali smo se i to sve i zatim je uslijedila prvi nacionalni izlet. To je bilo na razini Hrvatske, održava se u Driveniku, tu mi zdrug katoličkih skauta imamo svoj dom i tu je jedna utvrda, imamo kao sjedište i u toj dolini pored jednog jezera smo imali svoj prvi nacionalni kamp, znači, na razini cile Hrvatske gdje nas je bilo preko petsto, popratili su to bili i mediji i sve to i to je meni bija prvi susret. I meni je prvo bija šok zato što divljina, spavanje u šatorima, puno ljudi, sve ono, prvo iskustvo toga, ali nakon ta četiri dana jedenja graha i, ne znam ni ja, svega toga sam se zaljubila i s'vatila šta je smisao toga – ta sva djeca kad ih vidiš na mnoštvu i taj njihov zajednički duh i adrenalin koji te ponese, da vidiš da oni svi idu, jednostavno, to je to. Pa preporučila bi svim mladima

DOoi; DOI; DOD

koji traže nekakvu, ajmo reć, aktivnost slobodnog duha, nešto avanturistički, neočekivano i nešto di će pomicat' svoje granice, izaći iz svoje zone komforta. Mene prije tri godine ni'ko nije moga natirat' da spavam negdi u divljini, a sad mi je to ono k'o dobar dan. Mi imamo nekih deset skautskih pravila. Prvo pravilo je *Skautu je čast dobiti povjerenje*. Ovo se odnosi kad si mali skaut, malo dijete, to jest ono, osnovna škola, trebaš svom vođi pokazat' da on može imat' povjerenje u tebe i da ćeš ti stasat' u jednog odgovornog, ozbiljnog dječaka i da ti možeš vodit svoju patrolu. Znači, na taj način to se prenosi i na obitelj jer ti želiš zadobit' automatski povjerenje i svojih roditelja tako da je to na jedan način, ono, uvučeno onako ispod. Zatim imamo drugo *Skaut je odan*. Znači, kad si uša u ovo sve, da si uša ozbiljno i da baš živiš za taj, ajmo reć, baš goriš za njega. Treća je *Skaut je koristan i svaki dan učini jedno dobro djelo*. To je meni osobno najdraža zato šta ti kroz svaki dan imaš priliku napraviti nešto dobro, tipa nekoj baki je ispalo ili vidiš baku kako nosi vrećice i tebi je samo u glavi ta neka misao *pa zašto joj ja ne bi ponila te vrećice i olakšala joj dan*. Četvrta *Skaut je prijatelj svima i brat svim skautima*. Znači, u cilom svijetu, to se odnosi na cili svijet i tako na našu Hrvatsku lijepu (aaa), šta se kaže Split i Zagreb ne volimo se možda u nogometu, al' zato smo u skautima brat i sestra, tako da na taj način oni jedni s drugima vide da imaju potporu. Peta je *Skaut je prijatelj životinja i u prirodi vidi Božje djelo*. To je meni, nekako, najdraža i za sva ona skričanja kad vidi nekog pauka, nauče se svemu, izađu iz te svoje komforne zone. Šesta *Skaut je uljudan*. Znači, kad si onako u pubertetu i nije ti do ničega, ljut si na sam sebe, želiš sve i onda se sjetiš te da je skaut uljudan, a u tom bi trenutku najrađe nekog odalamija, ali tu ti negdi skaut je uljudan i uvijek je spreman pomoć. *Skaut se smije i fućka u nevolji*. To je ono što se vratimo na uljudan (aaa), znači, kad si onako poživčaniš i ne'ko te iznervira i ništa ti ne ide za rukom, ti umisto da kreneš skričat' i hysterizirat', kreneš zviždat' i to te odnese. *Skaut je štedljiv*. S tim mislimo da, recimo, kad se peru ruke, najbanalnija stvar, zatvara se voda, da se ne baca plastika, ne znam, tako nešto ne koristimo ništa šta je jednokratno, trudimo se da je sve nekako umjereno. I deseta *Skaut je uvijek čistih misli, riječi i djela*. Mogu reći da je ta najteža, čak i nama velikima i u poslu svakodnevnom, životu da se držiš podsvjesno. U zdruhu katoličkih skauta jako se poštuje hijerarhija. Mi to volimo slikovito djeci reć – ako ti vođa kaže da dubiš na glavi, ima da dubiš na glavi, u tom trenutku nema rasprave, čisto tako uče se poslušnosti koja je i kod naših svećenika, kad biskup kaže nadbiskupu – ideš u tu župu, oni idu bez ikakvih prigovora.

Oratorij Don Bosco Kman

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>U aktivnostima tijekom godine obrađuju se različite teme ovisno o situaciji, recimo, ove godine tema je <i>Pošteni građani, dobri kršćani</i> gdje se, znači, kroz različite teme, koliko se to moglo s obzirom na, je li, na situaciju, pokušalo obrađivat' kako to mi možemo bit' u isto vrijeme i dobri kršćani i pošteni građani, odnosno te neke vrednote koje bi trebali gajiti i razvijat' kod sebe za tu nekakvu otvorenost prema svima, empatiju i takve stvari. Pa bile su teme, znači, te vrednote, pa su bile prisposode, pa je bilo <i>Budi heroj ulice</i> u smislu, znači, ta nekakva društvena aktivnost, znači, bilo je tokom cijele godine su praktički bile, ajmo reć, predstavljane ti nekakvi kao heroji za koje se, možda neki nisu ni čuli ili nešto tako u smislu doktora, <i>Crvenog križa</i> i takvih stvari pa se radilo u tom smislu, onda je bilo, ne znam, upoznavala se salezijanska obitelj, salezijanski sveci. Pokušava se svaki put nekako povezat' nešto svjetovno i nešto duhovno. Recimo jedne godine se radila geografija i onda smo svaku subotu radili jednog sveca i radili smo neke karakteristike zemlje, znači bilo je prilagođeno zemlji koju smo radili pa, ne znam, kad se radila Latinska Amerika, Brazil i dol'e Čile, onda su se radili, bile su igre u smislu dol'e toga svega šta je za njih karakteristično pa prilagođeno našem podneblju tako da uvijek različito, al' pokušava se bit' atraktivno i zanimljivo da djeca dolaze.</p>	ReA; DA; ZA; KA, EdA

4.2. Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost	Vrsta podataka (intervju)
<p>Pa prije svega, to je, znači, oni vide, oni vide primjer tih mladih ljudi koji se za njih pripremaju i trude da to bude zanimljivo i jednostavno taj sam program šta im se nudi je zanimljiv, kreativan, drugačiji od onoga svega šta možda postoji i onda oni žele sudjelovat' na tome. Čak, zadnjih godina, ljetni oratorij je postao prestiž, za sudjelovat' u ljetnom oratoriju tako da, jednostavno, oni to iščekuju cijele godine, traže, a šta se tiče samih tih svakodnevnih aktivnosti i subotnjeg oratorija, to više nekad zna bit' možda bijeg od onoga svakodnevnog nečega šta nas, i škole, i treninga i svega di jednostavno na drugačiji način se mogu zabavit', a opet, znači, kroz tu igru mogu još nešto dodatno naučit'.</p>	DOz; DOs; DOi; DOD

Vjeronauk za mlade

4.1. Teme/sadržaji vjerske aktivnosti	Vrsta podataka (intervju)
<p>Šta se tiče samih tema, teme se obično uzimaju nekakve aktualnosti ili nešto vezano kalendarski kako dolazi nešto tako da nema nekakve strukture šta će bit',</p>	DA; EdA

znači, ne gleda se nešto toliko unaprijed, postoje pripremljene neke teme za slučaj da ničega ne bude, ali u principu se teme uzimaju ovisno o situaciji i kakva je želja publike koja dolazi. Tako da, recimo, prve godine, kad se krenulo, krenulo se odma' s nekoliko hit tema za koje se znalo da će past' na plodno tlo pa je, recimo, bila teme *Zašto Bog dopušta zlo, Teretana i tetovaža – vode li u raj*, onda jedna od hit tema je bila *Zbog jedne ljubavi* kad se pričalo o Hajduku. Tako da, biraju se teme, ne znam, bile su teme u svakom slučaju, recimo, i *Istina o Stepincu*, bila je tema vrednota besplatnost, onda je bila tema *Predbračna čistoća*, tako da bilo je različitih tema, tipa u korizmi su bile teme, ne znam, bile su tu duhovne obnove u sklopu vjeronauka za mlade te, ne znam, recimo, prošle godine je pričano o Isusu – *Isusov posljednji tjeđan*. Znači, teme su prilagođene vremenu u kojem živimo i nekakve zanimljive teme koje bi mladima bile atraktivne za doć'. Za teme se uzima interes mladih, zapravo svećenik ima najmanje utjecaja na to, on dobije temu koju mora odradit' tako da većinom, znači, postoji grupa ljudi koja priprema kompletno sve tako da grupa mladih predlaže teme don Ivanu i onda on prihvaća ili ne prihvaća ovisno o tome je li ima dovoljno materijala za nešto pričat'.

4.2. Razlozi dolaska mladih na vjersku aktivnost

Vrsta podataka (intervju)

Koliko god možda bile neatraktivne teme, svi dolaze, zanima ih (aaa) i većina komentara je bila, znači, da je to nešto šta ih zanima, to ih motivira da dođu, a onda nešto novo nauče i čuju nekakvi primjer osobni ili nećiji primjer koji mogu oni, da se oni pronađu toliko da ih mogu doslovno kopirat' u svojem životu tako da im je to nešto šta ih privlači i s time odlaze, a teme su toliko aktualne i njima zanimljive da jednostavno (aaa), to im je nekakav glavni motiv dolaska, ali i to izlaze sa odgovorima onih šta njih zanimaju. Baš je edukativno, a na jedan drugaćiji način se sve to prikazuje tako da je to nešto novo u odnosu na ostale aktivnosti u Splitu.

DOi, DOd